

«Յուրոմ» ՓԲԸ

**Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններ
2019թ. համար**

Բովանդակություն

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն	3
Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն	10
Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին համախմբված հաշվետվություն	11
Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին համախմբված հաշվետվություն	12
Դրամական հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվություն	13
Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ	14

«Զեյ-Փի-Էմ-Ջի Արմենիա» ՍՊԸ
Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան 0010
Վ.Սարգսյանի փ. 26/1
«Էրեբունի Պլազա» բիզնես-կենտրոն, 8-րդ հարկ
Հեռախոս + 374 (10) 595 999
Վեբ կայք www.kpmg.am

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն

«Յուլբոմ» ՓԲԸ-ի բաժնետերերին

Կարծիք

Մենք աուդիտի ենք ենթարկել «Յուլբոմ» ՓԲԸ-ի (Ընկերություն) և վերջինիս դուստր կազմակերպության (Խումբ) համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները, որոնք ներառում են ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունը՝ առ 31 դեկտեմբերի 2019թ. և այդ ամսաթվին ավարտված տարվա շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի, սեփական կապիտալում փոփոխությունների և դրամական հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվությունները, ինչպես նաև համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրությունները, որոնք ներառում են հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասերը և այլ բացատրական տեղեկատվություն:

Մեր կարծիքով կից ներկայացվող համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները բոլոր էական առումներով ճշմարիտ են ներկայացնում Խմբի համախմբված ֆինանսական վիճակը 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ և այդ ամսաթվին ավարտված տարվա համախմբված ֆինանսական արդյունքները և համախմբված դրամական հոսքերը՝ Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (ՖՀՄՍ) համաձայն:

Կարծիքի հիմք

Մենք աուդիտն իրականացրել ենք Աուդիտի միջազգային ստանդարտներին (ԱՄՍ) համապատասխան: Այդ ստանդարտներից բխող մեր պատասխանատվությունը լրացուցիչ ներկայացված է մեր եզրակացության «Աուդիտորի պատասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար» բաժնում: Մենք անկախ ենք խմբից՝ համաձայն Հաշվապահների Եթիկայի միջազգային ստանդարտների խորհրդի կողմից հրապարակված Պրոֆեսիոնալ հաշվապահների Եթիկայի միջազգային կանոնագրքի (ներառյալ՝ Անկախության միջազգային ստանդարտները) (ՀԷՄՍԽ կանոնագիրք) և Հայաստանի Հանրապետությունում համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի նկատմամբ կիրառելի Եթիկայի պահանջներին, և կատարել ենք Եթիկային վերաբերող մեր այլ պարտականություններն այս պահանջներին և ՀԷՄՍԽ կանոնագրքին համապատասխան: Մենք գտնում ենք, որ ձեռք ենք բերել բավարար համապատասխան աուդիտորական ապացույցներ՝ մեր կարծիքն արտահայտելու համար:

Էական անորոշություն գործունեության անընդհատության հետ կապված

Ձեր ուշադրություն ենք հրավիրում համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից Ծանոթագրություն 2-ի (բ) կետին, որտեղ նշվում է, որ Խմբի ընթացիկ պարտավորությունները գերազանցել են ընթացիկ ակտիվները 39,825,180 հազար դրամով՝ հիմնականում պայմանավորված 2020թ-ին մարման ենթակա մեծ թվով վարկերի և փոխառությունների առկայությամբ: Աուդիտորական եզրակացության ամսաթվի դրությամբ Խումբը դեռ վարում է բանակցություններ վարկերի և փոխառությունների պայմանների վերանայման շուրջ բոլոր վարկատուների հետ: Ինչպես նշվում է Ծանոթագրություն 2-ի (բ) կետում, այս իրադարձությունները կամ հանգամանքները, Ծանոթագրություն 2-ի (բ) կետում նշված այլ հարցերի հետ մեկտեղ, վկայում են Էական անորոշության առկայության մասին, որը կարող է լուրջ կասկածներ հարուցել անընդհատության հիմունքով գործունեությունը շարունակելու Խմբի կարողության վերաբերյալ: Մեր կարծիքը չի ձևափոխվում այս հարցի հետ կապված:

Աուդիտի առանցքային հարցեր

Աուդիտի առանցքային հարցեր են հանդիսանում այն հարցերը, որոնք մեր մասնագիտական կարծիքով, առավել Էական նշանակություն ունեն ընթացիկ տարվա համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների մեր աուդիտի համար: Մենք անդրադարձել ենք այս հարցերին համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի ընդհանուր շրջանակում և վերջիններիս վերաբերյալ մեր կարծիքը ձևավորելիս և չենք արտահայտում առանձին կարծիք այս հարցերի վերաբերյալ: Ի լրումն «Էական անորոշություն գործունեության անընդհատության հետ կապված» բաժնում ներկայացված հարցի, մենք որոշել ենք, որ ստորև ներկայացվող հարցերը հանդիսանում են աուդիտի առանցքային հարցեր, որոնք պետք է ներկայացվեն մեր եզրակացությունում:

Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների արժեզրկման գնահատում	
Ներկայացված է համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից Ծանոթագրություններ 10-ում և 11-ում:	
Աուդիտի առանցքային հարց	Աուդիտի առանցքային հարցի հետ կապված իրականացված աուդիտորական ընթացակարգեր
Խումբը շարունակում է կատարել Էական կապիտալ ծախսումներ իր ցանցի ծածկույթի ընդլայնման և ցանցի որակի բարելավման հետ կապված: Խմբի հիմնական միջոցները և ոչ նյութական ակտիվները գնահատվել են արժեզրկման տեսանկյունից 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ: Արժեզրկման ստուգման արդյունքում 2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար արժեզրկումից կորուստ չի գրանցվել: Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների արժեզրկումը աուդիտի առանցքային հարց է համարվում, հաշվի առնելով՝ – հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մնացորդների Էականությունը ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվության համար, – արժեզրկման վերլուծության ժամանակ ղեկավարության կողմից կիրառված դատողությունների մակարդակը և արժեզրկման մոդելի գնահատմանը վերաբերող ապագա դրամական հոսքերի կանխատեսման և գեղջման հետ կապված գնահատմանը բնորոշ անորոշությունը:	Աուդիտի առանցքային հարցի հետ կապված մենք իրականացրել ենք հետևյալ աուդիտորական ընթացակարգերը. – ուղղել ենք հարցումներ ղեկավարությանը՝ արժեզրկման վերլուծության գործընթացի վերաբերյալ պատկերացում կազմելու համար, – ներգրավել ենք գնահատման մեր մասնագետներին արժեզրկման ստուգման մոդելի հիմքում ընկած առանցքային ենթադրությունները և դատողությունները, մասնավորապես, հասույթի աճի տեմպերը, նախքան տոկոսների վճարումը, հարկումը, մաշվածության և ամորտիզացիայի մասհանումները շահույթի (EBITDA) մարժան, կապիտալ ծախսումների կանխատեսումները, ստուգելու համար՝ ելակետային տվյալները համեմատելով արտաքին աղբյուրներից ստացված տեղեկատվության, ինչպես նաև մեր ակնկալիքների հետ, – համեմատել ենք ընթացիկ տարվա փաստացի արդյունքները 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ պատրաստված արժեզրկման մոդելում ներառված նույն ժամանակաշրջանի տվյալների հետ՝ ակնկալվող արդյունքները համար ճշգրիտ բյուջե կազմելու ղեկավարության կարողությունը գնահատելու համար, – ստացել ենք Խմբի 2020թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա բյուջեն և գնահատել ենք, թե արդյոք այդ բյուջեով ակնկալվող դրամական հոսքերը համապատասխանում են ընթացիկ տարվա արժեզրկման մոդելում ներառված դրամական հոսքերի հետ, – գնահատել ենք արժեզրկման մոդելի արդյունքների զգայնությունը՝ դիտարկելով դրամական հոսքերի նվազման սցենարները հիմնական ենթադրությունների խելամոտրեն հնարավոր փոփոխությունների համեմատ, ինչպես նաև

	– գնահատել ենք համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից Ծանոթագրություն 11-ում կատարված բացահայտումների համապատասխանությունը ՀՀՄՍ 36 «Ակտիվների արժեզրկում» և ՀՀՄՍ 1 «Ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացում» պահանջներին:
--	---

Հասույթի ճանաչում	
Ներկայացված է համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից Ծանոթագրություններ 5-ում:	
Աուդիտի առանցքային հարց	Աուդիտի առանցքային հարցի հետ կապված իրականացված աուդիտորական ընթացակարգեր
Հասույթն Էական գումար է, որն առաջանում է հասույթի տարբեր ուղղություններից: Բջջային և ֆիքսված կապի ծառայություններից (ֆիքսված լայնաշերտ ինտերնետ, թվային հեռուստատեսություն և ֆիքսված թվային հեռախոսակապ) ստացվող հասույթը բաղկացած է մեծ քանակով փոքր արժեք ունեցող գործարքներից: Հասույթին վերաբերող տվյալները մշակելու համար օգտագործվում են մի շարք բարդ SS համակարգեր, և հսումը հիմնվում է այդ համակարգերի տվյալների վրա: Բջջային և ֆիքսված կապի ծառայություններից ստացվող հասույթի խեղաթյուրման հիմնական ռիսկերն առաջանում են հետևյալի հետ կապված. – ծառայությունների պարամետրերի վերաբերյալ տվյալների հավաքագրում, մշակում և փոխանցում բաշխիչ սարքերի և բիլինգային համակարգի միջև, – սակագների ճշգրիտ կիրառում: Հասույթի ճանաչումը պահանջում է նշանակալի դատողություններ և ենթադրում է գնահատման հետ կապված անորոշության բարձր աստիճան, որոնք հատուկ ուշադրություն են պահանջում աուդիտի ընթացքում, մասնավորապես – հսումը վաճառում է միավորված փաթեթներ բջջային և ֆիքսված կապի ծառայությունների իր բաժանորդներին, և ղեկավարության կողմից նշանակալի դատողություններ են պահանջվում ծառայությունների և սարքավորումների միջև հասույթը բաշխելու համար:	Հասույթի ճանաչման հետ կապված իրականացվել են հետևյալ աուդիտորական ընթացակարգերը. – մեր ներքին SS մասնագետների աջակցությամբ գնահատել ենք ղեկավարության առանցքային ներքին համակարգերի դիզայնը, կիրառումը և գործառնական արդյունավետությունը, որոնք վերահսկում են ընդհանուր SS միջավայրը, որտեղ գործում են բիզնես համակարգերը, ներառյալ՝ ծրագրին մուտքը և ծրագրի փոփոխությունները վերահսկող համակարգերը, – մեր ներքին SS մասնագետների աջակցությամբ ստուգել ենք ծառայությունների պարամետրերի վերաբերյալ տվյալների մշակումը՝ սկսած բաշխիչ սարքերի կողմից տվյալների հավաքագրումից մինչև փոխանցումը բիլինգային համակարգ՝ հետևելով միացման գրանցումների քանակին, – մեր ներքին SS մասնագետների աջակցությամբ ստուգել ենք բաժանորդներից ստացվող վճարումների մշակման և բիլինգային համակարգում վճարումների արտացոլման գործընթացը, – իրականացրել ենք անկախ վերլուծական ընթացակարգեր բջջային և ֆիքսված կապի ծառայություններից ստացվող հասույթի հետ կապված՝ օգտագործելով գործունեությանն աջակցող համակարգերից ստացված տվյալները և հրապարակայնորեն հասանելի սակագները, – գնահատել ենք հաճախորդների հետ պայմանագրերի շրջանակում միավորված գործարքներում առանձին բաղադրիչների բաշխման հետ կապված խմբի կողմից կիրառվող դատողությունները՝ հիմք ընդունելով առանձին ծառայության կամ ապրանքի վաճառքի գինը,

– Օգտագործման անխախտելի իրավունքի պայմանագրերից ստացվող հասույթը ներառում է տարողության վաճառքից և ցանցի սպասարկման ծառայություններից ստացվող հասույթը: Դեկլարության կողմից կարող են պահանջվել նշանակալի դատողություններ չափման համապատասխան եղանակը և ճանաչման ժամկետները որոշելու և օգտագործման անխախտելի իրավունքի պայմանագրերի հետ կապված ֆինանսավորման բաղադրիչը կիրառելու համար:	– գնահատել ենք հասույթի հավաքագրման հնարավորության ղեկավարության գնահատականը՝ դադարեցված (պարտագանցված) պայմանագրերի գծով տույժերից ստացվող հասույթը և այլ եկամուտները ճանաչելու մասին որոշում կայացնելիս, – գնահատել ենք համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից Ծանոթագրություն 5-ում կատարված բացահայտումների համապատասխանությունը ՖՀՄՍ 15 «Հաճախորդների հետ պայմանագրերից հասույթ» և ՀՀՄՍ 1 «Ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացում» պահանջներին:
--	---

Անկախվող պարտքային կորուստներ առևտրական դեբիտորական պարտքերի գծով

Ներկայացված է համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից Ծանոթագրություններ 22-ում:

Աուդիտի առանցքային հարց	Աուդիտի առանցքային հարցի հետ կապված իրականացված աուդիտորական ընթացակարգեր
Առևտրական դեբիտորական պարտքերը Էական գումար են կազմում և ներկայացված են առանց անկախվող պարտքային կորուստների գծով պահուստի, որը գնահատվում է կանոնավոր հիմունքով և զգայուն է օգտագործվող ենթադրությունների նկատմամբ: Անկախվող պարտքային կորուստների գնահատման մոդելը ղեկավարությունից պահանջում է կիրառել մասնագիտական դատողություն և կատարել ենթադրություններ հետևյալ առանցքային ոլորտների հետ կապված. – պարտագանցման հավանականության և պարտագանցման դեպքում կորստի գնահատում անհատական հիմունքով գնահատվող առևտրական դեբիտորական պարտքերի համար, – պարտքային առումով արժեզրկված դեբիտորական պարտքերի չմարված մնացորդների փոխհատուցելիության անհատական հիմունքով, – պահուստների մատրիցում օգտագործվող կորստի մակարդակների գնահատում	Մենք վերլուծել ենք անկախվող պարտքային կորուստների գնահատմանը վերաբերող խմբի մեթոդաբանության առանցքային ոլորտները և ընթացակարգերը ՖՀՄՍ 9-ի պահանջների հետ համապատասխանության տեսանկյունից՝ այդ թվում ֆինանսական ռիսկերի կառավարման մասնագետների ներգրավմամբ: Անկախվող պարտքային կորուստների գնահատման հետ կապված ղեկավարության կողմից կատարված մասնագիտական դատողության և ենթադրությունների համապատասխանությունը վերլուծելու համար իրականացվել են հետևյալ աուդիտորական ընթացակարգերը. – ստուգել ենք ղեկավարության կողմից օգտագործվող մոդելների մաթեմատիկական ճշգրտությունը, – գնահատել ենք հաշվարկային մոդելներում կիրառվող պարամետրերը և նշանակալի ենթադրությունները ղեկավարության հետ քննարկումների միջոցով և գնահատելով մոդելներ մուտքագրման ենթակա ղեկավարության տվյալները, – առևտրական դեբիտորական պարտքերի ժամկետայնության ստուգման համար ընտրանքային կարգով ստուգել ենք առևտրական դեբիտորական պարտքերի ըստ վճարումների ժամկետանց օրերի քանակի ձևավորված խմբերի բաշխման ճշգրտությունը՝ համաձայնեցնելով հիմնավորող փաստաթղթերի հետ,

անհատական հիմունքով չգնահատվող իրավաբանական անձանց առևտրական դեբիտորական պարտքերի և ֆիզիկական անձանց առևտրական դեբիտորական պարտքերի գծով ակնկալվող պարտքային կորուստների համար: Առևտրական դեբիտորական պարտքերի մեծ ծավալի և ակնկալվող պարտքային կորուստների ժամկետների և գումարների գնահատման բարդության և սուբյեկտիվության պատճառով այս ոլորտը հանդիսանում է աուդիտի առանցքային հարց:	– գնահատել ենք, թե արդյոք համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների բացահայտումներն ըստ պատշաճի են արտացոլում իսմբի ենթարկվածությունը պարտքային ռիսկին:
--	---

Ղեկավարության և կառավարման օղակներում գտնվող անձանց պատասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների համար

Ղեկավարությունը պատասխանատու է ՖՀՄՍ համաձայն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման և ճշմարիտ ներկայացման, և այնպիսի ներքին հսկողության համար, որն ըստ ղեկավարության անհրաժեշտ է խարդախության կամ սխալի հետևանքով էական խեղաթյուրումներից զերծ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստումն ապահովելու համար:

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս ղեկավարությունը պատասխանատու է իսմբի անընդհատ գործելու կարողության գնահատման համար՝ անհրաժեշտության դեպքում բացահայտելով անընդհատությանը վերաբերող հարցերը, ինչպես նաև հաշվապահական հաշվառման անընդհատության հիմունքը կիրառելու համար, եթե առկա չէ ղեկավարության՝ խուճալը լուծարելու կամ գործունեությունը դադարեցնելու մտադրություն, կամ չկա դրանից խուսափելու իրատեսական այլընտրանք:

Կառավարման օղակներում գտնվող անձիք պատասխանատու են իսմբի ֆինանսական հաշվետվողականության գործընթացի վերահսկման համար:

Աուդիտորի պատասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների համար

Մեր նպատակն է ձեռք բերել ողջամիտ հավաստիացում առ այն, որ համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններն, ամբողջությամբ վերցված, զերծ են էական խեղաթյուրումներից, անկախ դրանց խարդախության կամ սխալի հետևանքով առաջացման հանգամանքից և ներկայացնել մեր կարծիքը ներառող աուդիտորական եզրակացություն: Ողջամիտ հավաստիացումը բարձր մակարդակի հավաստիացում է, սակայն այն չի երաշխավորում, որ ԱՄՍ-ներին համապատասխան իրականացված աուդիտի ընթացքում միշտ կհայտնաբերվի էական խեղաթյուրումներ՝ վերջինիս առկայության դեպքում: Խեղաթյուրումները կարող են առաջանալ խարդախության կամ սխալի արդյունքում և համարվում են էական, երբ խելամտորեն կարող է ակնկալվել, որ դրանք, առանձին կամ միասին վերցրած, կազդեն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների օգտագործողների՝ այդ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հիման վրա կայացվող տնտեսական որոշումների վրա:

ԱՄՄ-ների համաձայն իրականացվող աուդիտի ողջ ընթացքում մենք կիրառում ենք մասնագիտական դատողություն և պահպանում ենք մասնագիտական կասկածամտություն: Մենք նաև՝

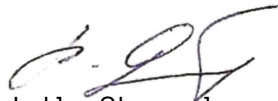
- հատկորոշում և գնահատում ենք խարդախության կամ սխալի հետևանքով համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների էական խեղաթյուրման ռիսկերը, նախագծում և իրականացնում ենք աուդիտորական ընթացակարգեր այդ ռիսկերին արձագանքելու համար և ձեռք ենք բերում աուդիտորական ապացույցներ, որոնք բավարար համապատասխան հիմք են հանդիսանում մեր կարծիքի համար: Խարդախության հետևանքով առաջացած էական խեղաթյուրումը չհայտնաբերելու ռիսկն ավելի մեծ է, քան սխալի հետևանքով էական խեղաթյուրումը չհայտնաբերելու ռիսկը, քանի որ խարդախությունը կարող է ներառել հանցավոր համաձայնություն, գեղծարարություն, միտումնավոր բացթողումներ, սխալ ներկայացումներ կամ ներքին հսկողության համակարգի շրջանցում:
- պատկերացում ենք կազմում աուդիտին վերաբերող ներքին հսկողության մասին՝ տվյալ հանգամանքներին համապատասխան աուդիտորական ընթացակարգեր նախագծելու, այլ ոչ թե հսկի ներքին հսկողության արդյունավետության վերաբերյալ կարծիք արտահայտելու համար:
- գնահատում ենք կիրառվող հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության տեղին լինելը և ղեկավարության կողմից կատարած հաշվապահական հաշվառման գնահատումների և կից բացահայտումների խելամտությունը:
- եզրահանգում ենք ղեկավարության կողմից հաշվապահական հաշվառման անընդհատության հիմունքի կիրառման տեղին լինելու վերաբերյալ և, հիմնվելով ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա՝ գնահատում ենք, թե արդյոք առկա է էական անորոշություն դեպքերի կամ հանգամանքները հետ կապված, որոնք կարող են նշանակալի կասկած հարուցել Ընկերության անընդհատ գործելու կարողության վերաբերյալ: Եթե մենք եզրահանգում ենք, որ առկա է էական անորոշություն, մեզանից պահանջվում է մեր աուդիտորական եզրակացությունում ուշադրություն հրավիրել համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների համապատասխան բացահայտումներին, կամ, եթե այդ բացահայտումները բավարար չեն, ձևափոխել մեր կարծիքը: Մեր եզրահանգումները հիմնված են մինչև մեր աուդիտորական եզրակացության ամսաթիվը ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա: Այնուամենայնիվ, ապագա դեպքերը կամ հանգամանքները կարող են հանգեցնել հսկի կողմից անընդհատության հիմունքով գործունեության իրականացման դադարեցմանը:
- գնահատում ենք համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների ընդհանուր ներկայացումը, կառուցվածքը և բովանդակությունը, ներառյալ՝ բացահայտումները և գնահատում ենք, թե արդյոք համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները ներկայացնում են իրենց հիմքում ընկած գործառնությունները և իրադարձություններն այնպիսի ձևով, որը թույլ է տալիս ապահովել ճշմարիտ ներկայացում:
- ձեռք ենք բերում բավարար համապատասխան աուդիտորական ապացույցներ հսկի կազմի մեջ մտնող կազմակերպություններին կամ գործունեությանը վերաբերող ֆինանսական տեղեկատվության հետ կապված: Մենք պատասխանատու ենք խմբի աուդիտի ղեկավարման, վերահսկողության և իրականացման համար: Մենք շարունակում ենք ամբողջական պատասխանատվություն կրել մեր աուդիտորական եզրակացության համար:

Ի թիվս այլ հարցերի, մենք տեղեկացնում ենք կառավարման օղակներում գտնվող անձանց աուդիտի պլանավորված շրջանակի և ժամկետների, աուդիտի ընթացքում հայտնաբերված նշանակալի հարցերի, ներառյալ՝ ներքին հսկողությանը վերաբերող նշանակալի թերությունների մասին:

Մենք նաև ներկայացնում ենք կառավարման օղակներում ներգրավված անձանց հաստատում առ այն, որ հետևում ենք էթիկայի համապատասխան պահանջներին և տեղեկացնում ենք նրանց այն բոլոր հարաբերությունների և այլ հարցերի մասին, որոնք խելամիտ կերպով կարող են համարվել որպես մեր անկախության վրա ազդեցություն ունեցող և, կիրառելի լինելու դեպքում, պաշտպանություն ապահովող համապատասխան միջոցների մասին:

Կառավարման օղակներում ներգրավված անձանց տեղեկացված հարցերից մենք ընտրում ենք այն հարցերը, որոնք առավել էական ազդեցություն ունեն ընթացիկ ժամանակաշրջանի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար և, այդ իսկ պատճառով, հանդիսանում են աուդիտի առանցքային հարցեր: Մենք ներկայացնում ենք այս հարցերը մեր աուդիտորական եզրակացությունում, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ օրենքով կամ կանոնակարգով չի թույլատրվում հարցի հանրային բացահայտումը, կամ երբ հազվադեպ դեպքերում որոշում ենք, որ հարցը չպետք է ներկայացվի մեր եզրակացությունում, քանի որ ներկայացման բացասական հետևանքներն ըստ ողջամիտ ակնկալիքների կարող են գերակշռել ներկայացման հետ կապված հանրային հետաքրքրվածության առավելությունները:

Այս անկախ աուդիտորական եզրակացության ներկայացման հիմք հանդիսացող աուդիտի իրականացման համար պատասխանատու գործընկերն է՝

Իրինա Գևորգյան
Գործընկեր

Տիգրան Գասպարյան
Շտաբ

KPMG Armenia

«ԲԵՅ-ՓԻ-ԷՄ-ՋԻ ԱՐՄԵՆԻԱ» ՍՊԸ
14 հունվարի 2021թ.

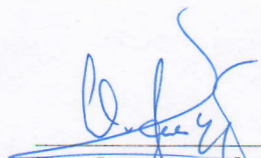
Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.

հազ. դրամ	Ծնթգ.	31 դեկտեմբերի 2019թ.	31 դեկտեմբերի 2018թ. Վերահաշվարկված	1 հունվարի 2018թ. Վերահաշվարկված
Ակտիվներ				
Հիմնական միջոցներ	10	45,775,093	47,888,184	46,431,089
Ոչ նյութական ակտիվներ և գույքի	11	35,221,815	37,797,271	41,933,027
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ	12	5,308,061	5,266,946	5,983,895
Կանխավճար շահութահարկի գծով		366,936	354,420	706,054
Կանխավճարներ և այլ ակտիվներ		2,028,922	286,865	1,305,108
Ստացվելիք ԱԱՀ		100,720	2,535,135	2,535,549
Ոչ ընթացիկ ակտիվներ		88,801,547	94,128,821	98,894,722
Պաշարներ	13	877,683	881,638	1,169,078
Պայմանագրի գծով ակտիվներ		597,042	371,834	-
Առևտրական դեբիտորական պարտքեր	22(զ)	14,326,532	11,638,046	12,495,653
Ստացվելիք ԱԱՀ		592,261	674,504	775,428
Կանխավճարներ և այլ ակտիվներ		926,522	1,271,819	1,417,013
Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների	14	835,649	10,170,245	4,903,741
Ընթացիկ ակտիվներ		18,155,689	25,008,086	20,760,913
Ընդամենը ակտիվներ		106,957,236	119,136,907	119,655,635
Սեփական կապիտալ				
Բաժնետիրական կապիտալ	15	23,903	22,397	22,397
Կուտակված վնաս		(25,093,618)	(19,652,067)	(12,991,784)
Լրացուցիչ կապիտալ		35,084,845	36,024,365	33,531,696
Ընդամենը սեփական կապիտալ		10,015,130	16,394,695	20,562,309
Ոչ ընթացիկ պարտավորություններ				
Վարկեր և փոխառություններ	17	17,298,800	50,308,930	47,280,825
Թողարկված պարտքային արժեթղթեր	18	2,674,423	-	-
Պահուստներ	19	1,571,799	1,653,758	1,417,798
Վարձակալության գծով պարտավորություն	12	4,025,426	3,901,740	4,377,653
Վճարվելիք ԱԱՀ		100,719	2,535,135	2,535,549
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	21	7,267,437	10,360,487	13,069,163
Պայմանագրի գծով պարտավորություններ	20	6,022,633	6,513,727	6,199,349
Ոչ ընթացիկ պարտավորություններ		38,961,237	75,273,777	74,880,337
Ընթացիկ պարտավորություններ				
Վարկեր և փոխառություններ	17	36,326,524	10,331,600	8,000,157
Վարձակալության գծով պարտավորություն	12	1,904,998	1,838,381	1,732,183
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	21	18,461,444	14,383,825	13,243,168
Պայմանագրի գծով պարտավորություններ	20	1,287,903	914,629	1,237,481
Ընթացիկ պարտավորություններ		57,980,869	27,468,435	24,212,989
Ընդամենը պարտավորություններ		96,942,106	102,742,212	99,093,326
Ընդամենը սեփական կապիտալ և պարտավորություններ		106,957,236	119,136,907	119,655,635

**Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական
արդյունքի մասին համախմբված հաշվետվություն 2019թ. համար**

հազ. դրամ	Ծնթգ.	2019թ.	2018թ. վերահաշվարկված
Հասույթ	5	40,545,482	40,717,327
Այլ եկամուտ		951,947	657,030
Մաշվածության և ամորտիզացիայի ծախսեր		(14,848,124)	(14,128,691)
Անձնակազմի գծով ծախսեր	6	(6,559,881)	(6,504,488)
Առևտրական դեբիտորական պարտքերի արժեզրկումից կորուստ		(907,590)	(101,039)
Այլ ծախսեր	7	(18,139,214)	(18,728,750)
Գործառնական գործունեության արդյունքներ		1,042,620	1,911,389
Ֆինանսական եկամուտ	8	839,208	197,663
Ֆինանսական ծախսեր	8	(7,088,875)	(7,261,930)
Զուտ ֆինանսական ծախսեր		(6,249,667)	(7,064,267)
Վնաս նախքան շահութահարկով հարկումը		(5,207,047)	(5,152,878)
Շահութահարկի գծով ծախս	9	(234,504)	(276,833)
Վնաս և ընդամենը համապարփակ վնաս տարվա համար		(5,441,551)	(5,429,711)

Այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները հաստատվել են ղեկավարության կողմից 2021թ. հունվարի 13-ին և ստորագրվել են վերջինիս անունից:

Արա Խաչատրյան
Գլխավոր տնօրեն

Սյունե Փարսյան
Ֆինանսական տնօրեն

Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին համախմբված հաշվետվություն 2019թ. համար

հազ. դրամ	Խմբի բաժնետերերին վերագրելի			
	Բաժնետիրական կապիտալ	Լրացուցիչ կապիտալ	Կուտակված վնաս	Ընդամենը սեփական կապիտալ
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2018թ.	22,397	33,531,696	(14,222,356)	19,331,737
Վնաս և ընդամենը համապարփակ վնաս տարվա համար (վերահաշվարկված)	-	-	(5,429,711)	(5,429,711)
Գործառնություններ Խմբի սեփականատերերի հետ				
Կապակցված կողմերից ստացված ներդրումներ	-	3,600,000	-	3,600,000
Սկզբնական գեղչ կապակցված կողմից ցածր տոկոսադրույքով ստացված վարկերի և փոխառությունների գծով՝ առանց 300,206 հազար դրամ հետաձգված հարկի (Ծնթգ. 9)	-	1,200,824	-	1,200,824
Բաժնետիրոջից ստացված ցածր տոկոսադրույքով փոխառության այլ կապակցված կողմի փոխանցման և տոկոսադրույքի բարձրացման հետևանքով՝ առանց 577,039 հազար դրամ հետաձգված հարկի (Ծնթգ. 17)	-	(2,308,155)	-	(2,308,155)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2018թ. (վերահաշվարկված)	22,397	36,024,365	(19,652,067)	16,394,695
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2019թ. (վերահաշվարկված)	22,397	36,024,365	(19,652,067)	16,394,695
Վնաս և ընդամենը համապարփակ վնաս տարվա համար	-	-	(5,441,551)	(5,441,551)
Գործառնություններ Խմբի սեփականատերերի հետ				
Կապակցված կողմից ստացված ոչ տոկոսակիր փոխառության մարում՝ առանց 234,504 հազար դրամ հետաձգված հարկի (Ծնթգ. 17)	-	(938,014)	-	(938,014)
Բաժնետիրական կապիտալի ան	1,506	(1,506)	-	-
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.	23,903	35,084,845	(25,093,618)	10,015,130

Դրամական հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվություն 2019թ. համար

հազ. դրամ	2019թ.	2018թ.
		Վերահաշվարկված
Դրամական հոսքեր գործառնական գործունեությունից		
Հաճախորդներից ստացված դրամական միջոցներ՝ ներառյալ ԱԱՀ	41,737,723	45,088,131
Մատակարարներին վճարված դրամական միջոցներ՝ ներառյալ ԱԱՀ	(14,260,971)	(17,222,849)
Աշխատակիցներին վճարված դրամական միջոցներ՝ ներառյալ հարկերը	(6,645,715)	(6,204,175)
Վճարված հարկեր՝ բացառությամբ շահութահարկի	(5,168,799)	(4,294,111)
Վերադարձված շահութահարկ	-	300,000
Գործառնական գործունեությունից ստացված զուտ դրամական միջոցներ	15,662,238	17,666,996
Դրամական հոսքեր ներդրումային գործունեությունից		
Տրամադրված փոխառություններ	-	(9,420)
Տրամադրված փոխառությունների մարում	2,100	14,980
Ստացված տոկոսներ	188,667	2,399
Հիմնական միջոցների ձեռքբերում	(8,034,273)	(8,929,477)
Ներդրման ձեռքբերում	(1,439,100)	-
Մուտքեր հիմնական միջոցների վաճառքից	28,521	10,085
Ոչ նյութական ակտիվների ձեռքբերում	(3,347,070)	(4,140,466)
Ներդրումային գործունեության համար օգտագործված զուտ դրամական միջոցներ	(12,601,155)	(13,051,899)
Դրամական հոսքեր ֆինանսավորման գործունեությունից		
Ստացված լրացուցիչ ներդրումներ	-	3,600,000
Մուտքեր վարկերից և փոխառություններից	14,469,658	11,705,708
Մուտքեր թողարկված պարտատոմսերից	2,661,397	-
Վարկերի և փոխառությունների մարում	(22,517,233)	(7,897,179)
Վարձակալության գծով պարտավորությունների գծով վճարումներ	(2,267,976)	(1,785,386)
Վճարված տոկոսներ	(4,723,014)	(4,894,713)
Ֆինանսավորման գործունեության համար (օգտագործված)/ ֆինանսավորման գործունեությունից ստացված զուտ դրամական միջոցներ	(12,377,168)	728,430
Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների զուտ (նվազում)/ան	(9,316,085)	5,343,527
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները առ 1 հունվարի	10,170,245	4,903,741
Արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունների հետևանքները դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների համար	(18,511)	(77,023)
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները առ 31 դեկտեմբերի (Ծանոթ. 14)	835,649	10,170,245

2019թ. համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

Ծանոթագրություն	Էջ	Ծանոթագրություն	Էջ
1. Հաշվետու կազմակերպություն	15	18. Թողարկված պարտքային արժեթղթեր	34
2. Հաշվապահական հաշվառման հիմունքներ	16	19. Պահուստներ	35
3. Ֆունկցիոնալ և ներկայացման արժույթ	16	20. Պայմանագրի գծով պարտավորություններ	35
4. Գնահատումների և դատողությունների օգտագործում	17	21. Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	36
5. Հասույթ	18	22. Իրական արժեք և ռիսկերի կառավարում	36
6. Անձնակազմի գծով ծախսեր	22	23. Պայմանական դեպքեր	46
7. Այլ ծախսեր	23	24. Կապակցված կողմեր	47
8. Զուտ ֆինանսական ծախսեր	23	25. Դուստր կազմակերպություններ	49
9. Ծահույթահարկ	24	26. Հաշվետու ամսաթվից հետո տեղի ունեցած դեպքեր	49
10. Հիմնական միջոցներ	26	27. Չափման հիմունքներ	50
11. Ոչ նյութական ակտիվներ և գույվիլ	27	28. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության փոփոխություն	50
12. Վարձակալություն	29	29. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասեր	52
13. Պաշարներ	31	30. Դեռևս չկիրառվող նոր ստանդարտներ և մեկնաբանություններ	67
14. Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	31		
15. Սեփական կապիտալ	31		
16. Կապիտալի կառավարում	31		
17. Վարկեր և փոխառություններ	32		

1. Հաշվետու կազմակերպություն

(ա) Գործարար միջավայր

Խումբն իր գործունեությունն իրականացնում է Հայաստանում: Հետևաբար, Խմբի գործունեության վրա ազդեցություն են ունենում Հայաստանի տնտեսությունը և ֆինանսական շուկան, որոնց բնորոշ են զարգացող շուկայի հատկանիշներ: Իրավական, հարկային և օրենսդրական համակարգերը շարունակվում են զարգանալ, սակայն կարող են ունենալ տարբեր մեկնաբանություններ և ենթակա են հաճախակի փոփոխությունների, ինչը, այլ իրավական և հարկային խոչընդոտների հետ մեկտեղ, լրացուցիչ բարդություններ է ստեղծում Հայաստանում գործող ընկերությունների համար: Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններն արտացոլում են Խմբի գործունեության և ֆինանսական վիճակի վրա Հայաստանի գործարար միջավայրի ազդեցության ղեկավարության գնահատականը: Ապագա գործարար միջավայրը կարող է տարբերվել ղեկավարության գնահատականից:

(բ) Կազմակերպչական կառուցվածքը և գործունեությունը

«Յուրոմ» ՓԲԸ-ն (Ընկերություն) և վերջինիս դուստր կազմակերպությունը (Խումբ) փակ բաժնետիրական ընկերություններ են՝ Հայաստանի Հանրապետության Քաղաքացիական օրենսգրքի սահմանման համաձայն: Ընկերությունը հիմնադրվել է Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն 1994թ. ապրիլին և «Մոսկվա» ՍՊԸ-ի և «Առաքինի ընկեր» ՍՊԸ-ի իրավահաջորդն է: Ընկերությունը վերանվանվել է «Յուրոմ» ՍՊԸ-ի 2007թ. դեկտեմբերի 12-ին՝ Ընկերության կանոնադրությունում տեղի ունեցած փոփոխություններից հետո: Ընկերությունն իր գործունեությունը սկսել է 2007թ. հոկտեմբերի 22-ին, մինչև այդ ամսաթիվն այն գործունեություն չէր իրականացնում: 2020թ. հունվարի 15-ին Ընկերությունը վերկազմավորվել է փակ բաժնետիրական ընկերության: Ընկերության իրավաբանական հասցեն է՝ Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան 0010, Գրիգոր Լուսավորչի փ. 9:

2015թ. օգոստոսի 31-ին Ընկերությունը ձեռք է բերել վերահսկողություն «Օրանժ Արմենիա» ՓԲԸ-ի նկատմամբ՝ գնելով ընկերության բաժնետոմսերի 100%-ը և քվեարկելու իրավունք տվող բաժնեմասերը: 2016թ. մարտի 31-ին «Օրանժ Արմենիա» ՓԲԸ-ն միաձուլվել է «Յուրոմ» ՓԲԸ-ին իրավական հիմքով:

2017թ. փետրվարին Ընկերությունը իրավական հիմունքով միաձուլվել է իր երկու դուստր կազմակերպությունների՝ «Ինտերակտիվ ԹիՎի» ՍՊԸ և «Այբան Քոմունիքեյշնս» ՓԲԸ հետ:

Ընկերության հիմնական գործունեությունը բջջային հեռահաղորդակցության, լայնաշերտ և անլար ինտերնետի, թվային հեռուստատեսության և ֆիքսված թվային հեռախոսակապի ծառայությունների մատուցումն է Հայաստանի Հանրապետությունում, ինչպես նաև տվյալների փոխանցման և հոսթինգի ծառայությունների տրամադրումը: Ընկերությունը վաճառում է նաև հեռահաղորդակցության սարքավորումներ իրավաբանական անձանց և անհատներին:

2018թ. հունիսի 7-ին Ընկերությունը հիմնադրել է նոր ընկերություն՝ «Յուփեյ» ՓԲԸ (Դուստր կազմակերպություն): «Յուփեյ» ՓԲԸ-ի բաժնետոմսերի 100%-ը պատկանում է «Յուրոմ» ՍՊԸ-ին:

Դուստր կազմակերպության հիմնական գործունեությունը վճարումների ընդունման ծառայությունների մատուցումն է, մասնավորապես, հաճախորդների կոմունալ ծառայությունների վճարների, վարկերի մարումների, պետական բյուջե վճարումների ընդունումը ծառայություններ մատուցողների անունից և վարկերի տրամադրումը վարկային կազմակերպությունների անունից իր 42 մասնաճյուղերի միջոցով:

Խումբը չունի վերջնական վերահսկող կողմ: Կապակցված կողմերի հետ գործարքների մանրամասները ներկայացված են Ծանոթագրություն 24-ում:

2. Հաշվապահական հաշվառման հիմունքներ

(ա) Համապատասխանության մասին հավաստում

Այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (ՖՀՄՍ) պահանջների համաձայն:

(բ) Անընդհատություն

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են անընդհատության հիմունքով, որը ենթադրում է, որ Խումբը կկարողանա ապահովել 2020թ-ին մարման ենթակա բանկային վարկերի պայմանների վերանայումը, որոնք ներկայացված են համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների կից Ծանոթագրություն 17-ում:

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խմբի ընթացիկ պարտավորությունները գերազանցում են ընթացիկ ակտիվները 39,825,180 հազար դրամով: Խումբը մեծ գումարով պարտավորություններ ունի, այդ թվում՝ 20,220,809 հազար դրամ գումարով գրավով ապահովված բանկային վարկերի մարումը կարող է բանկի կողմից ժամկետից շուտ պահանջվել պայմանագրի սահմանափակումը խախտելու պատճառով (որից 15,889,865 հազար դրամ գումարով գրավով ապահովված բանկային վարկերը, հակառակ դեպքում, պետք է մարվեն 2020թ-ին), ինչպես նաև բաժնետիրոջից կամ կապակցված կողմից ստացված 13,067,905 հազար դրամ գումարով փոխառությունները ժամկետանց են կամ ենթակա են մարման 2020թ-ին:

Ղեկավարությունը գտնում է, որ Խումբը կկարողանա վերաֆինանսավորել բոլոր բանկային վարկերը, երբ վերջիններս դառնան մարման ենթակա, և որ բաժնետերերը և այլ կապակցված կողմերը չեն պահանջի փոխառությունների մարումը մոտ ապագայում: Ղեկավարությունը բանակցություններ է վարում տեղական և օտարերկրյա բանկերի հետ, և ձեռք են բերվել որոշ նախնական պայմանավորվածություններ պայմանների վերանայման և 2021թ-ին մայր գումարների մարման համար արտոնյալ ժամկետ տրամադրելու հետ կապված: Բաժնետերերը և այլ կապակցված կողմերը չեն պահանջել ժամկետանց վարկերի մարումը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների ամսաթվի դրությամբ: Բացի այդ, ղեկավարությունը բանակցել է առևտրական դերիտորական պարտքերի վճարման ժամկետի հետաձգումը հիմնական պայմանագրային կողմերի հետ:

Ղեկավարությունն ընդունում է, որ դեռևս գոյություն ունի անորոշություն Խմբի՝ իր ֆինանսավորման պահանջները բավարարելու և իր բանկային վարկերը մարման ժամկետին վերաֆինանսավորելու կամ մարելու կարողության հետ կապված: Այնուամենայնիվ, ինչպես նշված է վերը, ղեկավարությունն ունի ողջամիտ ակնկալիքներ, որ Խումբն ունի բավարար ռեսուրսներ գործառնական գործունեությունը մոտ ապագայում շարունակելու համար: Եթե որևէ պատճառով Խումբն ի վիճակի չլինի շարունակել գործունեությունն անընդհատության հիմունքով, ապա այդ հանգամանքը կարող է ազդեցություն ունենալ ակտիվները, մասնավորապես, գույքի վրա և ոչ նյութական ակտիվները, ճանաչված արժեքներով իրացնելու և բնականոն գործունեության ընթացքում համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում նշված գումարներով պարտավորությունները մարելու Խմբի կարողության վրա:

3. Ֆունկցիոնալ և ներկայացման արժույթ

Հայաստանի Հանրապետության ազգային արժույթը ՀՀ դրամն է («դրամ»): Դրամը Խմբի ֆունկցիոնալ և այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացման արժույթն է: Ամբողջ ֆինանսական տեղեկատվությունը ներկայացված է դրամով՝ հազարների ճշտությամբ:

4. Գնահատումների և դատողությունների օգտագործում

Այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները ՖՀՄՍ պահանջներին համապատասխան պատրաստելու համար ղեկավարությունից պահանջվում է կատարել մի շարք դատողություններ, գնահատումներ և ենթադրություններ, որոնք ազդեցություն ունեն հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության կիրառման, ինչպես նաև ակտիվների, պարտավորությունների, եկամուտների և ծախսերի ներկայացված գումարների վրա: Փաստացի արդյունքները կարող են տարբերվել այդ գնահատումներից:

Գնահատումները և համապատասխան ենթադրությունները շարունակաբար վերանայվում են: Հաշվապահական գնահատումների վերանայումները ճանաչվում են այն ժամանակաշրջանում որում վերանայվել են և այն ապագա ժամանակաշրջաններում, որոնց վրա կարող են ազդեցություն ունենալ:

Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության կիրառման ընթացքում կատարված այն կարևոր դատողությունների վերաբերյալ տեղեկատվությունը, որոնք նշանակալի ազդեցություն ունեն համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում ճանաչված գումարների վրա և այն ենթադրությունների և գնահատման անորոշության վերաբերյալ տեղեկատվությունը, որոնք ենթադրում են հաջորդ ֆինանսական տարում էական ճշգրտման ռիսկ, ներկայացված են հետևյալ ծանոթագրություններում:

- Ծանոթագրություն 5 – հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության փոփոխություն. Օգտագործման անխախտելի իրավունքի (ՕԱԻ) պայմանագրերի գծով ստացված կանխավճարների նշանակալի ֆինանսավորման բաղադրիչի որոշում, դադարեցված պայմանագրերի գծով հասույթի հավաքագրման հնարավորության որոշում,
- Ծանոթագրություն 12 – վարձակալության ժամկետի և վարձակալի լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքի որոշում,
- Ծանոթագրություն 29 (ը) (iii) – հիմնական միջոցների օգտակար ծառայության ժամկետ,
- Ծանոթագրություն 11 – ոչ ընթացիկ ակտիվների և գույքի արժեզրկումը ստուգելիս կատարվող հիմնական ենթադրություններ,
- Ծանոթագրություն 11 – դրամաստեղծ միավորի որոշումը, որին բաշխվում է գույքի իր,
- Ծանոթագրություն 19 – ապամոնետար ժամկետի պահուստի գնահատման ժամանակ կատարվող հիմնական ենթադրություններ,
- Ծանոթագրություն 22 (գ) – առևտրական դեբիտորական պարտքերի և պայմանագրի գծով ակտիվների հետ կապված ակնկալվող պարտքային կորուստների (ԱՊԿ) գծով պահուստի չափում. վնասի կշռված միջին դրույքը որոշելու համար կիրառվող հիմնական ենթադրություններ,
- Ծանոթագրություն 9 – հետաձգված հարկային ակտիվների չճանաչում,
- Ծանոթագրություն 11 – որոշում, արդյոք ռադիոհաճախականության օգտագործման համար վճարվելիք տարեկան վճարը համապատասխանում է ակտիվի ճանաչման չափանիշներին:

Իրական արժեքի չափում

Խմբի հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության որոշակի դրույթներ և բացահայտումներ պահանջում են իրական արժեքի չափում ֆինանսական և ոչ ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների համար:

Ակտիվի կամ պարտավորության իրական արժեքը չափելիս Խումբը հնարավորության սահմաններում օգտագործում է դիտարկելի շուկայական տվյալները: Իրական արժեքները դասակարգվում են ըստ իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակների, հիմք ընդունելով գնահատման մեթոդներում օգտագործված ելակետային տվյալները, ինչպես ներկայացված է ստորև:

- 1-ին մակարդակ. նույնական ակտիվների կամ պարտավորությունների համար գործող շուկայում գնանշված գները (չճշգրտվող):
- 2-րդ մակարդակ. 1-ին մակարդակում ներառված գնանշված գներից տարբեր ելակետային տվյալները, որոնք ակտիվի կամ պարտավորության համար դիտելի են կամ ուղղակիորեն (այսինքն՝ որպես գներ), կամ անուղղակիորեն (այսինքն՝ գներից ստացվող):
- 3-րդ մակարդակ. ակտիվի կամ պարտավորության գծով ելակետային տվյալներ, որոնք հիմնված չեն դիտելի շուկայական տվյալների վրա (ոչ դիտելի ելակետային տվյալներ):

Եթե ակտիվի կամ պարտավորության իրական արժեքը չափելու համար օգտագործվող ելակետային տվյալները կարող են դասակարգվել իրական արժեքի հիերարխիայի տարբեր մակարդակների, ապա իրական արժեքի չափումն ամբողջությամբ դասվում է հիերարխիայի այն նույն մակարդակին, որին դասվում են այն ամենացածր մակարդակի ելակետային տվյալները, որոնք նշանակալի են ամբողջությամբ վերցված իրական արժեքի չափման համար:

Իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակների միջև տեղի ունեցող փոխանցումները Խումբը ճանաչում է այն հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում, որի ընթացքում տեղի են ունեցել փոփոխությունները:

Իրական արժեքի չափման ժամանակ կատարվող ենթադրությունների վերաբերյալ լրացուցիչ տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 22-ում՝ «Իրական արժեք և ռիսկերի կառավարում»:

5. Հասույթ

(ա) Հասույթի ուղղություններ

հազ. դրամ	2019թ.	2018թ. Վերահաշվարկված
Բջջային ծառայություններ (ներառյալ՝ բջջային ինտերնետը)	8,834,476	8,574,216
«Երեքը մեկում» փաթեթ (ներառյալ՝ հեռախոսը, հեռուստատեսությունը և ինտերնետը)	6,800,346	6,507,674
Օգտագործման անխախտելի իրավունք, IP և տվյալների փոխանցում	5,914,759	6,948,449
Ֆիքսված լայնաշերտ ինտերնետ	5,840,145	5,260,257
Շարժական լայնաշերտ ինտերնետ	4,059,071	4,140,481
Ապրանքների վաճառք	3,450,744	2,947,248
Փոխկապակցման ծառայություններ և ռոմինգ	2,449,556	2,796,188
Թվային հեռուստատեսություն	1,495,446	1,478,584
Վերգետնյա թվային հեռախոսակապ և փոխկապակցման ծառայություններ	375,812	401,131
Ցանցի կառուցման աշխատանքներ	125,990	99,961
Ջայնագրման և ուղիղ եթերի ապահովման ծրագրի իրականացում	-	721,153
Այլ	147,946	14,458
Ընդամենը հասույթ հաճախորդների հետ պայմանագրերից	39,494,291	39,889,800
Այլ հասույթ		
Հեռահաղորդակցության սարքավորումների վարձակալություն	1,051,191	827,527
Ընդամենը հասույթ	40,545,482	40,717,327

(բ) Հաճախորդների հետ պայմանագրերից հասույթի մանրամասնեցում

Ստորև բերվող աղյուսակում հաճախորդների հետ պայմանագրերից հասույթը ներկայացված է ըստ հիմնական աշխարհագրական շուկաների և հասույթի ճանաչման ժամկետների:

հազ. դրամ	2019թ.	2018թ.
Հիմնական աշխարհագրական շուկաներ		
Հայաստանի Հանրապետություն	33,227,154	30,905,727
Մերձավոր Արևելքի երկրներ	3,249,188	4,117,365
Այլ ԱՊՀ երկրներ	1,938,422	2,729,068
Եվրոյի գոտու երկրներ	894,731	1,049,023
Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ	64,192	55,517
Այլ երկրներ	120,604	149,225
	39,494,291	39,005,925
Հասույթի ճանաչման ժամկետներ		
Ժամանակի որոշակի պահին	3,450,744	2,947,248
Ժամանակի ընթացքում	36,043,547	36,058,677
Հասույթ հաճախորդների հետ պայմանագրերից	39,494,291	39,005,925
Այլ հասույթ	1,051,191	1,711,402
Ընդամենը հասույթ	40,545,482	40,717,327

(գ) Պայմանագրերի գծով մնացորդներ

Ստորև ներկայացված է տեղեկատվություն հաճախորդների հետ պայմանագրերի գծով դեբիտորական պարտքերի, պայմանագրի գծով ակտիվների և պայմանագրի գծով պարտավորությունների վերաբերյալ:

հազ. դրամ	31 դեկտեմբերի 2019թ.	31 դեկտեմբերի 2018թ.
Առևտրական դեբիտորական պարտքեր	14,326,532	11,638,046
Պայմանագրի գծով ակտիվներ	597,042	371,834
Պայմանագրի գծով պարտավորություններ	7,310,536	7,428,356

Պայմանագրի գծով ակտիվները հիմնականում վերաբերում են այն աշխատանքի դիմաց հատուցում ստանալու Խմբի իրավունքներին, որի իրականացումն ավարտվել է, սակայն որի համար դեռ հաշիվ չի ներկայացվել հաշվետու ամսաթվի դրությամբ, ինչպես նաև պայմանագրի կնքման հետ կապված լրացուցիչ ծախսումներին, այդ թվում՝ վաճառքի գործակալի միջնորդավճարին: Պայմանագրի գծով ակտիվները, որոնք վերաբերում են ավարտված աշխատանքին, որի համար սակայն հաշիվ դեռ չի ներկայացվել, փոխանցվում են դեբիտորական պարտքերի կազմ, երբ իրավունքները դառնում են ոչ պայմանական: Պայմանագրի գծով ակտիվները, որոնք վերաբերում են պայմանագրի կնքման հետ կապված լրացուցիչ ծախսումներին, ամորտիզացվում են համապատասխան հասույթի ճանաչման ժամկետի ընթացքում:

Խումբը գնահատում է դադարեցված (պարտագանգված) պայմանագրերի հետ կապված տույժերից հասույթի և այլ եկամտի հավաքագրման հնարավորությունը հասույթի ճանաչման պահին: Հիմք ընդունելով նման հասույթի 30%-ից պակաս չափով հավաքագրումների անցյալ ժամանակաշրջանների տեղեկատվությունը՝ Խումբը գնահատել է, որ հասույթ չպետք է ճանաչվի դադարեցված պայմանագրերի գծով՝ հաշվի առնելով հավաքագրման քիչ հավանականությունը:

Պայմանագրի գծով պարտավորությունները ներառում են ՕԱԻ պայմանագրերի գծով ստացված կանխավճարները, ցանցի տեղադրման ծառայությունների վճարները և այլ հետաձգված հասույթ: ՕԱԻ պայմանագրերի գծով ստացված կանխավճարները վերաբերում են Խմբի ենթակառուցվածքի որոշ մույժ մանրաթելերին մուտքի իրավունք տրամադրելու համար հաճախորդներից որպես կանխավճար ստացված հատուցմանը:

659,242 հազար դրամ գումարը, որը ճանաչվել է պայմանագրի գծով պարտավորությունների կազմում ժամանակաշրջանի սկզբի դրությամբ, ճանաչվել է որպես հասույթ 2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված ժամանակաշրջանի համար:

Ակնկալվում է, որ պայմանագրի գծով պարտավորությունների կազմում ներառված ՕԱԻ պայմանագրերի գծով մնացած կատարման պարտականությունները կճանաչվեն ապագա ժամանակաշրջանների հասույթի կազմում հետևյալ կերպ.

հազ. դրամ	31 դեկտեմբերի 2019թ.
Մինչև 1 տարի	377,566
1-ից 2 տարի	507,697
2-ից 5 տարի	1,155,420
Ավելի քան 5 տարի	4,198,029
	6,238,712

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ չի բացահայտվել տեղեկատվություն կատարման պարտականությունների վերաբերյալ, որոնց սկզբնական ակնկալվող տևողությունը կազմում է մեկ տարի կամ պակաս, ինչպես թույլատրվում է ՖՀՄՍ 15-ով:

(դ) Կատարման պարտականություններ և հասույթի ճանաչման քաղաքականություն

Հասույթը չափվում է հաճախորդի հետ պայմանագրով սահմանված հատուցման հիման վրա: Խոսքը ճանաչում է հասույթը, երբ հաճախորդին է փոխանցում ապրանքի կամ ծառայության նկատմամբ հսկողությունը:

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է տեղեկատվություն հաճախորդների հետ պայմանագրերի կատարման պարտականությունների բնույթի և կատարման ժամկետների, այդ թվում՝ վճարման նշանակալի պայմանների և հասույթի ճանաչման համապատասխան քաղաքականության վերաբերյալ:

Ապրանքի/ծառայության տեսակը	Կատարման պարտականությունների բնույթը և կատարման ժամկետները, ներառյալ՝ վճարման նշանակալի պայմանները	Հասույթի ճանաչում
Փոխկապակցման ծառայություններ	Փոխկապակցման ծառայություններից օգտվելու վճարները գանձվում են հեռահաղորդակցության այլ օպերատորներից Խմբի ցանցում առաջացած տրաֆիկի համար այն պայմանագրերի համաձայն, որոնք նաև կարգավորում են այլ օպերատորների ցանցերի օգտագործումը Խմբի կողմից: Փոխկապակցման ծառայությունների համար հաշիվները դուրս են գրվում և վճարվում են ամսական կտրվածքով:	Փոխկապակցման ծառայությունների վճարներից ստացվող հասույթը ճանաչվում է ժամանակի ընթացքում՝ ծառայությունների մատուցմանը գույքահեռ:

Ապրանքի/ ծառայության տեսակը	Կատարման պարտականությունների բնույթը և կատարման ժամկետները, ներառյալ՝ վճարման նշանակալի պայմանները	Հասույթի ճանաչում
Ֆիքսված ծառայություններ (ինտերնետ, հեռուստատեսությունը և IP հեռախոսակապ)	Խումբը հասույթ է ստանում յուրաքանչյուր բաժանորդից ֆիքսված ծառայությունների համար: Պարտականությունը համարվում է կատարված ծառայությունների մատուցումից հետո: Ծառայությունը հետվճարային է:	Ֆիքսված կապի ծառայություններից ստացվող հասույթը հիմնականում ներառում է ծառայություններից օգտվելու համար կատարվող ամսական ֆիքսված վճարները և ճանաչվում է ժամանակի ընթացքում ծառայությունների մատուցմանը զուգահեռ՝ անցած ժամանակահատվածը կիրառելով որպես կատարման առաջընթացի չափման միավոր:
Բջջային և ինտերնետ ծառայություններ (բջջային հեռախոսակապ, տվյալներ, ռոմինգ, հաղորդագրություններ, ինտերնետ)	Խումբը հասույթ է ստանում յուրաքանչյուր բաժանորդից բջջային և ինտերնետ ծառայությունների համար: Կատարման պարտականությունը համարվում է կատարված ծառայությունների մատուցումից հետո՝ հիմք ընդունելով օգտագործված թույլատրելի, մշակված հաղորդագրությունների քանակը և օգտագործված տվյալների ծավալը: Ծառայության համար գործում է թե՛ կանխավճարային և թե՛ հետվճարային տարբերակ:	Բջջային և ինտերնետ ծառայություններից ստացվող հասույթը ճանաչվում է ժամանակի ընթացքում՝ ծառայությունների մատուցմանը զուգահեռ: Առաջընթացի չափման միավորը հիմնված է օգտագործված թույլատրելի, մշակված հաղորդագրությունների քանակի և օգտագործված տվյալների ծավալի վրա: Միավորված փաթեթների համար Խումբն առանձին ծառայությունները հաշվառվում է առանձին հիմունքով, եթե այդ ծառայությունները տարբերակելի են, այսինքն կարող են առանձին որոշակիացվել միավորված փաթեթի մյուս ծառայություններից, և եթե հաճախորդը կարող է օգուտ ստանալ այդ ծառայությունից: Հատուցումը բաշխվում է փաթեթի առանձին ծառայությունների միջև՝ հիմք ընդունելով առանձին վաճառքի գները: Ամսական բաժանորդագրության վճարը ճանաչվում է որպես հասույթ այն ամսում, որի ընթացքում ծառայությունը մատուցվում է բաժանորդին: Քանի որ միավորված փաթեթների դեպքում չօգտագործված մեզաբայթերը, հաղորդագրությունները և թույլատրելի չեն կարող փոխանցվել հաջորդ ժամանակաշրջան, հասույթը ճանաչվում է ժամանակի ընթացքում՝ անցած ժամանակահատվածը կիրառելով որպես առաջընթացի չափման միավոր: Խումբը սկսում է ճանաչել հասույթը փաթեթի ակտիվացման պահից մինչև ծառայության գործողության ժամկետի ավարտը: Այս ծառայությունների համար հաշվները դուրս են գրվում և վճարվում են ամսական կտրվածքով:
ՕԱԻ, IP և տվյալների փոխանցում	Խումբը հասույթ է ստանում իր մալուխային ցանցից օգտվելու համար կատարվող ֆիքսված վճարներից: Կատարման պարտականությունը համարվում է կատարված ծառայությունների մատուցումից հետո: Ծառայությունը կանխավճարային է:	Խումբն ունի որոշ երկարաժամկետ ՕԱԻ պայմանագրեր, որոնց շրջանում ցանցի սպասարկման պարտավորությունը և դրա հետ կապված վերադարձի ռիսկը Խմբի կողմից պահվում են պայմանագրի գործողության ընթացքում: Խումբը ճշգրտում է գործարքի գինը նշանակալի ֆինանսավորման բաղադրիչի մասով և ճանաչում է համապատասխան տոկոսային ծախսը շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվությունում: Խումբը հասույթը ճանաչում է գծային մեթոդով՝ պայմանագրի գործողության ժամկետի ընթացքում:

Ապրանքի/ ծառայության տեսակը	Կատարման պարտականությունների բնույթը և կատարման ժամկետները, ներառյալ՝ վճարման նշանակալի պայմանները	Հասույթի ճանաչում
Ապրանքների վաճառք	Հաճախորդը վերահսկողության իրավունք է ստանում վաճառված ապրանքների նկատմամբ, որոնք հիմնականում իրենցից ներկայացնում են հեռահաղորդակցության սարքավորումներ և բջջային հեռախոսներ, Խմբի հաճախորդների սպասարկման կենտրոնում: Հաշիվները դուրս են գրվում և հասույթը ճանաչվում է ժամանակի այդ պահին: Իրավաբանական անձանց ներկայացված հաշիվները ենթակա են վճարման 30 օրվա ընթացքում: Անհատներին ներկայացված հաշիվները ենթակա են վճարման կանխիկով հաշիվը դուրս գրելուց անմիջապես հետո, իսկ ապառիկ վաճառքի դեպքում պայմանագրային բանկը վճարում է կատարում վաճառված ապրանքի համար 30 օրվա ընթացքում: Վաճառված ապրանքի համար բոնուսային միավորներ կամ վերադարձման հնարավորություն չեն առաջարկվում:	Հասույթը ճանաչվում է, երբ ապրանքը փոխանցվում է հաճախորդին Խմբի հաճախորդների սպասարկման կենտրոնում և դուրս է գրվում հաշիվը: Միավորված փաթեթների համար Խումբը վաճառված առանձին ապրանքները հաշվառվում է առանձին հիմունքով, եթե այդ ապրանքները հստակ տարբերակելի են, այսինքն կարող են առանձին որոշակիացվել միավորված փաթեթի մյուս ապրանքներից, և եթե հաճախորդը կարող է օգուտ ստանալ այդ ապրանքից: Հատուցումը բաշխվում է փաթեթի սակագնային պլանի շրջանակներում վաճառված ապրանքների և մատուցված ծառայությունների միջև՝ հիմք ընդունելով առանձին վաճառքի գները:

6. Անձնակազմի գծով ծախսեր

հազ. դրամ	2019թ.	2018թ.
Աշխատակիցների վարձատրությունը, ներառյալ աշխատավարձին վերաբերող հարկերը	8,085,079	8,261,874

2019թ. ընթացքում 1,525,198 հազար դրամ գումարով աշխատակիցների վարձատրությունը (2018թ-ին՝ 1,757,386 հազար դրամ) կապիտալացվել է հիմնական միջոցներին:

7. Այլ ծախսեր

հազ. դրամ	2019թ.	2018թ.
		Վերահաշվարկված
Փոխկապակցման ծառայությունների և ռոմինգի գծով ծախսեր	3,968,934	4,464,626
Վաճառված սարքավորումների ինքնարժեք	3,133,128	2,849,150
Ինտերնետի գնում	2,443,005	1,738,771
Հեռուստաալիքների գնում	1,587,771	1,580,247
Տեխնիկական աջակցություն և սպասարկում	1,482,444	1,642,256
Գրասենյակի սպասարկման, էլեկտրաէներգիա և կոմունալ ծախսեր	1,183,565	1,194,463
Գովազդ, շուկայավարում և իրացում	1,001,512	954,518
Այլ գործառնական վարձակալություն	278,067	92,182
Շահագործման և սպասարկման վճարներ ՕԱԻ պայմանագրերի համար	624,986	643,118
Միջնորդավճարների գծով ծախսեր	524,542	511,241
Գրասենյակային և տրանսպորտային ծախսեր	207,940	234,282
Այլ հարկերի գծով ծախսեր	161,714	183,275
Մասնագիտական ծառայություններ	72,527	68,672
Զայնագրման և ուղիղ եթերի ապահովման ծրագրի իրականացման ծախսեր	-	533,308
Այլ	1,469,079	2,038,641
	18,139,214	18,728,750

8. Զուտ ֆինանսական ծախսեր

հազ. դրամ	2019թ.	2018թ.
		Վերահաշվարկված
Շահույթում կամ վնասում ճանաչված		
Տոկոսային եկամուտ	224,344	5,729
Զուտ օգուտ փոխարժեքային տարբերություններից	614,864	191,934
Ֆինանսական եկամուտ	839,208	197,663
Տոկոսային ծախս վարկերի և փոխառությունների և պարտքային արժեթղթերի գծով	(5,247,409)	(5,127,643)
Ռադիոհաճախականության օգտագործման համար վճարվելիք վճարների գծով գեղչի ծախսագրում	(359,984)	(491,467)
Տոկոսային ծախս ՕԱԻ պայմանագրերի հետ կապված պայմանագրի գծով պարտավորության գծով	(371,799)	(444,743)
Տոկոսային ծախս վարձակալության գծով պարտավորության ամորտիզացիայի գծով	(708,521)	(684,318)
Հիմնական միջոցների ձեռքբերման գծով հետաձգված կրեդիտորական պարտքերի գծով գեղչի ծախսագրում	(283,810)	(360,624)
Տեղանքի վերականգնման պահուստի գծով գեղչի ծախսագրում	(117,352)	(153,135)
Ֆինանսական ծախսեր	(7,088,875)	(7,261,930)
Շահույթում կամ վնասում ճանաչված օգուտ ֆինանսական ծախսեր	(6,249,667)	(7,064,267)

9. Շահութահարկ

(ա) Շահութաբաժին կամ վնասում ճանաչված գումարներ

Ընկերությունը շահութահարկը վճարում է հայկական ընկերությունների համար կիրառելի 20% դրույքաչափով:

հազ. դրամ	2019թ.	2018թ.
Հետաձգված հարկի գծով ծախս		
Ժամանակավոր տարբերությունների առաջացում և հակադարձում	(234,504)	(276,833)
Ընդամենը ծախս շահութահարկի գծով	(234,504)	(276,833)

(բ) Ուղղակիորեն սեփական կապիտալում ճանաչված գումարներ

հազ. դրամ	2019թ.			2018թ.		
	Նախքան հարկումը	Հարկ	Առանց հարկի	Նախքան հարկումը	Հարկ	Առանց հարկի
Կապակցված կողմից ստացված փոխառությունների վաղաժամ մարում	(1,172,518)	234,504	(938,014)	-	-	-
Կապակցված կողմից ստացված ոչ տոկոսակիր փոխառությունների գեղջում	-	-	-	1,501,030	(300,206)	1,200,824
Բաժնետիրոջից ստացված ոչ տոկոսակիր վարկի տոկոսադրույքի փոփոխություն և փոխանցում այլ կապակցված կողմի	-	-	-	(2,885,194)	577,039	(2,308,155)
	(1,172,518)	234,504	(938,014)	(1,384,164)	276,833	(1,107,331)

Արդյունավետ հարկային դրույքի համադրում

	2019թ.		2018թ.	
	հազ. դրամ	%	հազ. դրամ	%
Վնաս նախքան շահութահարկով հարկումը	(5,207,047)		(5,152,878)	
Շահութահարկի գծով հատուցում՝ հաշվարկված հարկի կիրառելի դրույքաչափով	1,041,409	20	1,030,576	20
Հարկային օրենսդրության փոփոխության հետևանք	-	-	2,235,114	43
Չճանաչված հարկային վնասների ան	(1,353,960)	(26)	(3,465,710)	(67)
Չհարկվող եկամուտ/(չնվազեցվող ծախսեր)	35,718	1	(76,813)	(1)
	(276,833)	(5)	(276,833)	(5)

(գ) Չճանաչված հետաձգված հարկային ակտիվներ

Հետաձգված հարկային ակտիվներ ճանաչվել են հետևյալ միավորների գծով.

հազ. դրամ	2019թ.	2018թ.
		Վերահաշվարկված
Նվազեցվող ժամանակավոր տարբերություններ	38,018,368	42,111,534
Հարկային վնասների	22,891,797	12,028,831
	60,910,165	54,140,365

Հարկային վնասներն օգտագործելու ժամկետը լրանում է 1-5 տարում: Գործող հարկային օրենսդրության համաձայն՝ նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների գործողությունը սահմանափակ չէ: Հետաձգված հարկային ակտիվներ չեն ճանաչվել նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների գծով, քանի որ քիչ հավանական է, որ առկա կլինի ապագա հարկվող շահույթ, որի դիմաց Խումբը կկարողանա իրացնել այդ հոդվածներից ստացված օգուտը:

Խումբը չունի հարկային վնասներ, որոնց օգտագործման ժամկետը լրացել է 2019թ. ընթացքում:

10. Հիմնական միջոցներ

հազ. դրամ	Հոդ և շենքեր	Ցանցային ենթակառուց- վածք	Սարքավո- րումներ	Փոխադրա- միջոցներ	Տնտեսական միջոցներ	Վարձակալված հիմնական միջոցների բարելավումներ	Անավարտ շինարարություն	Ընդամենը
Սկզբնական արժեք								
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2018թ.	963,689	31,770,576	29,501,318	585,922	771,007	326,482	2,966,622	66,885,616
Ավելացումներ	23,407	3,119,984	5,048,871	-	200,219	61,480	254,365	8,708,326
Փոխանցումներ	(19,259)	2,727,433	(476,805)	-	(5,987)	93,227	(2,318,609)	-
Օտարումներ	-	(190,549)	(2,036,180)	(20,618)	(18,607)	(9,912)	(81,836)	(2,357,702)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2018թ.	967,837	37,427,444	32,037,204	565,304	946,632	471,277	820,542	73,236,240
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2019թ.	967,837	37,427,444	32,037,204	565,304	946,632	471,277	820,542	73,236,240
Ավելացումներ	140,338	1,529,938	4,289,804	-	83,218	78,769	63,584	6,185,651
Փոխանցումներ	140,702	8,607	233,993	(4,299)	(240,058)	30,874	(169,819)	-
Օտարումներ	-	(208,892)	(1,787,619)	(10,497)	(29,200)	(14,155)	(18,310)	(2,068,673)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.	1,248,877	38,757,097	34,773,382	550,508	760,592	566,765	695,997	77,353,218
Մաշվածություն								
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2018թ.	92,582	4,911,020	14,547,136	271,641	567,257	64,891	-	20,454,527
Տարվա մաշվածություն	12,941	2,027,783	3,370,179	94,918	170,720	42,019	-	5,718,560
Փոխանցումներ	-	2,701	(2,701)	-	-	-	-	-
Օտարումներ	-	(23,638)	(786,209)	(10,611)	(4,573)	-	-	(825,031)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2018թ.	105,523	6,917,866	17,128,405	355,948	733,404	106,910	-	25,348,056
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2019թ.	105,523	6,917,866	17,128,405	355,948	733,404	106,910	-	25,348,056
Տարվա մաշվածություն	23,188	3,059,193	4,009,730	79,054	162,024	22,777	-	7,355,966
Փոխանցումներ	(327)	(92,598)	235,755	(2,587)	(148,076)	7,833	-	-
Օտարումներ	-	(124,688)	(954,927)	(10,497)	(24,902)	(10,883)	-	(1,125,897)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.	128,384	9,759,773	20,418,963	421,918	722,450	126,637	-	31,578,125
Հաշվեկշռային արժեք								
Առ 1 հունվարի 2018թ.	871,107	26,859,556	14,954,182	314,281	203,750	261,591	2,966,622	46,431,089
Առ 31 դեկտեմբերի 2018թ.	862,314	30,509,578	14,908,799	209,356	213,228	364,367	820,542	47,888,184
Առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.	1,120,493	28,997,324	14,354,419	128,590	38,142	440,128	695,997	45,775,093

(ա) Ապահովություն

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ 11,374,464 հազար դրամ հաշվեկշռային արժեքով (2018թ-ին՝ 11,874,247 հազար դրամ) հիմնական միջոցները գրավադրված են բանկային վարկերի դիմաց (տես Ծանոթագրություն 18):

11. Ոչ նյութական ակտիվներ և գույքվիլ

հազ. դրամ	Գույքվիլ	Հաճախորդների բազա	Լիցենզիաներ և ապրանքային նշաններ	Տարողության ՕԱԻ	Բիլինգային համակարգ և այլ ծրագրեր	Ընդամենը
Սկզբնական արժեք						
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2018թ.	888,988	165,170	35,918,513	13,106,900	4,566,358	54,645,929
Ավելացումներ	-	-	717,067	184,379	1,455,284	2,356,730
Օտարումներ	-	-	(6,232)	-	-	(6,232)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2018թ.	888,988	165,170	36,629,348	13,291,279	6,021,642	56,996,427
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2019թ.	888,988	165,170	36,629,348	13,291,279	6,021,642	56,996,427
Ավելացումներ	-	-	281,021	1,493,117	1,363,993	3,138,131
Օտարումներ	-	-	(152,533)	-	(53,958)	(206,491)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.	888,988	165,170	36,757,836	14,784,396	7,331,677	59,928,067
Ամորտիզացիա և արժեզրկումից կորուստներ						
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2018թ.	-	154,775	8,516,157	1,785,867	2,256,103	12,712,902
Տարվա ամորտիզացիա	-	10,395	4,565,629	1,029,253	887,036	6,492,313
Օտարումներ	-	-	(6,059)	-	-	(6,059)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2018թ.	-	165,170	13,075,727	2,815,120	3,143,139	19,199,156
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2019թ.	-	165,170	13,075,727	2,815,120	3,143,139	19,199,156
Տարվա ամորտիզացիա	-	-	3,949,625	1,046,474	597,776	5,593,875
Օտարումներ	-	-	(43,195)	-	(43,584)	(86,779)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.	-	165,170	16,982,157	3,861,594	3,697,331	24,706,252
Հաշվեկշռային արժեք						
Առ 1 հունվարի 2018թ.	888,988	10,395	27,402,356	11,321,033	2,310,255	41,933,027
Առ 31 դեկտեմբերի 2018թ.	888,988	-	23,553,621	10,476,159	2,878,503	37,797,271
Առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.	888,988	-	19,775,679	10,922,802	3,634,346	35,221,815

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ «Յուրոմ» ՓԲԸ-ն ունի ռադիոհաճախականության օգտագործման երկու լիցենզիա (Թույլտվություն): Թույլտվությունները տրամադրվել են Հանրային ծառայությունների կարգավորման հանձնաժողովի կողմից և թույլ են տալիս Խմբին մատուցել բջջային հեռախոսակապի ծառայություններ: Թույլտվությունների գործողության ժամկետը լրանում է 2023թ. նոյեմբերին: Խումբը վճարում է տարեկան վճար ռադիոհաճախականության օգտագործման համար: Վճարման ենթակա տարեկան վճարները ճանաչվում են որպես ոչ նյութական ակտիվ՝ ներկա արժեքով:

Գուդվիլ ներառող դրամաստեղծ միավորի արժեզրկման ստուգում

Արժեզրկման ստուգման նպատակով գուդվիլը բաշխվում է Խմբի ընդհանուր գործառնություններին: Խումբը չունի ավելի փոքր դրամաստեղծ միավոր, որի մակարդակով գուդվիլը կվերահսկվեր ներքին կառավարչական նպատակների համար:

Դրամաստեղծ միավորի փոխհատուցվող գումարը հիմնված է վերջինիս օգտագործման արժեքի վրա, որը որոշվել է գեղչելով Խմբի շարունակվող գործառնություններից առաջացող ապագա դրամական հոսքերը: Դրամաստեղծ միավորի փոխհատուցվող գումարն ավելի բարձր է վերջինիս հաշվեկշռային արժեքից, և արժեզրկումից կորուստ չի ճանաչվել:

Չեղչված դրամական հոսքերի կանխատեսումների համար կիրառվող հիմնական ենթադրություններ

Փոխհատուցվող գումարները որոշելու համար կիրառվող հիմնական ենթադրություններն են՝ գեղչի դրույքը, վերջնական արժեքի աճի դրույքները և EBITDA-ի մարժան: Այդ ենթադրությունները ներկայացված են ստորև:

(i) Չեղչման դրույք

Դրամաստեղծ միավորի փոխհատուցվող գումարը որոշելու համար կիրառվել է 13.04% նախքան հարկումը գեղչման անվանական դրույք: Չեղչման դրույքը որոշվել է հիմք ընդունելով անցյալ ժամանակաշրջանների փորձը և տվյալ ոլորտի համար կապիտալի միջին կշռված արժեքի միջինը, որը հիմնված է պարտքի լծակավորման 40% հնարավոր տիրույթի վրա՝ 10.5% շուկայական տոկոսադրույքով:

Վերջնական արժեքի աճի տեմպ

Դրամական հոսքերը կանխատեսվել են հիմք ընդունելով անցյալ ժամանակաշրջանների փորձը, գործառնական գործունեության փաստացի արդյունքները և հնգամյա բիզնես ծրագիրը: Որոշվել է հարատև 3.5% երկարաժամկետ աճի տեմպ՝ որպես Հայաստանի գնաճի կանխատեսում երկարաժամկետ կտրվածքով:

(ii) Բյուջեով նախատեսված EBITDA-ի մարժան

Բյուջեով նախատեսված EBITDA-ն գնահատվում է հիմք ընդունելով ներկա գործառնությունների հետ կապված անցյալ ժամանակաշրջանների փորձը՝ հետևյալ ճշգրտումով:

EBITDA-ի մարժան աճում է կանխատեսման առաջին տարում, երբ Խումբն իրացնում է կրած խոշոր կապիտալ ծախսումներից և ձեռնարկատիրական գործունեության միավորումից ստացված օգուտը, և կայունանում է 35.1% մակարդակում:

Չգայնությունը ենթադրությունների փոփոխությունների նկատմամբ

Կապիտալի միջին կշռված արժեքի 0.9% աճը, վաճառքից ստացված հասույթի 7% նվազումը կամ EBITDA-ի մարժայի նվազումը 1.8 տոկոսային կետով թե՛ կանխատեսվող և թե՛ վերջնական ժամանակաշրջանում կհանգեցնի արժեզրկման ճանաչմանը:

12. Վարձակալություն

(ա) Վարձակալություն, որտեղ Խումբը հանդես է գալիս որպես վարձակալ

Խումբը վարձակալում է LTE ցանցի ենթակառուցվածքի համար օգտագործվող մի շարք տարածքներ, գրասենյակներ/սերվերների համար նախատեսված տարածքներ, հաճախորդներին սպասարկող խանութներ, ինչպես նաև որոշ մուծ օպտիկական մանրաթելի ալիքներ:

Ստորև ներկայացված է այն վարձակալությունների մասին տեղեկատվությունը, որոնց շրջանակում Խումբը հանդես է գալիս որպես վարձակալ:

Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ

հազ. դրամ	Տարածքներ հեռահաղոր- դակցության աշտարակ- ների տեղադրման համար	Տանիքների տարածք ալեհավաք- ների տեղադրման համար	Տեղադրված սյուներ	Այլ պորտֆելներ	Հիմնական գրասենյակ	Խանութներ	Ընդամենը
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2018թ. (վերահաշվարկված)	1,494,040	1,599,063	862,725	254,590	849,340	924,137	5,983,895
Ավելացումներ (վերահաշվարկված)*	14,209	141,891	8,755	233,379	453,688	303,826	1,155,748
Տարվա մաշվածության գումար (վերահաշվարկված)	(107,218)	(424,016)	(71,718)	(347,814)	(325,842)	(593,127)	(1,869,735)
Օտարումներ (վերահաշվարկված)	-	-	-	-	-	(2,962)	(2,962)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2018թ. (վերահաշվարկված)	1,401,031	1,316,938	799,762	140,155	977,186	631,874	5,266,946
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2019թ. (վերահաշվարկված)	1,401,031	1,316,938	799,762	140,155	977,186	631,874	5,266,946
Ավելացումներ *	35,674	1,126,909	83,202	321,809	-	382,572	1,950,166
Տարվա մաշվածության գումար	(108,031)	(396,652)	(69,208)	(332,909)	(366,445)	(602,600)	(1,875,845)
Օտարումներ	(33,206)	-	-	-	-	-	(33,206)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.	1,295,468	2,047,195	813,756	129,055	610,741	411,846	5,308,061

* Խումբը ունի վարձակալության պայմանագրեր, որոնց գործողության ժամկետը որոշվում է 1-6 ամիս առաջ տրվող կարճաժամկետ ծանուցման հիման վրա: Այս պայմանագրերի համար օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվը ճանաչվում և ամորտիզացվում է ծանուցման ժամկետի ընթացքում: Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվը շարունակաբար վերաչափվում է՝ ելնելով ծանուցման չօգտագործված ժամկետից:

Գրասենյակների/խանութների տարածքների վարձակալության ժամկետը որպես կանոն կազմում է 5-ից 10 տարի, ցանցի տարածքի վարձակալության ժամկետը՝ 5-ից 15 տարի, իսկ մուծ մանրաթելի վարձակալության ժամկետը՝ 10 տարի:

Վարձակալության գծով պարտավորություն

հազ. դրամ	Տարածքներ հեռահաղոր- դակցության աշտարակ- ների տեղադրման համար	Տանիքների տարածք ալեհավաք- ների տեղադրման համար	Տեղադրված սյուներ	Այլ պորտֆելներ	Հիմնական գրասենյակ	Խանութներ	Ընդամենը
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2018թ. (վերահաշվարկված)	1,497,424	1,636,268	874,287	273,237	849,340	979,280	6,109,836
Ավելացումներ (վերահաշվարկված)	14,209	141,891	8,755	233,379	453,688	303,826	1,155,748
Տոկոսային ծախս (վերահաշվարկված)	179,661	180,260	103,509	22,419	106,818	91,651	684,318
Վարձավճար (վերահաշվարկված)	(223,460)	(541,850)	(132,362)	(299,260)	(375,842)	(634,044)	(2,206,818)
Վարձակալության գծով պարտավորության դուրսգրում (վերահաշվարկված)	-	-	-	-	-	(2,963)	(2,963)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2018թ. (վերահաշվարկված)	1,467,834	1,416,569	854,189	229,775	1,034,004	737,750	5,740,121
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2019թ. (վերահաշվարկված)	1,467,834	1,416,569	854,189	229,775	1,034,004	737,750	5,740,121
Ավելացումներ	35,674	1,093,659	83,202	321,809	-	382,572	1,916,916
Տոկոսային ծախս	174,978	208,052	101,557	83,573	89,947	50,414	708,521
Վարձավճար	(217,130)	(526,812)	(133,942)	(432,801)	(442,569)	(646,115)	(2,399,369)
Վարձակալության գծով պարտավորության դուրսգրում	(35,765)	-	-	-	-	-	(35,765)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.	1,425,591	2,191,468	905,006	202,356	681,382	524,621	5,930,424

(բ) Վարձակալություն, որտեղ Խումբը հանդես է գալիս որպես վարձատու

Խումբը վարձակալության է հանձնում բջջային սարքեր բջջային ծառայություններից օգտվող հաճախորդներին չեղյալ չհամարվող գործառնական վարձակալության շրջանակում: Այս վարձակալությունները Խումբը դասակարգում է որպես գործառնական վարձակալություն, քանի որ դրանց շրջանակում չեն փոխանցում ակտիվի սեփականության հետ կապված ըստ էության բոլոր ռիսկերը և հատույցները:

Ապագա նվազագույն վարձավճարներ

Ստորև ներկայացված են դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ չեղյալ չհամարվող վարձակալությունների գծով ստացվելիք նվազագույն վարձավճարները.

հազ. դրամ	2019թ.	2018թ.
Մինչև մեկ տարի	639,861	648,527
Մեկից հինգ տարի	462,271	70,659
	1,102,132	719,186

13. Պաշարներ

հազ. դրամ	31 դեկտեմբերի 2019թ.	31 դեկտեմբերի 2018թ.
Վերավաճառքի համար նախատեսված ապրանքներ	623,352	615,322
Սպառողական նյութեր և պահեստամասեր	254,331	266,316
	877,683	881,638

14. Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

հազ. դրամ	31 դեկտեմբերի 2019թ.	31 դեկտեմբերի 2018թ.
Կանխիկը դրամարկղում	72,518	103,922
Կանխիկը ճանապարհին	136,313	160,310
Բանկային հաշիվներ	626,818	9,906,013
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում և դրամական հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվությունում	835,649	10,170,245

Տոկոսադրույքի ռիսկին Խմբի ենթարկվածության վերաբերյալ տեղեկատվությունը և ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների զգայնության վերլուծությունը ներկայացված են Ծանոթագրություն 22-ում:

15. Սեփական կապիտալ

(ա) Բաժնետիրական կապիտալ

Բաժնետերերն իրավունք ունեն ժամանակ առ ժամանակ ստանալ հայտարարված շահաբաժինները և քվեարկել Ընկերության բաժնետերերի ժողովներում՝ մեկ բաժնետոմս՝ մեկ ձայն սկզբունքով:

2018թ-ին Խումբը ներգրավել է 3,600,000 հազար դրամ գումարով լրացուցիչ ներդրումներ նոր բաժնետիրոջից: 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ նոր բաժնետիրոջ գրանցման գործընթացը դեռ չէր ավարտվել և ներդրումը ճանաչվել էր որպես լրացուցիչ կապիտալ: 2019թ-ին գրանցման գործընթացն ավարտվել է և 1,506 հազար դրամ գումարը լրացուցիչ կապիտալից փոխանցվել է բաժնետիրական կապիտալ:

(բ) Ծախսաբաժիններ

2019թ. և 2018թ. ընթացքում շահաբաժիններ չեն հայտարարվել և չեն վճարվել: 2019թ. դեկտեմբերի 31-ից հետո մինչև այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հաստատման ամսաթիվը շահաբաժիններ չեն առաջարկվել:

16. Կապիտալի կառավարում

Խումբը չունի կապիտալի կառավարման ձևակերպված քաղաքականություն, սակայն դեկավարությունը ձգտում է ապահովել կապիտալի բավարար բազա՝ Խմբի գործառնական և ռազմավարական պահանջները բավարարելու համար: Դա իրագործվում է դրամական միջոցների արդյունավետ կառավարման, Խմբի հասույթի և հիմնականում վարկերով և փոխառություններով ֆինանսավորվող երկարաժամկետ ներդրումային ծրագրերի շարունակական վերահսկման միջոցով: Ձեռնարկելով այս քայլերը՝ Խումբը նպատակ ունի կայունացնել հասույթի աճը և հաճախորդների բազան:

17. Վարկեր և փոխառություններ

Այս ծանոթագրությունում ներկայացված է տեղեկատվություն ամորտիզացված արժեքով չափվող Խմբի տոկոսակիր վարկերի և փոխառությունների պայմանագրային պայմանների մասին: Տոկոսադրույքի, արժույթի և իրացվելիության ռիսկերին Խմբի ենթարկվածության վերաբերյալ առավել մանրամասն տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 22-ում:

հազ. դրամ	31 դեկտեմբերի 2019թ.	31 դեկտեմբերի 2018թ.
Ոչ ընթացիկ պարտավորություններ		
Գրավով ապահովված բանկային վարկեր և վարկային գծեր	7,470,528	24,821,975
Գրավով չապահովված փոխառություններ բաժնետերերից	-	725,625
Գրավով չապահովված բանկային վարկ բաժնետիրոջից	-	484,863
Գրավով չապահովված փոխառություններ այլ կապակցված կողմերից	9,828,272	24,276,467
	17,298,800	50,308,930
Ընթացիկ պարտավորություններ		
Գրավով ապահովված բանկային վարկեր և վարկային գծեր	22,014,441	7,363,604
Գրավով չապահովված բանկային վարկ բաժնետիրոջից	480,804	-
Գրավով չապահովված փոխառություններ բաժնետերերից	2,536,481	-
Գրավով չապահովված փոխառություններ այլ կապակցված կողմերից	11,294,798	2,967,996
	36,326,524	10,331,600

Խմբի գրավով ապահովված բանկային վարկերի դիմաց գրավադրված են հիմնական միջոցները (Ծանոթագրություն 10), «Յուքոմ» ՓԲԸ-ի բաժնետոմսերը և բանկային հաշիվների շրջանառությունը:

(ա) Պայմանները և մարման ժամանակացույցը

Ստորև ներկայացված են վարկերի և փոխառությունների համար գործող պայմանները և մարման ժամկետները:

հազ. դրամ	Արժույթ	Անվանակ. տոկոսադր.	Մարման տարի	31 դեկտեմբերի 2019թ.		31 դեկտեմբերի 2018թ.	
				Անվանակ. արժեք	Հաշվեկշռ. արժեք	Անվանակ. արժեք	Հաշվեկշռ. արժեք
Գրավով ապահովված վարկային գիծ	ԱՄՆ դոլար	7.75%	2023	7,351,340	7,351,340	7,672,462	7,672,462
Գրավով ապահովված բանկային վարկեր և վարկային գծեր	ՀՀ դրամ	13.00%	2019	195,938	195,938	107,413	107,413
Գրավով ապահովված վարկային գիծ	ԱՄՆ դոլար	9.00%	2020	77,080	77,080	194,278	194,278
Գրավով ապահովված վարկային գիծ	ԱՄՆ դոլար	8.00%	2019	481,593	481,593	435,550	435,550
Գրավով ապահովված բանկային վարկ	ԱՄՆ դոլար	8.00%	2020	856,780	856,780	972,015	972,015
Գրավով ապահովված բանկային վարկ	ԱՄՆ դոլար	8-10%	2020	577,926	577,926	1,595,590	1,595,590
Գրավով ապահովված բանկային վարկ	ԱՄՆ դոլար	9.25%	2022	1,912,820	1,912,820	2,674,981	2,674,981
Գրավով ապահովված բանկային վարկ	ԱՄՆ դոլար	6m Libor+7%	2020	13,700,548	13,700,548	18,533,290	18,533,290
Գրավով ապահովված բանկային վարկ	Եվրո	3m Libor+4%	2024	4,330,944	4,330,944	-	-
Գրավով չապահովված բանկային վարկ բաժնետիրոջից	ԱՄՆ դոլար	7.00%	2020	480,804	480,804	484,863	484,863
Գրավով չապահովված փոխառություն այլ կապակցված կողմից	ՀՀ դրամ	0.00%	2021	-	-	9,000,000	7,552,056
Գրավով չապահովված փոխառություն այլ կապակցված կողմից	ԱՄՆ դոլար	7.8%-9.7%	2023	-	-	4,449,093	4,449,093
Գրավով չապահովված փոխառություն բաժնետերերից	ԱՄՆ դոլար	6%	2020	2,536,481	2,536,481	725,625	725,625
Գրավով չապահովված փոխառություն այլ կապակցված կողմից	ԱՄՆ դոլար	9.3%	2022	3,185,483	3,185,483	3,765,601	3,765,601
Գրավով չապահովված փոխառություն այլ կապակցված կողմից	ՀՀ դրամ	0.0%	2019	-	-	1,455,000	1,455,000
Գրավով չապահովված փոխառություն այլ կապակցված կողմից	Եվրո	6%+6mEur Libor	2023-2025	2,407,829	2,407,829	-	-
Գրավով չապահովված փոխառություն այլ կապակցված կողմից	Եվրո	6%	2023-2025	-	-	2,897,238	2,897,238
Գրավով չապահովված փոխառություն այլ կապակցված կողմից	ԱՄՆ դոլար	9.7%	2019	14,814	14,814	654,609	654,609
Գրավով չապահովված փոխառություն այլ կապակցված կողմից	ԱՄՆ դոլար	9.7%	2020	2,227,850	2,227,850	2,491,893	2,491,893
Գրավով չապահովված փոխառություն այլ կապակցված կողմից	ՀՀ դրամ	12.7%	2020	2,425,477	2,425,477	2,409,468	2,409,468
Գրավով չապահովված փոխառություն այլ կապակցված կողմից	ՀՀ դրամ	12.7%	2020	-	-	1,569,505	1,569,505
Գրավով չապահովված փոխառություն այլ կապակցված կողմից	Եվրո	6.00%	2026	1,338,209	1,338,209	-	-
Գրավով չապահովված փոխառություն այլ կապակցված կողմից	Եվրո	8.03%	2023	4,140,931	4,140,931	-	-
Գրավով չապահովված փոխառություն այլ կապակցված կողմից	Եվրո	8.50%	2020	1,077,273	1,077,273	-	-
Գրավով չապահովված փոխառություն այլ կապակցված կողմից	Եվրո	5.50%	2020	4,305,204	4,305,204	-	-
Ընդամենը				53,625,324	53,625,324	62,088,474	60,640,530

Սկզբնական ճանաչման պահին կապակցված կողմերից ստացված ցածր տոկոսադրույքով կամ ոչ տոկոսակիր վարկերը զեղչվում են շուկայական տոկոսադրույքով, և արդյունքում իրական արժեքի և անվանական գումարի միջև առաջացող տարբերությունը ճանաչվում է լրացուցիչ կապիտալում՝ առանց հետաձգված հարկի:

2019թ ընթացքում կապակցված կողմից ստացված 1,455,000 հազար դրամ գումարով ոչ տոկոսակիր փոխառության մարման արդյունքում լրացուցիչ կապիտալը նվազեց 938,014 հազար դրամով՝ առանց հարկի (2018թ-ին 10,252,426 հազար դրամ ընդհանուր գումարով բաժնետիրոջից ստացված գրավով չապահովված փոխառությունը փոխանցվել էր այլ կապակցված կողմին, և տոկոսադրույքների աճը հանգեցրել էր լրացուցիչ կապիտալի նվազմանը 2,308,155 հազար դրամով՝ առանց հարկի):

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խումբն ունի 13,700,548 հազար դրամ և 4,330,944 հազար դրամ գումարով գրավով ապահովված բանկային վարկեր: Պայմանագրերի պայմանների համաձայն՝ այդ վարկերը ենթակա են մարման համապատասխանաբար 2020թ-ին և 2024թ-ին: Այնուամենայնիվ, վարկային պայմանագրերը ներառում են մի շարք ֆինանսական սահմանափակումներ, որոնք խախտվել են 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ: Այս խախտման հետևանքով վարկատուները կարող են պահանջել վարկերի վաղաժամ մարումը, և Ընկերությունը վարկերը դասակարգել է որպես կարճաժամկետ փոխառություններ 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ: Ինչպես ներկայացված է Ծանոթագրություն 2-ի (բ) կետում, Խումբը ներկայումս բանակցություններ է վարում այդ վարկերի պայմանների վերանայման շուրջ:

(բ) Պարտավորությունների փոփոխությունների և ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի համադրում

հազ. դրամ	Պարտավորություններ Այլ վարկեր և փոխառություններ
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2019թ.	60,640,530
Փոփոխություններ ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի հետ կապված	
Մուտքեր փոխառություններից	14,469,658
Փոխառությունների մարում	(22,517,233)
Ընդամենը փոփոխություններ ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի հետ կապված	(8,047,575)
Արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունների հետևանքներ	(559,706)
Այլ փոփոխություններ	
Փոխառությունների վաղաժամ մարման հետևանքներ	1,172,518
Տոկոսային ծախս	5,101,851
Վճարված տոկոսներ	(4,682,294)
Ընդամենը պարտավորությունների հետ կապված այլ փոփոխություններ	1,592,075
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.	53,625,324

18. Թողարկված պարտքային արժեթղթեր

2019թ. մայիսին Խումբը թողարկել է ԱՄՆ դոլարով պարտատոմսեր՝ 50,000 ընդհանուր քանակով, 100 ԱՄՆ դոլար անվանական արժեքով և տարեկան 7.5% եկամտաբերությամբ և ՀՀ դրամով պարտատոմսեր՝ 2,500 ընդհանուր քանակով, 100,000 դրամ անվանական արժեքով և 11% տարեկան եկամտաբերությամբ: Պարտատոմսերը ցուցակված են Հայաստանի ֆոնդային բորսայում:

19. Պահուստներ

հազ. դրամ	Տեղանքի վերականգնում	
	31 դեկտեմբերի 2019թ.	31 դեկտեմբերի 2018թ.
Մնացորդը տարեսկզբի դրությամբ	1,653,758	1,417,798
Տարվա ընթացքում (հակադարձված)/ձևավորված պահուստներ	(195,977)	104,583
Տարվա ընթացքում օգտագործված պահուստներ	(3,334)	(21,758)
Չեղչի ծախսագրում	117,352	153,135
Մնացորդը տարեվերջի դրությամբ	1,571,799	1,653,758

Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն՝ Խմբի կողմից իր ցանցի համար վարձակալված տարածքները պետք է վերականգնվեն իրենց սկզբնական վիճակի, և տեղադրված ակտիվները պետք է տեղափոխվեն վարձակալության պայմանագրերի դադարեցումից հետո: Պահուստը գնահատվել է հաշվի առնվելով վերականգնման ծախսումների գումարին և ժամկետին վերաբերող ռիսկերը: Գնահատումների համաձայն՝ տարածքի վերականգնման համար պահանջվող միջին ժամկետը կազմում է 12 տարի հաշվետու ամսաթվից՝ հիմք ընդունելով տեղադրված ակտիվների տնտեսական ծառայության ժամկետը և ակնկալվող ապագա տեխնոլոգիական փոփոխությունները: Վերականգնման ծախսումների ներկա արժեքը որոշվել է զեղչելով գնահատված վերականգնման ծախսումները ոչ ռիսկային անվանական 7.74% տոկոսադրույքով (2018թ-ին՝ 7.1%): Հաշվի առնելով պարտավորության երկարաժամկետ բնույթը՝ պահուստի գնահատման հետ կապված հիմնական անորոշությունը վերաբերում է այն ծախսումներին, որոնք Խումբը կկրի, և վերականգնման ժամկետներին:

Տեղանքի վերականգնման ծախսումների գծով պահուստ ձևավորելիս՝ ղեկավարությունը խորհրդակցել է իր ներքին ինժեներների հետ, որոնք դիտարկել են ցանցի տարածքների տարբեր տեսակները, ապամոնիտաժման համար անհրաժեշտ աշխատանքները և յուրաքանչյուր աշխատանքի համար պահանջվող ծախսերի միջին գումարը:

20. Պայմանագրի գծով պարտավորություններ

հազ. դրամ	31 դեկտեմբերի 2019թ.	31 դեկտեմբերի 2018թ.
Ոչ ընթացիկ պարտավորություններ		
ՕԱԻ պայմանագրերի գծով ստացված կանխավճարներ	5,878,719	6,374,123
Հետաձգված հասույթ ցանցի միացման ծառայության գծով	143,914	139,604
	6,022,633	6,513,727
Ընթացիկ պարտավորություններ		
Բաժանորդներից որպես կանխավճար ստացված հատուցումներ	733,690	549,515
ՕԱԻ պայմանագրերի գծով ստացված կանխավճարներ	490,060	278,930
Հետաձգված հասույթ ցանցի միացման ծառայության գծով	64,153	86,184
	1,287,903	914,629

21. Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր

հազ. դրամ	31 դեկտեմբերի 2019թ.	31 դեկտեմբերի 2018թ. Վերահաշվարկված
Ոչ ընթացիկ կրեդիտորական պարտքեր		
Ռադիոհաճախականության վճար	5,876,051	7,656,422
Առևտրական կրեդիտորական պարտքեր	1,391,386	2,704,065
	7,267,437	10,360,487
Ընթացիկ կրեդիտորական պարտքեր		
Առևտրական կրեդիտորական պարտքեր	5,736,539	5,088,253
Բջջային օպերատորներին վճարվելիք գումարներ	4,877,235	3,163,644
ՕԱԻ գծով կրեդիտորական պարտքեր	4,026,294	2,586,357
Ռադիոհաճախականության վճար	2,085,842	1,563,561
Արձակուրդային վճարների պահուստ	1,097,710	981,029
Վճարվելիք այլ հարկեր	354,292	402,548
Այլ կրեդիտորական պարտքեր	283,532	598,433
	18,461,444	14,383,825
Ընդամենը առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	25,728,881	24,744,312

Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքերի հետ կապված արժույթային և իրացվելիության ռիսկերին Խմբի ենթարկվածության վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 22-ում:

22. Իրական արժեք և ռիսկերի կառավարում

(ա) Ֆինանսական գործիքների իրական արժեք

Ղեկավարության գնահատմամբ բոլոր ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների գնահատված իրական արժեքը մոտավորապես համապատասխանում է վերջիններիս հաշվեկշռային արժեքին, ինչը պայմանավորված է ակտիվների և պարտավորությունների կարճաժամկետ բնույթով կամ երկարաժամկետ ակտիվների և պարտավորությունների համար գործող շուկայական տոկոսադրույքների հետ մոտավոր համապատասխանությամբ:

(բ) Ֆինանսական ռիսկերի կառավարում

Ֆինանսական գործիքներն օգտագործելիս Խումբը ենթարկվում է հետևյալ ռիսկերին.

- պարտքային ռիսկ,
- իրացվելիության ռիսկ,
- շուկայական ռիսկ:

Ռիսկերի կառավարման հիմունքներ

Ղեկավարությունը պատասխանատվություն է Խմբի ռիսկերի կառավարման համակարգի մշակման և հսկողության համար: Խմբի ղեկավարությունը քաջատեղյակ է տվյալ ոլորտի ռիսկերին և խնդիրներին: Քաղաքական, սոցիալական և տնտեսական գործոնները դիտարկվում են կուտակային հիմունքով ռազմավարական որոշումներ կայացնելու համար: Բացի այդ, ղեկավարությունը դասընթացների և այլ գործողությունների միջոցով նպատակ ունի ձևավորել հսկողության կանոնակարգված և կառուցողական միջավայր, որտեղ բոլոր աշխատակիցները հստակ պատկերացում ունեն իրենց դերերի և պարտականությունների մասին:

(զ) Պարտքային ռիսկ

Պարտքային ռիսկը ֆինանսական կորուստ կրելու ռիսկն է, երբ հաճախորդը կամ ֆինանսական գործիքի պայմանագրային կողմը չի կատարում իր պայմանագրային պարտականությունները: Պարտքային ռիսկն առաջանում է հիմնականում հաճախորդներից ստացվելիք դեբիտորական պարտքերի գծով:

Ֆինանսական ակտիվների և պայմանագրի գծով ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը ներկայացնում է առավելագույն ենթարկվածությունը պարտքային ռիսկին: Ստորև ներկայացված է առավելագույն ենթարկվածությունը պարտքային ռիսկին հաշվետու ամսաթվի դրությամբ:

հազ. դրամ	Հաշվեկշռային արժեք	
	2019թ.	2018թ.
Առևտրական դեբիտորական պարտքեր	14,326,532	11,638,046
Պայմանագրի գծով ակտիվներ	597,042	371,834
Այլ ակտիվներ (տրամադրված փոխառություններ)	20,270	8,977
Բանկային հաշիվների մնացորդներ	498,109	9,906,013
	15,441,953	21,924,870

Առևտրական դեբիտորական պարտքեր

Պարտքային ռիսկին Խմբի ենթարկվածությունը հիմնականում կախված է յուրաքանչյուր հաճախորդի բնութագրերից: Այնուամենայնիվ, դեկավարությունը դիտարկում է նաև այն գործոնները, որոնք կարող են ազդեցություն ունենալ Խմբի հաճախորդների բազայի պարտքային ռիսկի վրա, այդ թվում՝ այն երկրին բնորոշ պարտագանցման ռիսկը, որտեղ իրենց գործունեությունն են իրականացնում հաճախորդները: Հասույթի կենտրոնացման վերաբերյալ մանրամասն տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 5-ում:

Խումբն ապրանքներ է վաճառում և ծառայություններ է մատուցում անհատներին և իրավաբանական անձանց: Խումբը չունի այնպիսի հաճախորդ, որի հետ գործարքներին բաժին է ընկնում վաճառքի գործառնություններից ստացված հասույթի 10%-ը: Խումբը կառավարում է պարտքային ռիսկը պահանջելով կանխավճարներ խոշոր հաճախորդներից երկարաժամկետ պայմանագրերի դեպքում: Այլ պայմանագրերի համար Խումբը գնահատում է հաճախորդների վճարունակությունը՝ նախքան վճարման և սպասարկման ստանդարտ պայմաններն առաջարկելը: Իրավաբանական անձանց և վերջնական օգտատեր իրավաբանական անձանց համար Խումբը պարտքային ռիսկը վերահսկում է անհատական հիմունքով, գնահատելով յուրաքանչյուր հաճախորդի վճարունակությունը, հաշվի առնելով վճարումների ուշացումները, գործունեության ոլորտը, ժամկետայնությունը և նախկինում ֆինանսական դժվարությունների առկայության հանգամանքը:

Խումբը չի պահանջում գրավ առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքերի համար:

Ստորև ներկայացված է հաշվետու ամսաթվի դրությամբ առևտրական դեբիտորական պարտքերի գծով պարտքային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածությունն՝ ըստ աշխարհագրական տարածքների:

հազ. դրամ	Հաշվեկշռային արժեք	
	2019թ.	2018թ.
Հայաստանի Հանրապետություն	4,085,295	3,126,916
ԱՊՀ այլ երկրներ	4,723,603	3,721,104
Եվրոյի գոտու երկրներ	3,790,090	2,525,794
Մերձավոր Արևելքի երկրներ	1,522,368	2,110,135
Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ	27,843	65,310
Այլ երկրներ	177,333	88,787
	14,326,532	11,638,046

Խմբի ամենախոշոր հաճախորդին՝ բջջային կապի օպերատորին և մեծածախ հաճախորդին առևտրական դերիտորական պարտքերի հաշվեկշռային արժեքից բաժին է ընկնում 4,247,504 հազար դրամ գումարը 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ (2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 3,448,362 հազար դրամ):

Ակնկալվող պարտքային կորուստների գնահատում իրավաբանական անձանց և անհատների համար

Իրավաբանական անձանց գծով դերիտորական պարտքերը, որոնց մնացորդը գերազանցում է 20,000 հազար դրամը, Խումբը գնահատում է անհատական հիմունքով: Խումբը պարտքային ռիսկին ենթարկվող յուրաքանչյուր գործիքին տալիս է պարտքային ռիսկի վարկանշավորման մակարդակ տարբեր տվյալների հիման վրա, որոնք օգտագործվում են վնաս կրելու ռիսկը կանխատեսելու համար (ներառելով, սակայն չսահմանափակվելով հետևյալով՝ արտաքին վարկանիշներ, դրամական հոսքերի կանխատեսումներ և հաճախորդների մասին մամուլում առկա տեղեկատվություն), և կիրառելով պարտքային որակի վերաբերյալ փորձագետների դատողությունները: Պարտքային ռիսկի վարկանշավորման մակարդակները սահմանվում են որակական և քանակական գործոնների հիման վրա, որոնք վկայում են պարտագանգման տեղի ունենալու ռիսկի մասին և համընկնում են «Moody's» վարկանիշային գործակալության արտաքին պարտքային վարկանիշների սահմանումների հետ: Անհատական հիմունքով գնահատվող առևտրական դերիտորական պարտքերի համար ակնկալվող պարտքային կորուստները Խումբը գնահատում է հիմք ընդունելով ժամկետանցության կարգավիճակը և վերջին երկու տարիների ընթացքում պարտքային կորուստներ կրելու փաստացի փորձը:

Ստորև բերվող աղյուսակներում ներկայացված է տեղեկատվություն անհատական հիմունքով գնահատվող առևտրական դերիտորական պարտքերի գծով պարտքային ռիսկին ենթարկվածության, ակնկալվող պարտքային կորուստների և պարտքային որակի վերաբերյալ համապատասխանաբար 2019թ. և 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

2019թ. հազ. դրամ	Ամբողջ ժամկետում ԱՊԿ, չարժեզրկված	Ամբողջ ժամկետում ԱՊԿ, արժեզրկված	Ընդամենը
Անհատական հիմունքով գնահատված իրավաբանական անձիք՝ ներառյալ ակնկալվող պարտքային կորուստները	7,930,768	5,355,692	13,286,460
Ակնկալվող պարտքային կորուստներ	(60,365)	(1,313,405)	(1,373,770)
Անհատական հիմունքով գնահատված իրավաբանական անձիք՝ առանց ակնկալվող պարտքային կորուստների	7,870,403	4,042,287	11,912,690
2018թ. հազ. դրամ	Ամբողջ ժամկետում ԱՊԿ, չարժեզրկված	Ամբողջ ժամկետում ԱՊԿ, արժեզրկված	Ընդամենը
Անհատական հիմունքով գնահատված իրավաբանական անձիք՝ ներառյալ ակնկալվող պարտքային կորուստները	7,297,019	3,115,995	10,413,014
Ակնկալվող պարտքային կորուստներ	(26,176)	(1,159,413)	(1,185,589)
Անհատական հիմունքով գնահատված իրավաբանական անձիք՝ առանց ակնկալվող պարտքային կորուստների	7,270,843	1,956,582	9,227,425

4,247,504 հազար դրամ գումարով դերիտորական պարտքերը (որից 3,244,468 հազար դրամ գումարով պարտքերը ժամկետանց են ավելի քան 365 օր) վերաբերում են մեկ պայմանագրային կողմի, որի հետ կապված Խումբը կրում է ինտերնետի և ՕՆԻ-ի գծով ծախսումներ և ունի համապատասխան կրեդիտորական պարտքեր: Այս դերիտորական և կրեդիտորական պարտքերը ենթակա են մարման գույքի հիմունքով: Այս դերիտորական պարտքերը ներառված են «ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստներ, չարժեզրկված» դասում:

Բացի վերը նշված դերիտորական պարտքերի, Խմբի գնահատմամբ 346,639 հազար դրամ գումարով անհատական հիմունքով գնահատված իրավաբանական անձանց դերիտորական պարտքերն իրենցից ներկայացնում են բարձր պարտքային ռիսկ (57,993 հազար դրամ համապատասխան ակնկալվող պարտքային կորուստներով), իսկ 3,336,625 հազար դրամ գումարով պարտքերը՝ ցածր պարտքային ռիսկ (2,371 հազար դրամ համապատասխան ակնկալվող պարտքային կորուստներով): Խումբը պարտքային ռիսկին ենթարկվող ֆինանսական գործիքին տալիս է պարտքային ռիսկի վարկանշավորման մակարդակ այն տվյալների հիման վրա, որոնք օգտագործվում են կորստի ռիսկը կանխատեսելու համար (որոնք ներառում են, սակայն չեն սահմանափակվում հետևյալով՝ արտաքին պարտքային վարկանիշներ, տեղեկատվություն հնարավոր ֆինանսական դժվարությունների և ժամկետանց օրերի վերաբերյալ), և կիրառելով պարտքային որակի վերաբերյալ փորձագետների դատողությունները:

Ստորև բերվող աղյուսակներում ներկայացված է տեղեկատվություն խմբային հիմունքով գնահատվող իրավաբանական անձանց և անհատների առևտրական դերիտորական պարտքերի գծով պարտքային ռիսկին ենթարկվածության և ակնկալվող պարտքային կորուստների վերաբերյալ 2019թ. և 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

2019թ.	Խմբային հիմունքով գնահատված իրավաբանական անձիք՝ ներառյալ ԱԿՊ	ԱԿՊ	ԱԿՊ մակարդակը	Խմբային հիմունքով գնահատված իրավաբանական անձիք՝ առանց ԱԿՊ
հազ. դրամ				
Ոչ ժամկետանց	446,597	(7,413)	2%	439,184
0 - 30 օր ժամկետանց	97,814	(7,353)	8%	90,461
31 - 90 օր ժամկետանց	87,795	(13,860)	16%	73,935
91 - 180 օր ժամկետանց	101,790	(27,385)	27%	74,405
181 - 270 օր ժամկետանց	62,587	(35,457)	57%	27,130
271 - 365 օր ժամկետանց	36,597	(32,211)	88%	4,386
Ավելի քան մեկ տարի ժամկետանց	382,198	(382,198)	100%	-
	1,215,378	(505,877)	42%	709,501

2018թ.	Խմբային հիմունքով գնահատված իրավաբանական անձիք՝ ներառյալ ԱԿՊ	ԱԿՊ	ԱԿՊ մակարդակը	Խմբային հիմունքով գնահատված իրավաբանական անձիք՝ առանց ԱԿՊ
հազ. դրամ				
Ոչ ժամկետանց	291,137	(10,250)	3.5%	280,887
0 - 30 օր ժամկետանց	69,607	(6,516)	9.4%	63,091
31 - 90 օր ժամկետանց	65,958	(18,867)	28.6%	47,091
91 - 180 օր ժամկետանց	44,089	(23,366)	53.0%	20,723
181 - 270 օր ժամկետանց	48,699	(32,048)	65.8%	16,651
271 - 365 օր ժամկետանց	66,484	(50,824)	76.4%	15,660
Ավելի քան մեկ տարի ժամկետանց	428,942	(428,942)	100.0%	-
	1,014,916	(570,813)	56.2%	444,103

2019թ. հազ. դրամ	Խմբային հիմունքով գնահատված անհատներ՝ ներառյալ ԱԿՊ	ԱԿՊ	ԱԿՊ մակարդակը	Խմբային հիմունքով գնահատված անհատներ՝ առանց ԱԿՊ
Ոչ ժամկետանց	1,591,611	(18,659)	1.17%	1,572,952
0 - 30 օր ժամկետանց	68,400	(13,858)	20.26%	54,542
31 - 90 օր ժամկետանց	74,134	(40,823)	55.07%	33,311
91 - 180 օր ժամկետանց	68,134	(54,949)	80.65%	13,185
181 - 270 օր ժամկետանց	53,457	(49,204)	92.04%	4,253
271 - 365 օր ժամկետանց	45,136	(44,523)	98.64%	613
Ավելի քան մեկ տարի ժամկետանց	1,551,129	(1,525,644)	98.36%	25,485
	3,452,001	(1,747,660)	50.63%	1,704,341

2018թ. հազ. դրամ	Խմբային հիմունքով գնահատված անհատներ՝ ներառյալ ԱԿՊ	ԱԿՊ	ԱԿՊ մակարդակը	Խմբային հիմունքով գնահատված անհատներ՝ առանց ԱԿՊ
Ոչ ժամկետանց	1,700,296	(7,651)	0.4%	1,692,645
0 - 30 օր ժամկետանց	64,450	(3,295)	5.1%	61,155
31 - 90 օր ժամկետանց	58,301	(5,766)	9.9%	52,535
91 - 180 օր ժամկետանց	54,286	(6,605)	12.2%	47,681
181 - 270 օր ժամկետանց	56,316	(8,824)	15.7%	47,492
271 - 365 օր ժամկետանց	59,213	(15,324)	25.9%	43,889
Ավելի քան մեկ տարի ժամկետանց	1,087,440	(1,066,320)	98.1%	21,120
	3,080,302	(1,113,785)	36.2%	1,966,517

Խումբն օգտագործում է պահուստավորման մատրից անհատական հիմունքով չգնահատվող իրավաբանական անձանցից ստացվելիք առևտրական դեբիտորական պարտքերի և անհատներից ստացվելիք առևտրական դեբիտորական պարտքերի գծով ակնկալվող պարտքային կորուստները չափելու համար, որը ներառում է մեծ թվով փոքր գումարով մնացորդներ:

Կորստի մակարդակը հաշվարկվում է «roll rate» մեթոդով, որը հիմնված է այն հավանականության վրա, որ դեբիտորական պարտքը կանցնի ժամկետանցությունից մինչ դուրս գրում հաջորդական փուլերով: «Roll rate»-երը հաշվարկվում են առանձին հիմունքով տարբեր սեզմենտների հաճախորդների համար՝ հիմք ընդունելով գնված ծառայության տեսակը: Կորստի մակարդակը հիմնված է վերջին երկու տարիների ընթացքում կրած փաստացի պարտքային կորուստների վրա: Խմբային հիմունքով գնահատվող դեբիտորական պարտքերի համար կիրառվում է 100% արժեզրկման դրույք ավելի քան 365 օր ժամկետանց հաճախորդների համախառն առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքերի գծով: Պակաս ժամկետով ժամկետանց առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքերի գծով կիրառվում են արժեզրկման ավելի ցածր դրույքներ:

Առևտրական դեբիտորական պարտքերի արժեզրկման գծով պահուստի փոփոխություններ

Ստորև ներկայացված է առևտրական դեբիտորական պարտքերի արժեզրկման գծով պահուստի փոփոխությունները տարվա ընթացքում:

հազ. դրամ	2019թ.	2018թ.
Մնացորդը տարեկզբի դրությամբ	(2,870,186)	(3,548,608)
Ճանաչված արժեզրկումից կորուստ	(907,590)	(101,039)
Դեբիտորական պարտքերի դուրսգրում	150,469	141,477
ՖՀՄՍ 15 կիրառման հետևանքներ	-	1,440,297
ՖՀՄՍ 9 կիրառման հետևանքներ	-	(802,313)
Մնացորդը տարեվերջի դրությամբ	(3,627,307)	(2,870,186)

Բանկային հաշիվների մնացորդներ

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խումբն ուներ 498,109 հազար դրամ գումարով բանկային հաշիվների մնացորդներ (2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 9,906,013 հազար դրամ): Բանկային հաշիվների ընդհանուր մնացորդներից 303,592 հազար դրամ գումարը պահվում է B1-B3 պարտքային վարկանիշով հայկական բանկերում, իսկ 186,221 հազար դրամ գումարը՝ «Moody's» վարկանիշային գործակալության Baa3 պարտքային վարկանիշով բրիտանական բանկում:

Խմբի գնահատմամբ բանկերում պահվող ընթացիկ հաշիվների գծով արժեզրկումից կորուստ չի ճանաչվում հիմնականում վերջիններիս կարճաժամկետ բնույթի պատճառով:

(դ) Իրացվելիության ռիսկ

Իրացվելիության ռիսկը ենթադրում է, որ Խումբը կունենա դժվարություններ իր ֆինանսական պարտավորությունների հետ կապված պարտականությունները կատարելիս, որոնց մարումը պահանջում է դրամական միջոցների կամ մեկ այլ ֆինանսական ակտիվի տրամադրում: Խմբի կողմից իրացվելիության ռիսկի կառավարման մոտեցումն է մշտապես ապահովել հնարավորինս բավարար իրացվելիություն պահանջվող ժամկետներում պարտավորությունները կատարելու համար՝ թե՛ սովորական, թե՛ արտասովոր պայմաններում՝ առանց անընդունելի վնասների հանգեցնելու կամ Խմբի հեղինակությունը վտանգի ենթարկելու:

Այս նպատակով Խումբը կատարում է դրամական հոսքերի կարճաժամկետ կանխատեսումներ՝ հիմք ընդունելով գործառնական և ներդրումային գործունեության բնույթով պայմանավորված ֆինանսական պահանջները: Որպես կանոն, այս պահանջները կանխատեսվում են տարեկան և ամսական կտրվածքով: Խումբը ձգտում է ապահովել դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների այնպիսի չափ, որը կգերազանցի ֆինանսական պարտավորություններից (բացառությամբ առևտրական կրեդիտորական պարտքերից) ակնկալվող դրամական միջոցների արտահոսքը հաջորդ 60 օրերի ընթացքում:

Ստորև ներկայացված է ֆինանսական պարտավորությունների պայմանագրային ժամկետայնությունը՝ ներառյալ տոկոսների հաշվարկված վճարումները:

2019թ. հազ. դրամ	Հաշվեկշռ. արժեք	Պայմանագրային դրամական հոսքեր					Ավելի քան 5 տարի
		Ընդամենը	Մինչև 2 ամիս	2-12 ամիս	1-2 տարի	2-5 տարի	
Ոչ ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ							
Գրավով ապահովված բանկային վարկեր և վարկային գծեր	29,484,969	31,013,056	19,834,159	2,881,139	3,301,303	4,996,455	-
Գրավով չապահովված բանկային վարկ բաժնետիրոջից	480,804	506,471	5,704	500,767	-	-	-
Գրավով չապահովված փոխառություն բաժնետերերից	2,536,481	2,589,930	24,550	2,565,380	-	-	-
Գրավով չապահովված փոխառություններ այլ կապակցված կողմերից	21,123,070	23,185,457	9,834,043	2,338,214	3,289,718	7,150,447	573,035
Թողարկված պարտքային արժեթղթեր	2,674,423	3,161,884	28,099	162,152	216,007	2,755,626	-
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	7,127,925	7,358,974	3,651,439	2,149,378	1,507,513	50,644	-
Վճարվելիք ռադիոհաճախականության օգտագործման վճար	7,961,893	8,658,848	525,000	1,575,000	2,100,000	4,458,848	-
Բջջային օպերատորներին վճարվելիք գումարներ	4,877,235	4,877,235	4,877,235	-	-	-	-
ՕԱԻ գծով կրեդիտորական պարտքեր	4,026,294	4,026,294	4,026,294	-	-	-	-
Վարձակալության գծով կրեդիտորական պարտքեր	5,930,424	9,844,190	593,342	1,410,660	1,339,674	2,498,057	4,002,457
	86,223,518	95,222,339	43,399,865	13,582,690	11,754,215	21,910,077	4,575,492

2018թ. հազ. դրամ	Հաշվեկշռ. արժեք	Պայմանագրային դրամական հոսքեր					
		Ընդամենը	Մինչև 2 ամիս	2-12 ամիս	1-2 տարի	2-5 տարի	Ավելի քան 5 տարի
Ոչ ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ							
Գրավով ապահովված բանկային վարկեր և վարկային գծեր	32,185,579	37,541,073	608,847	9,277,423	19,067,140	8,587,663	-
Գրավով չապահովված բանկային վարկ բաժնետիրոջից	484,863	544,610	5,752	28,111	510,747	-	-
Գրավով չապահովված փոխառություն բաժնետերերից	725,625	814,369	7,395	36,142	770,832	-	-
Գրավով չապահովված փոխառություններ այլ կապակցված կողմերից	27,244,463	33,100,413	368,210	4,145,084	6,878,674	21,036,349	672,096
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	7,792,318	7,792,318	7,066,934	725,384	-	-	-
Վճարվելիք ռադիոհաճախականության օգտագործման վճար	9,219,983	10,258,847	25,000	1,575,000	2,100,000	6,558,847	-
Բջջային օպերատորներին վճարվելիք գումարներ	3,163,644	3,163,644	3,154,404	9,240	-	-	-
ՕԱԻ գծով կրեդիտորական պարտքեր	2,586,357	2,586,357	2,586,357	-	-	-	-
Վարձակալության գծով կրեդիտորական պարտքեր (վերահաշվարկված)	5,740,121	9,120,291	590,363	1,374,510	1,401,516	2,040,457	3,713,445
	89,142,953	104,921,922	14,413,262	17,170,894	30,728,909	38,223,316	4,385,541

Զի ակնկալվում, որ ժամկետայնության վերլուծությունում ներառված դրամական հոսքերը կարող են առաջանալ շատ ավելի վաղ ժամկետներում կամ նշանակալիորեն տարբեր գումարների չափով:

(ե) Շուկայական ռիսկ

Շուկայական ռիսկը Խմբի եկամտի կամ նրա ֆինանսական գործիքների արժեքի փոփոխության ռիսկն է շուկայական գների, այդ թվում՝ արտարժույթի փոխարժեքների, տոկոսադրույքների և բաժնետոմսերի գների փոփոխության արդյունքում: Շուկայական ռիսկի կառավարման նպատակը ռիսկի այնպիսի կառավարումն ու վերահսկումն է, որը թույլ կտա պահպանել այս ռիսկին ենթարկվածության աստիճանն ընդունելի սահմաններում՝ միաժամանակ ապահովելով ռիսկի դիմաց եկամտաբերության օպտիմալացումը:

Խումբը չի կիրառում հեջի հաշվառում շահույթի կամ վնասի տատանումները կառավարելու նպատակով:

Արժույթային ռիսկ

Արժույթային ռիսկին Խմբի ենթարկվածությունը կապված է ֆունկցիոնալ արժույթից տարբեր արժույթով հիմնականում ԱՄՆ դոլարով և եվրոյով արտահայտված գումարների և փոխառությունների հետ:

Խումբը ենթարկվում է արժույթային ռիսկին ֆունկցիոնալ արժույթից տարբեր արժույթներով հիմնականում ԱՄՆ դոլարով և եվրոյով արտահայտված գումարների և փոխառությունների հետ կապված:

Ենթարկվածությունն արժույթային ռիսկին

Ստորև ներկայացված է Խմբի ենթարկվածությունն արժույթային ռիսկին:

հազ. դրամ	ԱՄՆ դոլարով արտահայտված	Եվրոյով արտահայտված	ԱՄՆ դոլարով արտահայտված	Եվրոյով արտահայտված
	2019թ.	2019թ.	2018թ.	2018թ.
Առևտրական դեբիտորական պարտքեր	4,752,150	5,212,663	3,990,841	4,523,548
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	192,814	49,831	98,010	221,038
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	(11,886,284)	(3,313,305)	(9,463,025)	(1,619,384)
Վարկեր և փոխառություններ	(33,386,021)	(17,617,885)	(44,649,850)	(2,897,238)
Թողարկված պարտքային արժեթղթեր	(2,674,423)	-	-	-
Համախառն ենթարկվածություն	(43,001,764)	(15,668,696)	(50,024,024)	227,964

Տարվա ընթացքում կիրառվել են արտարժույթի հետևյալ փոխարժեքները.

ՀՀ դրամով	Միջին փոխարժեք		Սփռված փոխարժեքը հաշվետու ամսաթվի դրությամբ	
	2019թ.	2018թ.	2019թ.	2018թ.
1 ԱՄՆ դոլար	480.24	483.02	479.70	483.75
1 եվրո	537.46	570.56	537.26	553.65

Չգայնության վերլուծություն

Ստորև ներկայացված դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ՀՀ դրամի փոխարժեքի ողջամտորեն հնարավոր աճը (նվազումը) ԱՄՆ դոլարի և եվրոյի նկատմամբ կազդեր արտարժույթով արտահայտված ֆինանսական գործիքների չափման վրա և նախքան հարկումը շահույթի կամ վնասի վրա ստորև ներկայացված գումարների չափով: Վերլուծությունն իրականացվել է ենթադրելով, որ մյուս բոլոր փոփոխականները, մասնավորապես տոկոսադրույքները, կմնան անփոփոխ, և հաշվի չառնելով կանխատեսվող առք ու վաճառքի ազդեցությունը:

հազ. դրամ	ԱՄՆ դոլար	Եվրո
	Շահույթ կամ վնաս	Շահույթ կամ վնաս
31 դեկտեմբերի 2019թ. (10% փոփոխություն)	4,300,176	1,566,870
31 դեկտեմբերի 2018թ. (10% փոփոխություն)	5,002,402	(22,796)

ՀՀ դրամի փոխարժեքի 10% նվազումը ԱՄՆ դոլարի և եվրոյի նկատմամբ կունենար համարժեք՝ սակայն հակառակ ազդեցություն վերը նշված արտարժույթների վրա վերը նշված գումարների չափով՝ պայմանով, որ մյուս բոլոր փոփոխականները կմնան անփոփոխ:

Տոկոսադրույքի ռիսկ

Տոկոսադրույքների փոփոխություններն ազդեցություն են ունենում հիմնականում վարկերի և փոխառությունների վրա՝ փոխելով կամ դրանց իրական արժեքը (ֆիքսված տոկոսադրույքով պարտք) կամ ապագա դրամական հոսքերը (փոփոխուն տոկոսադրույքով պարտք): Ղեկավարությունը չի կիրառում ֆիքսված կամ փոփոխուն տոկոսադրույքների նկատմամբ Իսմբի ենթարկվածությունը որոշող ձևակերպված քաղաքականություն: Այնուամենայնիվ, նոր վարկերի կամ փոխառությունների դեպքում ղեկավարությունը հիմնվում է իր դատողությունների վրա՝ մինչև մարման ժամկետն ակնկալվող ժամանակաշրջանի ընթացքում ֆիքսված կամ փոփոխուն տոկոսադրույքներ կիրառելու նպատակահարմարության վերաբերյալ որոշում կայացնելիս:

Ենթարկվածությունը տոկոսադրույքի ռիսկին

Ստորև ներկայացված են հաշվետու ամսաթվի դրությամբ Իսմբի տոկոսակիր ֆինանսական գործիքների կառուցվածքը՝ տոկոսադրույքների կտրվածքով:

հազ. դրամ	Հաշվեկշռային արժեք	
	2019թ.	2018թ.
Ֆիքսված տոկոսադրույքով գործիքներ		
Ֆինանսական ակտիվներ	20,270	8,977
Ֆինանսական պարտավորություններ	(33,186,003)	(42,107,240)
	(33,165,733)	(42,098,263)
Փոփոխուն տոկոսադրույքով գործիքներ		
Ֆինանսական պարտավորություններ	(20,439,321)	(18,533,290)
	(20,439,321)	(18,533,290)

Իրական արժեքի զգայնության վերլուծություն ֆիքսված տոկոսադրույքով գործիքների համար

Իսմբը ֆիքսված տոկոսադրույքով ֆինանսական գործիքները չի հաշվառում որպես շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող կամ որպես վաճառքի համար մատչելի: Այդ իսկ պատճառով, հաշվետու ամսաթվի դրությամբ տոկոսադրույքների փոփոխություններն ազդեցություն չեն ունենա շահույթի կամ վնասի կամ սեփական կապիտալի վրա:

Դրամական միջոցների զգայունության վերլուծություն փոփոխուն տոկոսադրույքով գործիքների համար

Հաշվետու ամսաթվի դրությամբ տոկոսադրույքների փոփոխությունը 100 բազիսային կետով կավելացներ (կնվազեցներ) շահույթը կամ վնասը նախքան հարկումը ստորև ներկայացված գումարների չափով: Այս վերլուծությունն ենթադրում է, որ մյուս բոլոր փոփոխականները, մասնավորապես արտարժույթի փոխարժեքները, կմնան անփոփոխ:

հազ. դրամ	Շահույթ կամ վնաս	
	100 բկ աճ	100 բկ նվազում
2019թ.		
Փոփոխուն տոկոսադրույքով գործիքներ	(163,515)	163,515
Դրամական հոսքերի զգայնություն (զուտ)	(163,515)	163,515
2018թ.		
Փոփոխուն տոկոսադրույքով գործիքներ	(148,266)	148,266
Դրամական հոսքերի զգայնություն (զուտ)	(148,266)	148,266

23. Պայմանական դեպքեր

(ա) Ապահովագրություն

Հայաստանի Հանրապետությունում ապահովագրական ծառայությունների ոլորտը զարգացման փուլում է, և ապահովագրության շատ տեսակներ, որոնք լայնորեն տարածված են այլ երկրներում, դեռ չեն կիրառվում Հայաստանում: Խումբն ամբողջովին չի ապահովագրել իր հիմնական միջոցները և սարքավորումները, այն ապահովագրված չէ գործունեության ընդհատումից և երրորդ կողմերի նկատմամբ պարտավորություններից, որոնք կարող են առաջանալ գույքին կամ շրջակա միջավայրին վնաս հասցնելուց՝ Խմբի տարածքում տեղի ունեցած պատահարների կամ վերջինիս գործունեության հետևանքով: Քանի դեռ Խումբը չունի համապատասխան ապահովագրական ծածկույթ, գոյություն ունի ռիսկ, որ որոշակի ակտիվների կորուստը կամ ոչնչացումը կարող է զգալի անբարենպաստ ազդեցություն ունենալ Խմբի գործունեության և ֆինանսական վիճակի վրա:

(բ) Դատական վարույթներ

Խումբը ներգրավված չէ այնպիսի դատական վարույթներում, որոնք կարող են էական ազդեցություն ունենալ Խմբի համախմբված ֆինանսական վիճակի վրա:

(գ) Պայմանական հարկային պարտավորություններ

Հայաստանի հարկային համակարգը, լինելով համեմատաբար նոր, բնորոշվում է օրենսդրության, պաշտոնական պարզաբանումների և դատական որոշումների հաճախակի փոփոխություններով, որոնք երբեմն հստակ չեն, հակասական են, ինչը ենթադրում է տարբեր մեկնաբանություններ: Հարկերը ենթակա են ստուգման և ուսումնասիրության հարկային մարմինների կողմից, որոնք իրավասու են սահմանել տույժեր և տուգանքներ: Հարկային օրենսդրության խախտման դեպքում հարկային մարմիններն իրավասու չեն առաջադրել հարկերի գծով լրացուցիչ պարտավորություններ, տույժեր կամ տուգանքներ, եթե խախտման ամսաթվից անցել է երեք տարի:

Այս հանգամանքները Հայաստանում կարող են առաջացնել այլ երկրների ռիսկերի համեմատ շատ ավելի մեծ ռիսկեր: Դեկավարությունը գտնում է, որ համապատասխանաբար է ճանաչել հարկային պարտավորությունները՝ Հայաստանի կիրառելի հարկային օրենսդրության, պաշտոնական հայտարարությունների և դատական որոշումների իր մեկնաբանությունների հիման վրա: Այնուամենայնիվ, համապատասխան իրավասու մարմինները կարող են ունենալ այլ մեկնաբանություններ, և հետևանքները կարող են էական լինել այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների համար, եթե իրավասու մարմիններին հաջողվի գործադրել իրենց մեկնաբանությունները:

24. Կապակցված կողմեր

(ա) Վերահսկողություն

Խմբի սեփականատերերի կազմը հետևյալն է.

«ԱյՅու Թելեքոմյունիքեյթ» ՍՊԸ	29.09%
Արամ Խաչատրյան	24.35%
Գուրգեն Խաչատրյան	11.91%
Արտյոմ Խաչատրյան	11.91%
«Փորա-Բանկ» բաժնետիրական առևտրային բանկ	10.50%
Սուրիկ Պողոսյան	6.30%
Ալեքսանդր Եսայան	2.97%
Հայկ Եսայան	2.97%

«ԱյՅու Թելեքոմյունիքեյթ» ՍՊԸ-ի սեփականատերերն են Գուրգեն Խաչատրյանը և Արտյոմ Խաչատրյանը: Խումբը չունի վերջնական վերահսկող կողմ:

(բ) Գործարքներ առանցքային ղեկավար անձնակազմի հետ

(i) Առանցքային ղեկավար անձնակազմի վարձատրությունը

Տարվա ընթացքում առանցքային ղեկավար անձնակազմը ստացել է ստորև ներկայացված վարձատրությունը, որը ներառված է անձնակազմի գծով ծախսերում:

հազ. դրամ	2019թ.	2018թ.
Աշխատավարձ և պարգևավճարներ	575,231	527,053

(ii) Թողարկված պարտքային արժեթղթեր

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ առանցքային ղեկավար անձնակազմի մոտ պահում էին Խմբի կողմից թողարկված պարտքային արժեթղթերը՝ 7,937 հազար դրամ հաշվեկշռային արժեքով (2018թ-ին նման արժեթղթեր չկային):

(գ) Այլ գործարքներ կապակցված կողմերի հետ

Ստորև ներկայացված են Խմբի այլ գործարքները կապակցված կողմերի հետ:

(i) Հասույթ և այլ եկամուտ

հազ. դրամ	Գործարքի գումարը դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար		Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի	
	2019թ.	2018թ.	2019թ.	2018թ.
Ապրանքների, հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների վաճառք և ծառայությունների մատուցում				
Բաժնետերերի վերահսկողության ներքո գտնվող կազմակերպություններ	16,736	11,352	1,475	1,222

(ii) Ծախսեր

հազ. դրամ	Գործարքի գումարը դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար		Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի	
	2019թ.	2018թ.	2019թ.	2018թ.
Տարածքների վարձակալություն				
Բաժնետերերի վերահսկողության ներքո գտնվող կազմակերպություններ	66,923	77,219	15,444	77,219
Այլ ստացված ծառայություններ				
Բաժնետերերի վերահսկողության ներքո գտնվող կազմակերպություններ	261,916	424,044	-	-

(iii) Ապրանքների գնում

հազ. դրամ	Գործարքի գումարը դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար		Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի	
	2019թ.	2018թ.	2019թ.	2018թ.
Ապրանքների գնում				
Բաժնետերերի վերահսկողության ներքո գտնվող կազմակերպություններ	26,775	80,671	(1,170)	(599)
Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների գնում				
Բաժնետերերի վերահսկողության ներքո գտնվող կազմակերպություններ	989,540	793,397	(338,048)	(80,276)

(iv) Ստացված փոխառություններ և թողարկված պարտքային արժեթղթեր

հազ. դրամ	Գործարքի գումարը դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար		Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի*	
	2019թ.	2018թ.	2019թ.	2018թ.
Ստացված փոխառություններ				
Բաժնետերեր	2,028,651	1,210,488	3,017,285	1,210,488
Բաժնետերերի վերահսկողության ներքո գտնվող կազմակերպություններ	7,107,995	10,455,000	21,123,069	28,692,407

* Ներկայացված է ստացված փոխառությունների մնացորդների անվանական արժեքը:

Կապակցված կողմերից ստացված փոխառությունները, որոնց գծով կիրառվում են շուկայականից ցածր տոկոսադրույք, սկզբնական ճանաչման պահին չափվել են իրական արժեքով (տես Ծանոթագրություն 17): Կապակցված կողմերի հետ գործարքների բոլոր մնացորդները ենթակա են մարման կանխիկով՝ հաշվետու ամսաթվից հետո հինգ տարվա ընթացքում:

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խմբի բաժնետիրոջ մոտ պահում էին Խմբի կողմից թողարկված պարտքային արժեթղթերը՝ 442,763 հազար դրամ հաշվեկշռային արժեքով (2018թ-ին նման արժեթղթեր չկային):

25. Դուստր կազմակերպություններ

2018թ. հունիսի 7-ի Ընկերությունը հիմնադրել է նոր ընկերություն՝ «Յուրփեյ» ՓԲԸ:

Դուստր կազմակերպություն	Գրանցման երկիր	2019թ.	2018թ.
		Սեփականություն/ Զայնի իրավունք	Սեփականություն/ Զայնի իրավունք
«Յուրփեյ» ՓԲԸ	Հայաստանի Հանրապետություն	100%	100%

26. Հաշվետու ամսաթվից հետո տեղի ունեցած դեպքեր

Խմբի վերակազմավորումը

2020թ. հունվարի 15-ին Խումբը վերակազմավորվեց կազմակերպչաիրավական կարգավիճակը՝ սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությունից դառնալով փակ բաժնետիրական ընկերություն Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն: Թողարկված և շրջանառության մեջ գտնվող բաժնետիրական կապիտալը բաղկացած է 23,903,447 սովորական բաժնետոմսից: Բոլոր բաժնետոմսերի անվանական արժեքը կազմում է 1 դրամ:

COVID-19 բռնկում

2020թ. մարտի 11-ին Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպությունը կորոնավիրուսի բռնկումը գնահատեց որպես համաճարակ: Ի պատասխան COVID-19 բռնկումով բնակչության առողջությանը սպառնացող լուրջ սպառնալիքի՝ Հայաստանի Հանրապետության իշխանությունները միջոցներ ձեռնարկեցին հիվանդության տարածումը կանխելու համար, այդ թվում՝ սահմանափակելով մարդկանց միջսահմանային տեղաշարժը, օտարերկրացիների մուտքը Հայաստանի Հանրապետություն և կարգադրելով տնտեսական գործունեության սուբյեկտներին անցնել հեռավար աշխատանքային ռեժիմի: 2020թ. մարտի ընթացքում իշխանություններն աստիճանաբար սկսեցին կիրառել սոցիալական հեռավորության պահպանմանն ուղղված լրացուցիչ միջոցառումներ, այդ թվում՝ փակվեցին դպրոցները, համալսարանները, ռեստորանները, կինոթատրոնները, թատրոնները, թանգարանները և մարզասրահները: Բնակչության սանիտարահամաճարակային անվտանգությունն ապահովելու նպատակով կառավարությունը հայտարարեց արտակարգ դրություն 2020թ. մարտի 16-ից մինչև մայիսի 14-ը բոլոր կազմակերպությունների համար, բացառությամբ բժշկական և դեղագործական կազմակերպությունների, շտապ օգնության ծառայության, սննդի և առաջին անհրաժեշտության ապրանքների մատակարարների և չընդհատվող աշխատանքային ցիկլով կազմակերպությունների: 2020թ. մայիսի 14-ից կառավարությունը չեղարկեց սահմանափակումների զգալի մասը, և տնտեսության բազմաթիվ ոլորտների կազմակերպություններին, մասնավորապես, նախակրթական հաստատություններին, առևտրի կենտրոններին, հասարակական տրանսպորտին թույլատրվեց վերսկսել գործունեությունը, որպեսզի մարդիկ կարողանան վերադառնալ աշխատանքի:

2020թ. մարտին ՀՀ կառավարությունը հայտարարեց միջոցառումների փաթեթ COVID-19 բռնկման հետևանքով առավել տուժած ոլորտներին աջակցելու համար: Ծրագիրը, ի թիվս այլ միջոցառումների, ներառում է իջեցված տոկոսադրույքով վարկեր և իջեցված միջնորդավճարներ փոքր և միջին ձեռնարկությունների, վարկերի մարման հետաձգում, պետական աջակցություն վարկերի վերաֆինանսավորման և վարկերի պայմանների վերանայման հետ կապված առավել տուժած ոլորտների կազմակերպությունների համար: Առավել տուժած ոլորտների ցանկն ուշադիր կերպով վերահսկվում է և կարող է ճշգրտվել հետագա զարգացումներից ելնելով:

Խումբն իր գործունեությունն իրականացնում է հեռահաղորդակցության ոլորտում, որի վրա նշանակալի ազդեցություն չի ունեցել COVID-19 բռնկումը: Ոլորտի ծառայությունների պահանջարկը կայուն է, և գները ֆիքսված են: Այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հաստատման ամսաթվի դրությամբ Խումբը շարունակում էր աշխատել առանց ընդհատումների: Արտակարգ դրության առաջին օրվանից Խմբի աշխատակիցների հիմնական մասն անցել է հեռավար աշխատանքային ռեժիմի: Գրասենյակներում աշխատում էր միայն տեխնիկական անձնակազմը վճարների ժամանակ բաժանորդների համար անխափան և հուսալի կապ ապահովելու համար, քանի

որ արտակարգ դրություն հայտարարելուց հետո ցանցի ծանրաբեռնվածությունն անել է: Այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հաստատման ամսաթվին Խմբի բոլոր աշխատակիցները, այդ թվում՝ գլխամասային գրասենյակի աշխատակիցները վերադարձել էին աշխատանքի ոչ հեռավար ռեժիմի:

Խումբը դիտարկել է COVID-19 բռնկման ազդեցությունն իր իրացվելիության դիրքի վրա, և ղեկավարությունը գտնում է, որ այն լայնամասշտաբ ազդեցություն չի ունենա Խմբի դիրքի վրա:

Հաշվի առնելով Խմբի ընթացիկ գործառնական և ֆինանսական գործունեության արդյունքները և ներկայումս հրապարակայնորեն հասանելի այլ տեղեկատվությունը՝ ղեկավարությունը չի ակնկալում, որ COVID-19 բռնկումն անմիջապես նշանակալի բացասական ազդեցություն կունենա Խմբի ֆինանսական վիճակի և գործառնական գործունեության արդյունքների վրա: Այնուամենայնիվ, ղեկավարությունը չի կարող բացառել այն հնարավորությունը, որ սահմանափակումների ժամկետի երկարաձգումը, այդ միջոցառումների խստացումը կամ վերջիններիս անբարենպաստ ազդեցությունը տնտեսական միջավայրի վրա բացասաբար կանդրադառնա Խմբի վրա միջին ժամկետի և երկարաժամկետ հեռանկարում: Խումբը նաև դիտարկում է զարգացման բացասական սցենարները և պատրաստ է դրանց համապատասխանեցնել իր գործառնական ծրագրերը: Ղեկավարությունը շարունակում է ուշադիր հետևել իրավիճակին և կձեռնարկի պատասխան քայլեր հնարավոր իրադարձությունների և հանգամանքների ազդեցությունը մեղմելու համար՝ դրանց առաջացմանը գուգահեռ:

Ռազմական հակամարտություն

2020թ. սեպտեմբերի 27-ին վերսկսվեց Ադրբեջանի և Արցախի Հանրապետության (հայտնի որպես Լեռնային Ղարաբաղ) միջև հակամարտությունը Արցախի շուրջ: Նույն օրը Հայաստանում հայտարարվեց ռազմական դրություն և ընդհանուր զորահավաք: 2020թ. նոյեմբերի 9-ին Հայաստանի Հանրապետության, Ադրբեջանի և Ռուսաստանի Դաշնության միջև ստորագրվեց հրադադարի մասին համաձայնագիր, համաձայն որի 2020թ. նոյեմբերի 10-ից Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության գոտում հայտարարվեց ամբողջական հրադադարի և բոլոր ռազմական գործողությունների ավարտի մասին:

Թեև տնտեսության և շրջակա միջավայրի համար անբարենպաստ հետևանքներն ինչպես կարճաժամկետ, այնպես էլ՝ երկարաժամկետ հեռանկարում անխուսափելի են, այնուամենայնիվ, դրանք անորոշ և անկանխատեսելի են: Հաշվի առնելով այն փաստը, որ ռազմական գործողություններն ավարտվել են, Խումբը չի բացահայտել որևէ հայտնի գործոն, որը կարող է ողջամտորեն ազդել իր ֆինանսական վիճակի և գործունեության վրա: Այսպիսով, ղեկավարությունը չի կատարել որևէ գնահատում, ենթադրություն կամ վերլուծություն Ընկերության գործունեության վրա ներկա իրավիճակի ազդեցության հետ կապված՝ վերջինիս գնահատման ոչ ճշգրիտ լինելու պատճառով:

27. Զափման հիմունքներ

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են սկզբնական արժեքի հիմունքով:

28. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության փոփոխություն

Խումբը ժամկետից շուտ կիրառել է ՖՀՄՄ 16 «*Վարձակալություններ*» 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ և ճանաչել է համապատասխան օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվ և վարձակալության գծով պարտավորություն 2018թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում: Ստանդարտը վաղաժամ կիրառելիս Խումբը դիտարկել է տուգանքների սահմանափակ մեկնաբանությունը վարձակալության ժամկետը որոշելիս: 2019թ-ին, ՖՀՄՄ Մեկնաբանությունների կոմիտեի հայտարարությունից հետո, Խումբը փոփոխություն է կատարել իր հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունում՝ կիրառելով տուգանքների ընդլայնված մեկնաբանություն, որի արդյունքում վարձակալության պայմանները վերանայվել են սկզբնական կիրառման ժամանակ: Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության փոփոխությունը հետահայաց ազդեցություն է ունեցել, որը հանգեցրել է 2018թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների տվյալների վերահաշվարկի:

Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության փոփոխությանը զուգահեռ, Խումբը փոխել է նաև տոկոսների վճարման ներկայացումը՝ գործառնական գործունեությունից ստացված դրամական հոսքերի կազմից տեղափոխելով ֆինանսավորման գործունեությունից ստացված դրամական հոսքերի կազմ, քանի որ դեկավարությունը գտնում է, որ այս ներկայացումն առավել ճիշտ է արտացոլվում Խմբի գործունեությունը:

Ստորև ներկայացված են տվյալների վերահաշվարկի հետևանքները:

(ա) Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն

հազ. դրամ	Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության փոփոխության ազդեցությունը		
	Ըստ նախորդ ժամանակաշրջանի հաշվետվության	Ճշգրտումներ	Վերահաշվարկված
1 հունվարի 2018թ.			
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվ	2,358,777	3,625,118	5,983,895
Վարձակալության գծով պարտավորություն	2,358,777	3,751,059	6,109,836
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	13,369,109	(125,941)	13,243,168
31 դեկտեմբերի 2018թ.			
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվ	2,078,291	3,188,655	5,266,946
Ընդամենը ակտիվներ	115,948,252	3,188,655	119,136,907
Վարձակալության գծով պարտավորություն	2,151,006	3,589,115	5,740,121
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	14,599,025	(215,200)	14,383,825
Ընդամենը պարտավորություններ	99,368,297	3,373,915	102,742,212
Կուտակված վնաս	(19,466,807)	(185,260)	(19,652,067)
Ընդամենը սեփական կապիտալ	16,579,955	(185,260)	16,394,695

(բ) Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին համախմբված հաշվետվություն

հազ. դրամ	Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության փոփոխության ազդեցությունը		
	Ըստ նախորդ ժամանակաշրջանի հաշվետվության	Ճշգրտումներ	Վերահաշվարկված
2018թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար			
Մաշվածության և ամորտիզացիայի ծախս	(13,745,949)	(382,742)	(14,128,691)
Ֆինանսական ծախսեր	(6,800,621)	(461,309)	(7,261,930)
Այլ ծախսեր	(19,387,541)	658,791	(18,728,750)
	(39,934,111)	(185,260)	(40,119,371)

(բ) Դրամական հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվություն

հազ. դրամ	Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության փոփոխության ազդեցությունը		
	Ըստ նախորդ ժամանակաշրջանի հաշվետվության	Ճշգրտումներ	Վերահաշվարկված
2018թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար			
Դրամական հոսքեր գործառնական գործունեությունից			
Մատակարարներին վճարված դրամական միջոցներ՝ ներառյալ ԱԱՀ	(19,144,606)	1,921,757	(17,222,849)
Դրամական հոսքեր ֆինանսավորման գործունեությունից			
Վճարված տոկոսներ	(4,758,342)	(136,371)	(4,894,713)
Վարձակալության գծով պարտավորությունների գծով վճարումներ	-	(1,785,386)	(1,785,386)

29. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասեր

Ստորև ներկայացված հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը կիրառվել է հետևողականորեն այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում ներկայացված բոլոր ժամանակաշրջանների համար Խմբի անդամ ընկերությունների կողմից:

(ա) Համախմբման հիմունքներ

(i) Դուստր կազմակերպություններ

Դուստր կազմակերպությունները Խմբի կողմից վերահսկվող ընկերություններ են: Խումբը վերահսկողություն ունի կազմակերպության նկատմամբ, երբ այդ կազմակերպությունում իր ներգրավվածության արդյունքում այն ունի փոփոխական հատույցների իրավունք կամ ռիսկին ենթարկվածություն և կազմակերպության նկատմամբ իր իշխանության միջոցով այդ հատույցների վրա ազդելու կարողություն: Դուստր կազմակերպությունների ֆինանսական հաշվետվությունները ներառվում են համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում՝ վերահսկումը սկսելու պահից մինչև վերահսկման դադարեցումը: Անհրաժեշտության դեպքում դուստր կազմակերպությունների կողմից կիրառվող հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունում կատարվում են փոփոխություններ՝ Խմբի կողմից ընդունված քաղաքականության հետ համապատասխանություն ապահովելու նպատակով:

(ii) Համախմբման ընթացքում բացառվող գործառնություններ

Ներխմբային հաշվարկների մնացորդները և գործառնությունները, ինչպես նաև ներխմբային գործառնություններից առաջացող ցանկացած չիրացված եկամուտները և ծախսերը բացառվում են: Բաժնային մեթոդով հաշվառվող ներդրման օբյեկտների հետ իրականացվող գործառնություններից առաջացող չիրացված եկամուտը բացառվում է ներդրման դիմաց Խմբի կողմից ներդրման օբյեկտում ունեցած մասնակցության չափով: Չիրացված վնասը բացառվում է նույն կերպ ինչ որ և չիրացված եկամուտը՝ միայն արժեզրկման հայտանիշ չհանդիսանալու չափով:

(բ) Հասույթ

Հաճախորդների հետ պայմանագրերին վերաբերող Խմբի հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության մասին տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 5-ում:

(գ) Ֆինանսական եկամուտ և ծախս

Խմբի ֆինանսական եկամուտը և ֆինանսական ծախսերը ներառում են.

- տոկոսային եկամուտը,
- տոկոսային ծախս,
- դերիտորական և կրեդիտորական պարտքերի գծով գեղջի ծախսագրում,
- փոխարժեքային տարբերություններից առաջացող օգուտը կամ կորուստը ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների գծով,
- ֆինանսական ծախսերում ներառված վարձակալության գծով պարտավորության տոկոսային ծախսերը:

Տոկոսային եկամուտը կամ ծախսը ճանաչվում է՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Արդյունավետ տոկոսադրույքն այն դրույքն է, որը ֆինանսական գործիքի ակնկալվող ժամկետի համար գնահատված ապագա դրամական վճարումները կամ մուտքերը գեղջում է ճիշտ մինչև՝

- ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեք կամ
- ֆինանսական պարտավորության ամորտիզացված արժեք:

Տոկոսային եկամուտը կամ ծախսը հաշվարկելիս արդյունավետ տոկոսադրույքը կիրառվում է ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքի (եթե ակտիվը պարտքային առումով արժեզրկված չէ) կամ պարտավորության ամորտիզացված արժեքի նկատմամբ: Այնուամենայնիվ, սկզբնական ճանաչումից հետո պարտքային առումով արժեզրկված դարձած ֆինանսական ակտիվների համար տոկոսային եկամուտը հաշվարկվում է կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքը ֆինանսական ակտիվի ամորտիզացված արժեքի նկատմամբ: Եթե ակտիվը դադարում է պարտքային առումով արժեզրկված լինելուց, հաշվարկը կրկին իրականացվում է համախառն հիմունքով:

Փոխառության ծախսումները, որոնք ուղղակիորեն վերագրելի չեն որակավորվող ակտիվի ձեռքբերմանը, կառուցմանը կամ արտադրությանը, ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

(դ) Արտարժույթով գործառնություններ

Արտարժույթով գործառնությունները վերահաշվարկվում են դրամի գործառնության ամսաթվի փոխարժեքով:

Հաշվետու ամսաթվի դրությամբ արտարժույթով դրամային ակտիվները և պարտավորությունները վերահաշվարկվում են դրամի այդ օրվա փոխարժեքով: Դրամային հոդվածների հետ կապված արտարժույթով գործառնությունների գծով օգուտը կամ կորուստը իրենից ներկայացնում է տարբերություն ժամանակաշրջանի սկզբի դրությամբ ֆունկցիոնալ արժույթով արտահայտված, ժամանակաշրջանի համար արդյունավետ տոկոսադրույքով հաշվարկված տոկոսների և վճարումների մասով ճշգրտված ամորտիզացված արժեքի և հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ գործող փոխարժեքով վերահաշվարկված ֆունկցիոնալ արժույթով արտահայտված ամորտիզացված արժեքի միջև:

Սկզբնական արժեքով չափվող արտարժույթով ոչ դրամային հոդվածները վերահաշվարկվում են գործառնության ամսաթվի փոխարժեքով: Արտարժույթի վերափոխարկումից առաջացող փոխարժեքային տարբերությունները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում:

(ե) Աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումներ

Աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումների գծով պարտականությունները չափվում են առանց գեղջման և ծախսագրվում են համապատասխան ծառայությունը մատուցելիս: Պարտավորությունը ճանաչվում է այն գումարի չափով, որն ակնկալվում է վճարել կարճաժամկետ դրամական պարգևավճարների տեսքով, եթե Խումբն ունի ներկա իրավական կամ կառուցողական պարտականություն այդ գումարը վճարել որպես անցյալ ծառայության արդյունք և կարող է արժանահավատորեն գնահատել պարտականությունը:

(գ) Հարկում

Շահութահարկը բաղկացած է ընթացիկ և հետաձգված հարկերից: Շահութահարկը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում, բացառությամբ այն մասի, որը վերաբերում է ուղղակիորեն սեփական կապիտալում կամ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում ճանաչված հոգվածներին:

(i) Ընթացիկ հարկ

Ընթացիկ հարկը հարկի այն գումարն է, որն ակնկալվում է վճարել կամ ստանալ տարվա հարկվող եկամտի կամ վնասի գծով՝ կիրառելով հարկի այն դրույքաչափերը, որոնք ուժի մեջ են եղել կամ ըստ էության ուժի մեջ են եղել հաշվետու ամսաթվի դրությամբ, և ներառում է նախորդ տարիների համար վճարման ենթակա հարկի գծով ճշգրտումները:

(ii) Հետաձգված հարկ

Հետաձգված հարկը ճանաչվում է ֆինանսական հաշվետվություններում արտացոլվելու նպատակով որոշվող ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքների և հարկային նպատակների համար օգտագործվող գումարների միջև ժամանակավոր տարբերությունների գծով: Հետաձգված հարկը չի ճանաչվում՝

- այն ժամանակավոր տարբերությունների համար, որոնք առաջանում են ակտիվների և պարտավորությունների սկզբնական ճանաչման հետ կապված այն գործարքում, որը չի հանդիսանում ձեռնարկատիրական գործունեության միավորում և որը ազդեցություն չունի հաշվապահական կամ հարկվող շահույթի կամ վնասի վրա,
- այն ժամանակավոր տարբերությունների համար, որոնք վերաբերում են դուստր կազմակերպություններում, ասոցացված կազմակերպություններում և համատեղ ձեռնարկումներում կատարվող ներդրումներին, այնքանով որքանով Խումբը կարող է վերահսկել ժամանակավոր տարբերությունների հակադարձման ժամկետները, և հավանական է, որ դրանք չեն հակադարձվի մոտ ապագայում:

Հետաձգված հարկային ակտիվներ ճանաչվում են չօգտագործված հարկային վնասների, չօգտագործված հարկային զեղչերի և նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների գծով այն չափով, որով հավանական է, որ Խումբն ապագայում կունենա հարկվող շահույթ, որի դիմաց դրանք կարող են օգտագործվել: Ապագա հարկվող շահույթի գումարը որոշվում է հակադարձման ենթակա համապատասխան հարկվող ժամանակավոր տարբերությունների գումարի հիման վրա: Եթե հարկվող ժամանակավոր տարբերությունների գումարը բավարար չէ հետաձգված հարկային ակտիվն ամբողջությամբ ճանաչելու համար, դիտարկվում է գոյություն ունեցող ժամանակավոր տարբերությունների մարումների մասով ճշգրտված ապագա հարկվող շահույթը, որը որոշվում է Խմբի առանձին դուստր կազմակերպությունների գործարար ծրագրերի հիման վրա: Հետաձգված հարկային ակտիվները վերանայվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ և նվազեցվում են այն չափով, որով այլևս հավանական չէ, որ համապատասխան հարկային օգուտը կիրացվի: Այս նվազեցումները վերականգնվում են, եթե մեծանում է ապագա հարկվող շահույթ ստանալու հավանականությունը:

Չճանաչված հետաձգված հարկային ակտիվները վերանայվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ և ճանաչվում են այնքանով, որքանով հավանական է, որ առկա կլինի ապագա հարկվող շահույթ, որի դիմաց կարող են օգտագործվել այդ ակտիվները:

Հետաձգված հարկը չափվում է օգտագործելով հարկի այն դրույքաչափերը, որոնք ակնկալվում է, որ կկիրառվեն ժամանակավոր տարբերությունների նկատմամբ վերջիններս հակադարձելիս՝ հիմք ընդունելով այն օրենքները, որոնք ուժի մեջ են եղել կամ ըստ էության ուժի մեջ են եղել հաշվետու ամսաթվի դրությամբ:

Հետաձգված հարկի չափումն արտացոլում է այն հարկային հետևանքները, որոնք կառաջանան կախված այն եղանակից, որով Խումբը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում ակնկալում է փոխհատուցել կամ մարել իր ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքները:

Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցվում են, եթե Խումբը տվյալ պահին ունի ընթացիկ հարկային ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցելու իրազործելի իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք և հետաձգված հարկային ակտիվները և հետաձգված հարկային պարտավորությունները վերաբերում են շահութահարկին, որը գանձվում է նույն հարկային մարմնի կողմից նույն հարկատուից կամ տարբեր հարկատուներից, որոնք մտադիր են կամ մարել ընթացիկ հարկային պարտավորությունները և ակտիվներ գուտ հիմունքով, կամ միաժամանակ իրացնել հարկային ակտիվները և մարել հարկային պարտավորությունները:

(Է) Պաշարներ

Պաշարները չափվում են ինքնարժեքից և իրացման գուտ արժեքից նվազագույնով: Պաշարների ինքնարժեքը որոշվում է «առաջինը մուտք՝ առաջինը ելք» սկզբունքով և ներառում է պաշարների ձեռքբերման, արտադրության կամ վերամշակման ծախսումները և պաշարները ներկայիս վայր և առկա վիճակի բերելու հետ կապված բոլոր այլ ծախսումները: Արտադրված պաշարների և անավարտ արտադրանքի դեպքում սկզբնական արժեքը ներառում է արտադրական վերադիր ծախսումների համապատասխան մասը՝ հիմք ընդունելով արտադրական նորմատիվային հզորությունը:

Իրացման գուտ արժեքը սովորական գործունեության ընթացքում վաճառքի գնահատված գինն է՝ հանած համալրման և վաճառքը կազմակերպելու համար անհրաժեշտ գնահատված ծախսումները:

(ը) Հիմնական միջոցներ

(i) Ծանաչում և չափում

Հիմնական միջոցների միավորները չափվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված մաշվածությունը և կուտակված արժեզրկումից կորուստները:

Սկզբնական արժեքը ներառում է ակտիվի ձեռքբերմանն ուղղակի վերագրելի ծախսումները: Սեփական ուժերով կառուցված ակտիվների սկզբնական արժեքը ներառում է նյութերի արժեքը, ուղղակի աշխատուժի գծով ծախսումները, ակտիվն իր նպատակային օգտագործման համար աշխատանքային վիճակի բերելու հետ անմիջականորեն կապված ցանկացած այլ ծախսումները, ակտիվի ապատեղակայման և քանդման ծախսումները, տեղանքի վերականգնման ծախսումները, ինչպես նաև կապիտալացված փոխառության ծախսումները: Ձեռք բերված համակարգչային ծրագիրը, որը հանդիսանում է համապատասխան սարքավորման ֆունկցիոնալության անբաժանելի մասը, կապիտալացվում է որպես սարքավորման մաս:

Եթե հիմնական միջոցի միավորը բաղկացած է օգտակար ծառայության տարբեր ժամկետ ունեցող նշանակալի մասերից, այդ մասերը հաշվառվում են որպես հիմնական միջոցների առանձին միավորներ (հիմնական բաղադրիչներ):

Հիմնական միջոցի միավորի օտարումից ստացված օգուտը և վնասը որոշվում է համեմատելով օտարումից ստացված մուտքերը հիմնական միջոցի հաշվեկշռային արժեքի հետ և ճանաչվում են գուտ հիմունքով «Այլ եկամուտ/Այլ ծախս» հոդվածում՝ շահույթում կամ վնասում:

(ii) Հետագա ծախսումներ

Հետագա ծախսումները կապիտալացվում են, երբ հավանական է, որ Խումբը կհոսեն այդ ծախսումների հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտները:

Հիմնական միջոցների ամենօրյա սպասարկման ծախսումները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ առաջանալու պես:

(iii) Մաշվածություն

Հիմնական միջոցների միավորների մաշվածության հաշվարկը սկսվում է դրանց տեղադրման և շահագործման համար պատրաստ լինելու պահից, իսկ սեփական ուժերով կառուցված ակտիվների դեպքում՝ վերջիններիս կառուցումն ավարտելու և շահագործման համար պատրաստ լինելու պահից: Մաշվածությունը հաշվարկվում է ակտիվի սկզբնական արժեքի հիման վրա՝ հանած դրա մնացորդային արժեքը:

Մաշվածությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում՝ կիրառելով գծային մեթոդը հիմնական միջոցների յուրաքանչյուր մասի օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետի ընթացքում, քանի որ այս մեթոդն առավել ճիշտ է արտացոլում ակտիվի հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտների օգտագործման մոդելը: Վարձակալված ակտիվների գծով մաշվածությունը հաշվարկվում է վարձակալության ժամկետից և ակտիվի օգտակար ծառայության ժամկետից նվազագույնի ընթացքում, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ հայտնի է, որ Խումբը ձեռք կբերի ակտիվի սեփականության իրավունքը վարձակալության ժամկետի վերջում: Հոդատարածքի գծով մաշվածություն չի հաշվարկվում:

Ստորև ներկայացված են հիմնական միջոցների խոշոր բաղկացուցիչների օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետներն հաշվետու և համադրելի ժամանակաշրջանների համար:

– շենքեր	40 տարի
– ցանցային ենթակառուցվածք	5-25 տարի
– սարքավորումներ	1-10 տարի
– փոխադրամիջոցներ	5 տարի
– տնտեսական միջոցներ	1-5 տարի
– վարձակալված հիմնական միջոցների բարելավումներ	վարձակալության ժամկետից և 20 տարի ժամկետից նվազագույնը

Մաշվածության հաշվարկի մեթոդները, օգտակար ծառայության ժամկետները և մնացորդային արժեքները վերանայվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ և անհրաժեշտության դեպքում՝ ճշգրտվում:

(թ) Ոչ նյութական ակտիվներ

(i) Գուղվիլ

Գուղվիլը, որն առաջանում է դուստր կազմակերպությունների ձեռքբերման արդյունքում, չափվում է սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված արժեզրկումից կորուստները:

(ii) Այլ ոչ նյութական ակտիվներ

Խմբի կողմից ձեռքբերված ոչ նյութական ակտիվները, որոնք ունեն օգտակար ծառայության սահմանափակ ժամկետ, չափվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված ամորտիզացիան և կուտակված արժեզրկումից կորուստները:

(iii) Հետագա ծախսումներ

Հետագա ծախսումները կապիտալացվում են միայն այն ժամանակ, երբ ավելացնում են այն առանձին ակտիվի հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտները, որին վերաբերում են: Բոլոր այլ ծախսումները, ներառյալ Խմբի ներսում ստեղծված գուղվիլը և ֆիրմային անվանումները, ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ առաջանալուն պես:

(iv) Ամորտիզացիա

Ամորտիզացիան հաշվարկվում է ակտիվի սկզբնական արժեքի գծով՝ հանած դրա մնացորդային արժեքը:

Ամորտիզացիան ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում՝ կիրառելով գծային մեթոդը ոչ նյութական ակտիվի օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետի ընթացքում, քանի որ այս մեթոդն առավել ճիշտ է արտացոլում ակտիվի հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտների օգտագործման մոդելը:

Օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետներն ընթացիկ և համադրելի ժամանակաշրջանների համար հետևյալն են.

– լիցենզիաներ և ապրանքային նշաններ	6-16 տարի
– բիլինգային համակարգ	10 տարի
– այլ համակարգչային ծրագրեր	1-10 տարի
– հաճախորդների բազա	8 տարի
– տարողունակության ՕԱԻ	5-15 տարի

Ամորտիզացիայի հաշվարկի մեթոդները, օգտակար ծառայության ժամկետները և մնացորդային արժեքները վերանայվում են յուրաքանչյուր ֆինանսական տարվա վերջում և անհրաժեշտության դեպքում՝ ճշգրտվում:

(ժ) Ֆինանսական գործիքներ

(i) Ծանաչում և սկզբնական չափում

Առևտրական դերիտորական պարտքերը սկզբնապես ճանաչվում են սկզբնավորման ժամանակ: Մյուս բոլոր ֆինանսական ակտիվները և ֆինանսական պարտավորությունները սկզբնապես ճանաչվում են, երբ Խուժըրը դառնում է գործիքի պայմանագրային կողմ:

Ֆինանսական ակտիվը (եթե այն առևտրական դերիտորական պարտք չէ, որը չի պարունակում նշանակալի ֆինանսավորման բաղադրիչ) կամ ֆինանսական պարտավորությունը սկզբնապես չափվում է իրական արժեքով՝ գումարած, շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող հոդվածի դեպքում, գործարքի գծով այն ծախսումները, որոնք ուղղակիորեն վերագրելի է ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության ձեռքբերմանը կամ թողարկմանը: Նշանակալի ֆինանսավորման բաղադրիչ չպարունակող առևտրական դերիտորական պարտքը սկզբնապես չափվում է գործարքի գնով:

(ii) Դասակարգում և հետագա չափում

Ֆինանսական ակտիվներ

Սկզբնական ճանաչման պահին ֆինանսական ակտիվը դասակարգում է որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող կամ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող, այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով իրական արժեքով չափվող՝ պարտքային գործիքներում ներդրումների համար, այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով իրական արժեքով չափվող՝ բաժնային գործիքներում ներդրումների համար, կամ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող իրական արժեքով:

Ֆինանսական ակտիվները չեն վերադասակարգվում սկզբնական ճանաչումից հետո, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ Խուժըրը փոխում է ակտիվների կառավարման իր բիզնես մոդելը, որի դեպքում փոփոխության ազդեցությունը կրող բոլոր ֆինանսական ակտիվները վերադասակարգվում են բիզնես մոդելի փոփոխությանը հաջորդող առաջին հաշվետու ժամանակաշրջանի առաջին օրը:

Ֆինանսական ակտիվը չափվում է ամորտիզացված արժեքով, եթե բավարարում է ստորև ներկայացված երկու պայմանները և նախորոշված չէ որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող.

- ակտիվը պահվում է այնպիսի բիզնես մոդելի շրջանակում, որի նպատակն է պահել ակտիվները պայմանագրային դրամական հոսքերը հավաքելու համար և
- ֆինանսական ակտիվի պայմանագրային պայմանները որոշակի ամսաթվերին առաջացում են դրամական հոսքեր, որոնք միայն մայր գումարի և չմարված մայր գումարի գծով հաշվարկված տոկոսների վճարումներ են:

Պարտքային գործիքում ներդրումը չափվում է իրական արժեքով այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով, եթե այն բավարարում է ստորև ներկայացված երկու պայմանները և նախորդված չէ որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող:

- ակտիվը պահվում է այնպիսի բիզնես մոդելի շրջանակում, որի նպատակն իրագործվում է թե՛ պայմանագրային դրամական հոսքերը հավաքելու և թե՛ ֆինանսական ակտիվները վաճառելու միջոցով և
- ֆինանսական ակտիվի պայմանագրային պայմանները որոշակի ամսաթվերին առաջացնում են դրամական հոսքեր, որոնք միայն մայր գումարի և չմարված մայր գումարի գծով հաշվարկված տոկոսների վճարումներ են:

Բոլոր ֆինանսական ակտիվները, որոնք չեն դասակարգվում որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող կամ, ինչպես ներկայացված է վերը, այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով իրական արժեքով չափվող, չափվում են իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով: Սկզբնական ճանաչման պահին Խումբը կարող է անշրջելիորեն նախորդել ֆինանսական ակտիվը, որն այսպես բավարարում է ամորտիզացված արժեքով կամ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով իրական արժեքով չափվելու պահանջները, որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող, եթե դա կվերացնի կամ էականորեն կնվազեցնի հաշվառման անհամապատասխանությունը, որը հակառակ դեպքում կառաջանար:

Ֆինանսական ակտիվներ. Բիզնես մոդելի գնահատում

Խումբը պորտֆելի մակարդակով գնահատում է այն բիզնես մոդելի նպատակը, որի շրջանակում պահվում է ակտիվը, քանի որ այս գնահատումը լավագույնս արտացոլում է գործունեությունը կառավարելու և ղեկավարությանը տեղեկատվություն տրամադրելու եղանակը: Այդ դեպքում դիտարկվում է հետևյալ տեղեկատվությունը.

- պորտֆելի համար սահմանված քաղաքականությունը և նպատակները և այդ քաղաքականության աշխատանքը գործնականում: Մասնավորապես, արդյոք ղեկավարության ռազմավարության նպատակն է ապահովել պայմանագրով նախատեսված դրամական հոսքերի ստացումը ապահովել տոկոսային որոշակի եկամտաբերության մակարդակը, համապատասխանեցնել ֆինանսական ակտիվների ժամկետներն այն պարտավորությունների ժամկետներին, որոնք ֆինանսավորում են այդ ակտիվներով, կամ դրամական միջոցների ակնկալվող արտահոսքին, կամ իրացնել դրամական հոսքերն ակտիվների վաճառքի միջոցով:
- ինչպես է գնահատվում պորտֆելի կատարողականը և ինչպես է այդ տեղեկատվությունը հաղորդվում Խմբի ղեկավարությանը:
- բիզնես մոդելի (և այդ բիզնես մոդելում պահվող ֆինանսական ակտիվների) վրա ազդող ռիսկերը և այդ ռիսկերի կառավարման եղանակը:
- ինչպես են վարձատրվում բիզնեսի ղեկավարները (օրինակ՝ արդյոք վարձատրությունը հիմնված է կառավարվող ֆինանսական ակտիվների իրական արժեքի, թե՛ հավաքված դրամական հոսքերի վրա):
- նախորդ ժամանակաշրջաններում ֆինանսական ակտիվների վաճառքների հաճախականությունը, ծավալը և ժամկետները, այդ վաճառքների պատճառները և ապագա վաճառքների հետ կապված ակնկալիքները:

Ֆինանսական ակտիվների փոխանցումը երրորդ կողմերին այնպիսի գործարքներում, որոնք չեն բավարարում ապաճանաչման պայմանները, չի դիտարկվում որպես վաճառք այս նպատակի համար, և Խումբը շարունակում է ճանաչել այդ ակտիվները:

Ֆինանսական ակտիվները, որոնք պահվում են առևտրական նպատակով կամ կառավարվում են և որոնց արդյունքը գնահատվում է իրական արժեքի հիմունքով, չափվում են իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով:

Ֆինանսական ակտիվներ. Գնահատում, թե արդյոք պայմանագրային դրամական հոսքերը հանդիսանում են միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարումներ

Այս գնահատման նպատակների համար «մայր գումարը» սահմանվում է որպես ֆինանսական ակտիվի իրական արժեք սկզբնական ճանաչման պահին: «Տոկոսը» բաղկացած է փողի ժամանակային արժեքի և որոշակի ժամանակահատվածում չմարված մայր գումարի հետ կապված պարտքային ռիսկի և փոխատվության հետ առնչվող այլ հիմնական ռիսկերի և ծախսերի (օրինակ՝ իրացվելիության ռիսկի և վարչական ծախսերի) համար փոխհատուցումից, ինչպես նաև շահույթի մարժայից:

Գնահատելիս, թե արդյոք պայմանագրային դրամական հոսքերը հանդիսանում են միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարումներ, Խումբը դիտարկում է գործիքի պայմանագրային պայմանները: Այս դեպքում գնահատվում է, թե արդյոք ֆինանսական ակտիվը պարունակում է այնպիսի պայմանագրային պայման, որը կարող է այնպես փոխել պայմանագրային դրամական հոսքերի ժամկետները կամ գումարը, որ ֆինանսական ակտիվը չբավարարի այդ պայմանը: Այս գնահատումն իրականացնելիս Խումբը դիտարկում է հետևյալը.

- պայմանական դեպքերը, որոնք կարող են փոխել դրամական հոսքերի գումարը կամ ժամկետները,
- վաղաժամ մարման և ժամկետի երկարաձգման պայմանները,
- պայմանները, որոնք սահմանափակում են Խմբի պահանջը որոշակի ակտիվներից առաջացող դրամական հոսքերով (օրինակ՝ առանց ռեգրեսի իրավունքի ֆինանսական ակտիվ):

Վաղաժամ մարման պայմանը համապատասխանում է միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարում հանդիսանալու չափանիշին, եթե վաղավճարման գումարն ըստ էության իրենից ներկայացնում է մայր գումարի և չմարված մայր գումարի գծով տոկոսների չվճարված գումարները, որոնք կարող են ներառել պայմանագրի վաղաժամ դադարեցման համար ողջամիտ փոխհատուցում:

Ֆինանսական ակտիվներ. Հետագա չափում, օգուտներ և կորուստներ

Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվները հետագայում չափվում են ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Ամորտիզացված արժեքը նվազեցվում է արժեզրկումից կորուստների չափով: Տոկոսային եկամուտը, փոխարժեքային տարբերություններից առաջացող օգուտը և կորուստը և արժեզրկումը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում: Ապաճանաչումից առաջացող օգուտը կամ կորուստը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

Ֆինանսական պարտավորություններ. Դասակարգում, հետագա չափում, օգուտներ և կորուստներ

Ֆինանսական պարտավորությունները դասակարգվում են որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող և հետագայում չափվում են ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Տոկոսային ծախսը և փոխարժեքային տարբերություններից առաջացող օգուտը և կորուստը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում: Ապաճանաչումից առաջացող ցանկացած օգուտ կամ կորուստ նույնպես ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

Այլ ֆինանսական պարտավորությունները ներառում են վարկերը և փոխառությունները, բանկային օվերդրաֆտները և առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքերը:

(iii) Ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների փոփոխում

Ֆինանսական ակտիվներ

Եթե ֆինանսական ակտիվի պայմանները փոփոխվում են, Խումբը գնահատում է, թե արդյոք փոփոխված ակտիվի դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են: Եթե դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են («նշանակալի փոփոխություն»), ապա սկզբնական ֆինանսական ակտիվի դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները համարվում են ուժը կորցրած: Այս դեպքում սկզբնական ֆինանսական ակտիվն ապաճանաչվում է և ճանաչվում է նոր ֆինանսական ակտիվ՝ իրական արժեքով:

Խումբն իրականացնում է փոփոխության նշանակալի լինելու քանակական և որակական գնահատում, այսինքն, գնահատում է, թե արդյոք սկզբնական ֆինանսական ակտիվի դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբերվում են փոփոխված կամ փոխարինված ֆինանսական ակտիվի դրամական հոսքերից: Խումբը գնահատում է փոփոխության նշանակալի լինելը դիտարկելով քանակական և որակական գործոնները հետևյալ հերթականությամբ՝ որակական գործոններ, քանակական գործոններ, որակական և քանակական գործոնների համատեղ ազդեցություն: Եթե դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են, ապա սկզբնական ֆինանսական ակտիվի դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները համարվում են ուժը կորցրած: Այս գնահատումն իրականացնելիս Խումբը կիրառում է ֆինանսական պարտավորությունների ապաճանաչման համար օգտագործված ուղեցույցին նմանատիպ ուղեցույց:

Խումբը եզրահանգում է, որ փոփոխությունը նշանակալի է հետևյալ որակական գործոնների հիման վրա.

- ֆինանսական ակտիվի արժույթի փոփոխություն,
- գրավի կամ պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցների փոփոխություն,
- ֆինանսական ակտիվի պայմանների այնպիսի փոփոխություն, որը հանգեցնում է միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարումներ հանդիսանալու չափանիշի հետ անհամապատասխանությանը (օրինակ՝ փոխարկման պայմանի ներառում):

Եթե ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող փոփոխված ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր չեն, փոփոխությունը չի հանգեցնում ֆինանսական ակտիվի ապաճանաչմանը: Այս դեպքում, Խումբը վերահաշվարկում է ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը և համախառն հաշվեկշռային արժեքի ճշգրտումից առաջացող գումարը ճանաչում է որպես փոփոխությունից օգուտ կամ կորուստ՝ շահույթի կամ վնասի կազմում: Ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը վերահաշվարկվում է որպես վերաբանակցված կամ փոփոխված պայմանագրային դրամական հոսքերի ներկա արժեք, որոնք գեշվում են ֆինանսական ակտիվի սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով: Ցանկացած կրած ծախսում կամ վճար ճշգրտում է փոփոխված ֆինանսական ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը և ամորտիզացվում է փոփոխված ֆինանսական ակտիվի մնացած ժամկետի ընթացքում:

Ֆինանսական պարտավորություններ

Խումբն ապաճանաչում է ֆինանսական պարտավորությունը, երբ փոխվում են վերջինիս պայմանները և երբ փոփոխված պարտավորության դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են: Այս դեպքում փոփոխված պայմանների հիման վրա ճանաչվում է նոր ֆինանսական պարտավորություն՝ իրական արժեքով: Մարված ֆինանսական պարտավորության հաշվեկշռային արժեքի և փոփոխված պայմաններով նոր ֆինանսական պարտավորության արժեքի տարբերությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

Եթե փոփոխությունը (կամ փոխանակումը) չի հանգեցնում ֆինանսական պարտավորության ապաճանաչմանը, Խումբը կիրառում է այն հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը, համաձայն որի ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը ճշգրտվում է, երբ փոփոխությունը չի հանգեցնում ֆինանսական ակտիվի ապաճանաչման, այսինքն, Խումբը ճանաչում է փոփոխության (կամ փոխանակման) արդյունքում առաջացող ֆինանսական պարտավորության ամորտիզացված արժեքի ճշգրտում շահույթում կամ վնասում՝ փոփոխության (կամ փոխանակման) ամսաթվի դրությամբ:

Գոյություն ունեցող ֆինանսական պարտավորությունների դրամական հոսքերի փոփոխությունները չեն դիտարկվում որպես փոփոխություն, եթե բխում են գոյություն ունեցող պայմանագրային պայմաններից, օրինակ՝ բանկերի կողմից ֆիքսված տոկոսադրույքների փոփոխությունները ՀՀ ԿԲ-ի հիմնական տոկոսադրույքի փոփոխությունների արդյունքում, եթե վարկային պայմանագրով բանկերն իրավունք ունեն կատարել նման փոփոխություն և Խումբը հնարավորություն ունի կամ համաձայնվել վերանայված տոկոսադրույքի հետ, կամ մարել վարկն անվանական արժեքով՝ առանց տուգանքի: Տոկոսադրույքի փոփոխությունը մինչև ընթացիկ շուկայական տոկոսադրույքը Խումբը հաշվառում է կիրառելով լողացող տոկոսադրույքով ֆինանսական գործիքների համար գործող ուղեցույցը: Մա նշանակում է, որ արդյունավետ տոկոսադրույքը ճշգրտվում է առաջընթաց:

Խումբն իրականացնում է փոփոխության նշանակալի լինելու քանակական և որակական գնահատում՝ դիտարկելով որակական գործոնները, քանակական գործոնները և որակական և քանակական գործոնների համատեղ ազդեցությունը: Խումբը եզրահանգում է, որ փոփոխությունը նշանակալի է ելնելով հետևյալ որակական գործոններից.

- ֆինանսական պարտավորության արժույթի փոփոխություն,
- գրավի կամ պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցների փոփոխություն,
- փոխարկման հնարավորության ներառում,
- ֆինանսական պարտավորության ստորադասության փոփոխություն:

Քանակական գնահատման համար պայմանները նշանակալիորեն տարբեր են, եթե նոր պայմաններով դրամական հոսքերի գեղջված ներկա արժեքը, ներառյալ վճարված վճարները գուտ ստացված վճարներով և գեղջված սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով, նվազագույնը 10 տոկոսով տարբերվում է սկզբնական ֆինանսական պարտավորության մնացած դրամական հոսքերի գեղջված ներկա արժեքից: Եթե պարտքային գործիքների փոխանակումը կամ պայմանների փոփոխումը հաշվառվում է որպես մարում, ապա ցանկացած կրած ծախսում կամ վճար ճանաչվում է որպես մարումից օգուտի կամ կորստի մաս: Եթե պարտքային գործիքների փոխանակումը կամ պայմանների փոփոխումը չի հաշվառվում է որպես մարում, ապա ցանկացած կրած ծախսում կամ վճար ճշգրտում է պարտավորության հաշվեկշռային արժեքը և ամորտիզացվում փոփոխված պարտավորության մնացորդային ժամանակահատվածում:

(iv) Ապաճանաչում

Ֆինանսական ակտիվներ

Խումբն ապաճանաչում է ֆինանսական ակտիվն այն դեպքում, երբ ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները կորցնում են իրենց ուժը, կամ երբ փոխանցում է դրամական հոսքեր ստանալու իրավունքներն այնպիսի գործարքում, որում փոխանցվում են ֆինանսական ակտիվի սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, կամ որում Խումբը ոչ փոխանցում, ոչ էլ պահպանում է սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերը և հատույցները և չի պահպանում ֆինանսական ակտիվի նկատմամբ հսկողությունը:

Խումբն իրականացնում է գործարքներ, որոնց շրջանակում փոխանցում է ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ճանաչված ակտիվները, սակայն պահպանում է փոխանցված ակտիվների սեփականության հետ կապված կամ բոլոր, կամ, ըստ էության, բոլոր ռիսկերը և հատույցները: Նման դեպքերում փոխանցված ակտիվները չեն ապաճանաչվում:

Ֆինանսական պարտավորություններ

Խումբն ապաճանաչում է ֆինանսական պարտավորությունն այն դեպքում, երբ իր պայմանագրային պարտականությունները կատարվում են, կամ չեղյալ են համարվում, կամ ուժը կորցնում են: Խումբը նաև ապաճանաչում է ֆինանսական պարտավորությունը, երբ փոփոխվում են վերջինիս պայմանները և երբ փոփոխված պարտավորությունից առաջացող դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են, որի դեպքում փոփոխված պայմանների հիման վրա ճանաչվում է նոր ֆինանսական պարտավորություն՝ իրական արժեքով:

Ֆինանսական պարտավորության ապաճանաչման ժամանակ մարված ֆինանսական պարտավորության հաշվեկշռային արժեքի և վճարված հատույցման (ներառյալ՝ փոխանցված ցանկացած ոչ դրամային ակտիվները կամ ստանձնած պարտավորությունները) միջև տարբերությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

(v) Հաշվանցում

Ֆինանսական ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցվում են և ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ներկայացվում է գուտ գումարն այն և միայն այն դեպքում, երբ Խումբը տվյալ պահին ունի գումարները հաշվանցելու իրագործելի իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք և մտադիր է կամ հաշվարկն իրականացնել գուտ հիմունքով, կամ իրացնել ակտիվը և մարել պարտավորությունը միաժամանակ:

(ի) Բաժնետիրական կապիտալ

Խմբի բաժնետոմսերը ենթակա են մարման բաժնետիրոջ ընտրությամբ՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն: Խումբը պարտավոր է վճարել դուրս եկող բաժնետիրոջն իր գուտ ակտիվների նրա բաժնեմասը դրամական միջոցներով, կամ բաժնետիրոջ համաձայնության դեպքում՝ բնաիրային տեսքով:

ՀՀՄՄ 32 «Ֆինանսական գործիքներ. ներկայացում» համաձայն՝ բաժնետերերին վերագրելի գուտ ակտիվները դասակարգվում են որպես սեփական կապիտալ այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում ներկայացված բոլոր ժամանակաշրջանների համար, քանի որ դեկավարությունը գտնում է, որ Խմբի վերադարձնելի ֆինանսական գործիքները բավարարում են ՀՀՄՄ 32 ստանդարտով սահմանված սեփական կապիտալում վերադարձնելի ֆինանսական գործիքների ներկայացման բոլոր պահանջները:

(լ) Արժեզրկում

(i) Ոչ ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ

Ֆինանսական գործիքներ և պայմանագրի գծով ակտիվներ

Խումբը ճանաչում է կորստի պահուստ ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվներից ակնկալվող պարտքային կորուստների գծով:

Խմբային հիմունքով գնահատվող առևտրական դեբիտորական պարտքերի գծով կորստի պահուստը միշտ չափվում է ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստներին հավասար գումարով:

Երբ Խումբը որոշում է, թե արդյոք տեղի է ունեցել ֆինանսական ակտիվի գծով պարտքային ռիսկի նշանակալի աճ սկզբնական ճանաչումից ի վեր և երբ գնահատում է ակնկալվող պարտքային կորուստները, այն դիտարկում է ողջամիտ և հիմնավորված տեղեկատվությունը, որը տեղին է և հասանելի առանց անհարկի ծախսումների կամ ջանքերի: Գնահատումը ներառում է քանակական և որակական տվյալները, ինչպես նաև Խմբի անցյալ ժամանակաշրջանների փորձի և պարտքի հիմնավորված գնահատման վրա հիմնված վերլուծությունը և ներառում է ապագայամետ տեղեկատվությունը:

Խումբը ենթադրում է, որ տեղի է ունեցել ֆինանսական ակտիվի գծով պարտքային ռիսկի նշանակալի աճ, եթե այն ավելի քան 30 օր ժամկետանց է:

Խումբը համարում է, որ ֆինանսական ակտիվի գծով տեղի է ունեցել պարտագանցում, եթե՝

- հավանական չէ, որ փոխառուն ամբողջությամբ կկատարի պարտքի հետ կապված իր պարտականությունները, եթե Խումբը չձեռնարկի այնպիսի գործողություններ, ինչպիսին գրավի իրացումն է (վերջինիս առկայության դեպքում), կամ
- ֆինանսական ակտիվն ավելի քան 90 օր ժամկետանց է:

Ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստներն այն ակնկալվող պարտքային կորուստներն են, որոնք առաջանում են բոլոր հնարավոր պարտագանցման դեպքերից ֆինանսական գործիքի ակնկալվող ժամկետի ընթացքում:

12-ամսյա ակնկալվող պարտքային կորուստներն իրենցից ներկայացնում են ակնկալվող պարտքային կորուստների այն մասը, որոնք առաջանում են ֆինանսական գործիքի գծով հաշվետու ամսաթվից հետո հաջորդող 12 ամսում հնարավոր պարտագանցման դեպքերից (կամ ավելի կարճ ժամկետում, եթե ֆինանսական գործիքի ակնկալվող ժամկետը պակաս է 12 ամսից):

Առավելագույն ժամկետը, որը դիտարկվում է ակնկալվող պարտքային կորուստները չափելիս, պայմանագրի առավելագույն ժամկետն է, որի ընթացքում Խումբը ենթարկվում է պարտքային ռիսկին:

Ակնկալվող պարտքային կորուստների չափում

Ակնկալվող պարտքային կորուստները ֆինանսական գործիքի պարտքային կորուստների հավանականությամբ կշռված գնահատականն են: Պարտքային կորուստները չափվում են որպես բոլոր դրամական պակասորդների ներկա արժեք (պայմանագրին համապատասխան Խմբին հասանելիք դրամական հոսքերի և Խմբի կողմից ակնկալվող ստացվելիք դրամական հոսքերի միջև տարբերությունը):

Ակնկալվող պարտքային կորուստները գեղջվում ֆինանսական ակտիվի արդյունավետ տոկոսադրույքով:

Պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական ակտիվներ

Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ Խումբը գնահատում է ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվները պարտքային առումով արժեզրկված լինելու տեսանկյունից: Ֆինանսական ակտիվը պարտքային առումով արժեզրկված է, երբ տեղի են ունեցել մեկ կամ մի քանի դեպքեր, որոնք բացասական ազդեցություն ունեն այդ ֆինանսական ակտիվի գնահատված ապագա դրամական հոսքերի վրա:

Ֆինանսական ակտիվի պարտքային առումով արժեզրկված լինելու ապացույցներից են հետևյալ դեպքերի վերաբերյալ դիտելի տվյալները.

- փոխառուի կամ թողարկողի նշանակալի ֆինանսական դժվարությունները,
- պայմանագրի խախտումը, ինչպիսին է՝ պարտագանցումը կամ ավելի քան 90 օր ժամկետանց դառնալը,
- Խմբի կողմից փոխառության կամ փոխատվության պայմանների այնպիսի վերանայումը, որը Խումբն այլ պայմաններում չէր դիտարկի,
- հավանականությունը, որ հաճախորդը կսնանկանա կամ այլ կերպ ֆինանսապես կվերակազմակերպվի:

Ակնկալվող պարտքային կորուստների ներկայացումը ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում

Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվների գծով կորստի պահուստը նվազեցվում է այդ ակտիվների համախառն հաշվեկշռային արժեքից:

Դուրսգրում

Ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը դուրս է գրվում, երբ Խումբը չունի ֆինանսական ակտիվն ամբողջությամբ կամ դրա մի մասը փոխհատուցելու հիմնավոր ակնկալիք: Խումբը չի ակնկալում դուրսգրված գումարների էական փոխհատուցում: Այնուամենայնիվ, դուրսգրված ֆինանսական ակտիվները կարող են դեռևս հանդիսանալ կատարողական գործողությունների առարկա՝ հասանելի գումարների փոխհատուցման հետ կապված Խմբի ընթացակարգերի հետ համապատասխանությունն ապահովելու համար:

(ii) Ոչ ֆինանսական ակտիվներ

Խմբի ոչ ֆինանսական ակտիվների, բացառությամբ պաշարների, հաշվեկշռային արժեքը վերանայվում է յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ՝ որոշելու համար, թե արդյոք առկա է որևէ հայտանիշ, ըստ որի ակտիվը կարող է արժեզրկված համարվել: Եթե որևէ այդպիսի հայտանիշ առկա է, ապա գնահատվում են ակտիվի փոխհատուցվող գումարը: Գուղվիի և օգտակար ծառայության անսահմանափակ ժամկետ ունեցող կամ շահագործման համար դեռ ոչ պիտանի ոչ նյութական ակտիվների համար փոխհատուցվող գումարը գնահատվում է յուրաքանչյուր տարի նույն ժամանակ:

Արժեզրկման ստուգման նպատակով ակտիվները, որոնց արժեզրկումը հնարավոր չէ գնահատել անհատական հիմունքով, խմբավորվում են ակտիվների փոքրագույն խմբերի, որոնք շարունակական օգտագործման արդյունքում առաջացնում են այլ ակտիվներից կամ ակտիվների խմբերից կամ դրամատեստեղծ միավորից մեծապես անկախ դրամական միջոցների ներհոսքեր:

Գուղվիլի արժեզրկման ստուգման նպատակով՝ դրամաստեղծ միավորները, որոնց բաշխվել է գուղվիլը, միավորվում են այնպես, որպեսզի արժեզրկման ստուգման մակարդակն արտացոլի այն նվազագույն մակարդակը, որում ներքին կառավարման նպատակներով գուղվիլը ենթարկվում է մոնիտորինգի: Ձեռնարկատիրական գործունեության միավորման արդյունքում ձեռքբերված գուղվիլը բաշխվում է դրամաստեղծ միավորների այն խմբերին, որոնք ակնկալվում է, որ օգուտներ կստանան ձեռնարկատիրական գործունեության միավորման սիներգիաներից:

Ակտիվի կամ դրամաստեղծ միավորի փոխհատուցվող գումարը որոշվում է որպես հետևյալ երկու մեծություններից առավելագույնը՝ օգտագործման արժեք և իրական արժեք՝ հանած վաճառքի ծախսերը: Օգտագործման արժեքը գնահատելիս դրամական միջոցների գնահատված ապագա հոսքերը գեղջվում են մինչև վերջիններիս ներկա արժեքը՝ օգտագործելով մինչև հարկումը գեղջման այն դրույքը, որն արտացոլում է փողի ժամանակային արժեքի տվյալ շուկայի ներկա գնահատականը և այդ ակտիվին կամ դրամաստեղծ միավորին բնորոշ ռիսկերը: Արժեզրկումից կորուստ ճանաչվում է, երբ ակտիվի կամ նրա դրամաստեղծ միավորի հաշվեկշռային արժեքը գերազանցում է նրա գնահատված փոխհատուցվող գումարը:

Արժեզրկումից կորուստները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում: Դրամաստեղծ միավորների գծով ճանաչված արժեզրկումից կորուստը բաշխվում է այնպես, որ նախ նվազեցվի դրամաստեղծ միավորին (կամ դրամաստեղծ միավորների խմբին) բաշխված գուղվիլի հաշվեկշռային արժեքը և, այնուհետև, այդ դրամաստեղծ միավորի (դրամաստեղծ միավորների խմբի) կազմի մեջ մտնող ակտիվների հաշվեկշռային արժեքները՝ համամասնորեն:

Գուղվիլի գծով արժեզրկումից կորուստը չի հակադարձվում: Այլ ակտիվների հետ կապված նախորդ ժամանակաշրջաններում ճանաչված արժեզրկումից կորուստը գնահատվում է յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ, պարզելու համար, թե արդյոք գոյություն ունի որևէ հայտանիշ ըստ որի արժեզրկումից կորուստը նվազել է կամ այլևս գոյություն չունի: Արժեզրկումից կորուստը հակադարձվում է այն դեպքում, եթե տեղի է ունեցել փոփոխություններ փոխհատուցվող գումարը որոշելիս օգտագործված գնահատականներում: Արժեզրկումից կորուստը հակադարձվում է միայն այնքանով, որքանով ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը չի գերազանցում այն հաշվեկշռային արժեքը, որը որոշված կլինի (առանց համապատասխան մաշվածության կամ ամորտիզացիայի), եթե այդ ակտիվի գծով արժեզրկումից կորուստ ճանաչված չլինի:

(խ) Պահուստներ

Պահուստը ճանաչվում է, երբ Խումբը՝ որպես անցյալ դեպքերի արդյունք, ունի ընթացիկ իրավական կամ կառուցողական պարտավորություն, որը հնարավոր է արժանահավատորեն գնահատել, և հավանական է, որ այդ պարտավորությունը մարելու նպատակով կպահանջվի տնտեսական օգուտների արտահոսք: Պահուստները որոշվում են ակնկալվող ապագա դրամական հոսքերը գեղջելով հարկումից առաջ այն դրույքաչափով, որն արտացոլում է տվյալ շուկայում փողի ժամանակային արժեքը և այդ պարտավորությանը հատուկ ռիսկերը: Չեղչի ծախսագրումը ճանաչվում է որպես ֆինանսական ծախս:

Տեղանքի վերականգնում

Կիրառելի օրենսդրական պահանջների համաձայն՝ տեղադրված ցանցային հարմարանքների համար վարձակալված տարածքի վերականգնման գծով պահուստը ճանաչվում է հարմարանքների տեղադրման պահին:

(ծ) Վարձակալություն

Պայմանագրի սկզբում Խումբը գնահատում է, արդյոք պայմանագիրը հանդիսանում է վարձակալության պայմանագիր կամ պարունակում է վարձակալություն: Պայմանագիրը հանդիսանում է վարձակալության պայմանագիր կամ պարունակում է վարձակալություն, եթե այդ պայմանագրով հատուցման դիմաց՝ որպես փոխանակում որոշակի ժամանակահատվածի ընթացքում փոխանցվում է որոշակիացված ակտիվի օգտագործման հսկողության իրավունքը: Գնահատելու համար, թե արդյոք պայմանագրով փոխանցվում է որոշակիացված ակտիվի օգտագործման հսկողության իրավունքը, Խումբը գնահատում է, արդյոք՝

- պայմանագիրը նախատեսում է որոշակիացված ակտիվի օգտագործում. այս դրույթը կարող է սահմանված լինել հստակ կամ անուղղակիորեն: Որոշակիացված ակտիվը պետք է կազմի ավելի

խոշոր ակտիվի ֆիզիկապես տարբերակելի մաս կամ իրենից ներկայացնի ավելի խոշոր ակտիվի ըստ էության ամբողջ արտադրողականությունը: Եթե մատակարարն ունի փոխարինման իրական իրավունք, ակտիվը չի համարվում որոշակիացված:

- Խումբն իրավունք ունի ստանալ ակտիվի օգտագործումից առաջացող ըստ էության բոլոր տնտեսական օգուտներն ակտիվի օգտագործման ժամանակաշրջանի ընթացքում:
- Խումբն իրավունք ունի ուղղորդել որոշակիացված ակտիվի օգտագործումը: Խումբը ստանում է այս իրավունքը որոշումներ կայացնելու իրավունքներ ունենալու դեպքում, որոնք առավել տեղին են օգտագործման ժամանակաշրջանի ընթացքում ակտիվը ինչպես և ինչ նպատակով օգտագործումը փոխելու համար: Հազվադեպ դեպքերում, երբ որոշումներն այն մասին, թե ինչպես և ինչ նպատակով օգտագործվի ակտիվը, նախապես են կայացվում, Խումբն իրավունք ունի ուղղորդել ակտիվի օգտագործումը, եթե՝
 - Խումբն իրավունք ունի շահագործել ակտիվը, կամ
 - Խումբը նախագծում է ակտիվը (կամ ակտիվի կոնկրետ մասերը) այնպես, որ կանխորոշվում է, թե ինչպես և ինչ նպատակով է ակտիվը օգտագործվելու:

Այս քաղաքականությունը գործում է 2018թ. հունվարի 1-ին կամ հետո կնքված կամ փոփոխված պայմանագրերի համար:

Խումբը որպես վարձատու

Վարձակալության բաղադրիչ կամ մեկ կամ մեկից ավել վարձակալության կամ ոչ վարձակալության լրացուցիչ բաղադրիչներ պարունակող պայմանագրի սկզբում կամ պայմանագիրը վերագնահատելիս Խումբը որպես վարձատու բաշխում է պայմանագրում սահմանված հատուցումը՝ կիրառելով ՖՀՄՍ 15 «Հանախորդների հետ պայմանագրերից հատույթ» պահանջները:

Երբ Խումբը հանդես է գալիս որպես վարձատու, վարձակալության սկզբում այն որոշում է, թե արդյոք վարձակալությունը հանդիսանում է ֆինանսական կամ գործառնական վարձակալություն:

Վարձակալությունը դասակարգելիս Խումբը գնահատում է, թե արդյոք վարձակալության շրջանակում փոխանցվում են հիմքում ընկած ակտիվի սեփականության հետ կապված ըստ էության բոլոր ռիսկերն ու հատույցները: Եթե ռիսկերն ու հատույցները փոխանցվում են, վարձակալությունը դասակարգվում որպես ֆինանսական վարձակալություն, այսպես՝ որպես գործառնական վարձակալություն: Որպես այս գնահատման մաս, Խումբը դիտարկում է որոշակի ցուցանիշներ, մասնավորապես, արդյոք վարձակալության ժամկետը ներառում է ակտիվի տնտեսական ծառայության մեծ մասը:

Երբ Խումբը հանդես է գալիս որպես միջանկյալ վարձատու, այն առանձին է հաշվառում վարձակալության հիմնական պայմանագրում և ենթավարձակալությունում իր մասնաբաժինները: Խումբը ենթավարձակալությունը դասակարգում է հիմք ընդունելով վարձակալության հիմնական պայմանագրից առաջացող օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվը, այլ ոչ հիմքում ընկած ակտիվը:

Եթե պայմանավորվածությունը պարունակում է վարձակալության և ոչ վարձակալության բաղադրիչներ, Խումբը հատուցումը պայմանագրի բաղադրիչների միջև բաշխելու համար կիրառում է ՖՀՄՍ 15:

Խումբը որպես վարձակալ

Խումբը ճանաչում է օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ և վարձակալության գծով պարտավորություններ վարձակալության մեկնարկի ամսաթվի դրությամբ:

Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվը սկզբնապես ճանաչվում է սկզբնական արժեքով: Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի սկզբնական արժեքը ներառում է վարձակալության գծով պարտավորության սկզբնական չափման գումարը՝ ճշգրտված վարձակալության մեկնարկի ամսաթվին կամ դրանից առաջ կատարված վարձավճարների մասով, գումարած վարձակալի կողմից կրած սկզբնավորման ցանկացած ուղղակի ծախսումները և այն ծախսումների գնահատականը, որը վարձակալը կկրի հիմքում ընկած ակտիվն ապամոնտաժելիս կամ քանդելիս, ինչպես նաև այդ ակտիվի զբաղեցրած տեղանքը վերականգնելիս՝ հանած ստացված ցանկացած վարձակալության խրախուսումները:

Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվը հետագայում ամորտիզացվում է՝ կիրառելով գծային մեթոդը վարձակալության մեկնարկի ամսաթվից մինչև օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի օգտակար ծառայության ավարտի ամսաթվից կամ վարձակալության ժամկետի ավարտի ամսաթվից ամենավաղը: Բացի այդ, օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվը ստուգվում է արժեզրկման տեսանկյունից՝ ՀՀՄՍ 36 «Ակտիվների արժեզրկում» համաձայն և նվազեցվում է արժեզրկումից կորուստների չափով, դրանց առկայության դեպքում, և ճշգրտվում է վարձակալության գծով պարտավորության որոշ վերաչափումների մասով:

Վարձակալության ժամկետն արտացոլում է այն ժամանակահատվածի Ընկերության ողջամիտ գնահատումը, որի ընթացքում օգտագործվելու է հիմքում ընկած ակտիվը: Վարձակալության ժամկետը որոշելիս Ընկերությունն իր դատողությունները հիմնում է պայմանագրի և հիմքում ընկած ակտիվի առավել ընդլայնված տնտեսական ասպեկտների վրա, այլ ոչ միայն պայմանագրային պայմանների վրա և վարձակալության ժամկետը գնահատելիս ըստ էության հաշվի է առնում այնպիսի տնտեսական գործոններ, ինչպիսիք են տնտեսական տուգանքները, վարձակալության ժամկետի երկարաձգման օրենսդրական մոտեցումը, կարգավորման առաջիկա փոփոխությունները և Ընկերության ապագա գործարար ծրագրերը:

Մեկնարկի ամսաթվին վարձակալության գծով պարտավորությունը չափվում է այն վարձավճարների ներկա արժեքով, որոնք դեռևս չեն վճարվել այդ ամսաթվին: Վարձավճարները գեղջվում են կիրառելով վարձակալությամբ ենթադրվող տոկոսադրույքը, եթե այդ դրույքը կարելի է հեշտությամբ որոշել: Եթե այդ դրույքը հնարավոր չէ հեշտությամբ որոշել, Խումբը կիրառում է վարձակալի լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքը:

Վարձակալության գծով պարտավորության չափման մեջ ներառվող վարձավճարները պարունակում են հաստատուն վճարումները, այդ թվում՝ ըստ էության հաստատում վճարումները:

Մեկնարկի ամսաթվից հետո Խումբը վարձակալության գծով պարտավորությունը չափում է՝

- (ա) ավելացնելով հաշվեկշռային արժեքը՝ արտացոլելու համար վարձակալության գծով պարտավորության տոկոսը,
- (բ) նվազեցնելով հաշվեկշռային արժեքը՝ արտացոլելու համար կատարված վարձավճարներն և
- (գ) վերաչափելով հաշվեկշռային արժեքը՝ արտացոլելու համար ցանկացած վերանայում կամ վարձակալության վերափոխում:

Վարձակալության գծով պարտավորության հաշվեկշռային արժեքը վերագնահատվում է, երբ՝

- առկա է ապագա վարձավճարների փոփոխություն՝ որպես ինդեքսի կամ դրույքի փոփոխության արդյունք,
- առկա է մնացորդային արժեքի երաշխիքի շրջանակում վճարման ենթակա գումարի Խմբի գնահատականի փոփոխություն, կամ
- Խումբը վերագնահատում է, թե արդյոք կօգտվի գնելու, նորացնելու կամ դադարեցնելու հնարավորությունից:

Խումբն առանձին է ճանաչում վարձակալության գծով պարտավորության տոկոսային ծախսը և օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի մաշվածության ծախսը:

Վարձակալների համար ՖՀՄՍ 16-ը նախատեսում է ճանաչումից ազատելու հնարավորություն երկու տեսակի վարձակալությունների համար. «փոքրարժեք» ակտիվների վարձակալություն, որոնց հետ կապված որոշումը կայացվում է վարձակալություն առ վարձակալություն հիմունքով, և կարճաժամկետ վարձակալություն (12 ամիս կամ պակաս ժամկետով վարձակալության պայմանագրեր), որի հետ կապված որոշումը կայացվում է ըստ հիմքում ընկած ակտիվի դասի, որին վերաբերում է օգտագործման իրավունքը:

Խումբը որոշել է օգտվել ճանաչումից ազատելու հնարավորությունից միայն «փոքրարժեք» ակտիվների համար: Կարճաժամկետ վարձակալությունները ներառված են ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում:

Խումբը հիմքում ընկած ակտիվը համարում է «փոքրարժեք», եթե՝

- ակտիվների շուկայական արժեքը, վերջիններիս նոր լինելու վիճակում, չի գերազանցում 5,000 ԱՄՆ դոլարը,
- Խումբը կարող է օգուտ ստանալ հիմքում ընկած ակտիվի օգտագործումից՝ առանձին կամ այլ ռեսուրսների հետ միասին, որոնք հեշտությամբ հասանելի են Խմբին, և
- հիմքում ընկած ակտիվը մեծապես կախված չէ կամ մեծապես փոխկապակցված չէ այլ ակտիվների հետ:

Խումբն օգտվում է վերը նշված վարձակալությունների համար գործող ճանաչումից ազատելու հնարավորությունից, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ ենթավարձակալում է կամ մտադիր է ենթավարձակալել ակտիվ:

(կ) Սեզմենտային հաշվետվություններ

Գործառնական սեզմենտը Խմբի բաղադրիչ է, որը ներգրավված է ձեռնարկատիրական գործունեությունում, որոնցից այն կարող է վաստակել հասույթ և կրել ծախսեր, ներառյալ Խմբի այլ բաղադրիչների հետ գործառնություններից հասույթը և ծախսերը: Բոլոր գործառնական սեզմենտների գործառնական արդյունքները կանոնավոր կերպով վերանայվում են գլխավոր որոշում կայացնողի կողմից, սեզմենտին միջոցների բաշխման վերաբերյալ որոշում կայացնելու և դրա գործունեության արդյունքները գնահատելու նպատակով, որի գծով առկա է առանձին ֆինանսական տեղեկատվություն: Ղեկավարությունը գտնում է, որ Խումբը հանդիսանում է մեկ գործառնական սեզմենտ:

30. Դեռևս չկիրառվող նոր ստանդարտներ և մեկնաբանություններ

Մի շարք նոր ստանդարտներ գործում են 2020թ. հունվարի 1-ին կամ հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար, և թույլատրվում է այդ ստանդարտների վաղաժամ կիրառումը: Այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս Խումբը ժամկետից շուտ չի կիրառել նոր կամ փոփոխված ստանդարտները:

Ստորև ներկայացված փոփոխված ստանդարտները և մեկնաբանություններն ըստ ակնկալիքների նշանակալի ազդեցություն չեն ունենա Խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

- *Ֆինանսական հաշվետվությունների հայեցակարգային հիմունքներին հղումների փոփոխություններ* ՖՀՄՍ ստանդարտներում
- *«Բիզնես» տերմինի սահմանում* (ՖՀՄՍ 3-ի փոփոխություններ)
- *«Էական» տերմինի սահմանում* (ՀՀՄՍ 1-ի և ՀՀՄՍ 8-ի փոփոխություններ)
- *ՖՀՄՍ 17 «Ապահովագրության պայմանագրեր»*